

Nr 79.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om blindhetsersättning m. m.; given Stockholms slott den 19 januari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till

a) förordning om blindhetsersättning och

b) lag om kommunala pensionstillskott m. m.;

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Förordning

om blindhetsersättning.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Den som saknar synförmåga eller vars synförmåga, sedan ljusbrytningsfel rättats, är så nedsatt att han saknar ledsyn, anses i denna förordning som blind och är, där ej nedan annorlunda stadgas, berättigad till blindhetsersättning. Ersättningen utgår med ett belopp av femhundra kronor för år räknat.

2 §.

Från rätt till blindhetsersättning äro undantagna:

- a) utländsk medborgare samt svensk medborgare, som författningsenligt icke skall vara mantalsskriven i riket;
 - b) den som icke fyllt sexton år;
 - c) den som enligt gällande bestämmelser om blindundervisning är skolpliktig;
 - d) den som blivit blind efter fyllda sextio år;
 - e) den som uppsåtligen ådragit sig blindhet;
 - f) den som utan giltig anledning vägrar att efterkomma förordnande om läkarbehandling eller behandling å sjukvårdsanstalt, som i 5 § sägs;
 - g) den som uppenbarligen icke efter förmåga söker ärligen bidra till sin försörjning eller är hemfallen åt alkoholmissbruk;
 - h) den som undergår omedelbart för brott ådömt frihetsstraff eller är intagen å interneringsanstalt för återfallsförbrytare, vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare, allmän uppfostringsanstalt, tvångsarbetsanstalt, alkoholistanstalt eller skyddshem;
 - i) den som är intagen å anstalt för blinda med komplicerat lyte, sinnessjuka, sinnesslöa, fallandesjuka eller kroniskt sjuka eller å fattigvårdsanstalt;
 - k) den som i annat fall än ovan sagts å anstalt eller eljest åtnjuter kostnadsfri vård på statens bekostnad;
 - l) den vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan att blindhetsersättning rimligen icke bör till honom utgå.
- Blindhetsersättning må ej utgå, där blind utskrivits från anstalt för kroniskt sjuka eller från fattigvårdsanstalt eller där blind förvägrats intagning å dylik anstalt, såframt åtgärden kan antagas hava skett i syfte att möjliggöra beredande av blindhetsersättning åt honom.

Från rätt till blindhetsersättning må för viss tid uteslutas:

- a) den som genom grov vårdslöshet ådragit sig blindhet;
- b) den som i avsikt att erhålla blindhetsersättning avhänt sig eller undandolt inkomst eller egendom av betydelse att kunna inverka på frågan om dylik ersättning.

Utan hinder av vad i första stycket under a) stadgas äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, träffa överenskommelse med främmande stat, att dess medborgare skola i avseende å tillämpningen av denna förordning likställas med svensk medborgare, som författningsenligt skall vara i riket mantalsskriven.

3 §.

Ansökan om blindhetsersättning skall ingivas till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden är mantalsskriven eller, om han icke är mantalsskriven i riket, där han författningsenligt skall vara mantalsskriven.

Ansökningen skall innehålla nödiga upplysningar för bedömande av sökandens rätt till blindhetsersättning samt en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Är sökanden ur stånd att själv avgiva sådan förklaring, skall riktigheten av upplysningarna intygas av två trovärdiga, med sökandens förhållanden förtrogna personer. Vid ansökningen skall fogas prästbevis.

Där så provas nödigt, skall sökanden jämväl förete läkarintyg.

4 §.

Det åligger pensionsnämnden att snarast möjligt till pensionsstyrelsen avgiva utlåtande rörande sökandens rätt till blindhetsersättning samt därvid översända handlingarna i ärendet och, om skiljaktiga meningar förekommit, utdrag av nämndens protokoll. Ett exemplar av nämndens utlåtande skall samtidigt genom ordförandens försorg med allmänna posten tillställas sökanden.

I övrigt skola bestämmelserna om pensionsnämnder i 22—25 §§, 26 § första och andra styckena samt 27 § lagen om allmän pensionsförsäkring i tillämpliga delar gälla.

5 §.

Pensionsstyrelsen äger, när särskilda skäl därtill äro, föreskriva att sökanden skall undersökas av ögonläkare. Styrelsen må ock förordna att sökanden skall undergå läkarbehandling eller behandling å sjukvårdsanstalt, såframt synförmågan därigenom kan antagas bliva förbättrad.

6 §.

Finner pensionsstyrelsen sökanden berättigad till blindhetsersättning, skall styrelsen utfärda bevis att ersättning blivit honom tillerkänd. Sådant bevis översändes av styrelsen till pensionsnämndens ordförande och tillställes sökanden genom dennes försorg.

7 §.

Inträffar sådant förhållande att den som tillerkänts blindhetsersättning icke vidare bör komma i åtnjutande därav, ankommer det på pensionsstyrelsen att, sedan denne och pensionsnämnden eller dess ordförande beretts tillfälle att yttra sig, förordna om indragning av ersättningen.

Finnes grundad anledning antaga att ersättning bör indragas, äger pensionsstyrelsen, innan beslut därom i vederbörlig ordning fattats, förordna att ersättningen tillsvidare icke skall utbetalas.

Det åligger pensionsnämnd, pensionsnämnds ordförande och ombud, varom i 27 § lagen om allmän pensionsförsäkring förmäles, att till pensionsstyrelsen ofördröjligen anmäla förhållande, som kan antagas böra föranleda indragning av ersättning.

Udger någon som åtnjuter blindhetsersättning omedelbart för brott ådömt frihetsstraff eller har någon som åtnjuter sådan ersättning blivit intagen å anstalt eller hem, som i 2 § h)—k) avses, åligger det straffinrättningens, anstaltens eller hemmets föreståndare att ofördröjligen göra anmälan därom till pensionsstyrelsen.

8 §.

Över pensionsstyrelsens beslut må klagan ej föras av enskild sakägare. Justitiekanslern eller efter justitiekanslerns medgivande kommun, pensionsnämnds ordförande och i 27 § lagen om allmän pensionsförsäkring omförmält ombud må söka ändring i pensionsstyrelsens beslut hos Konungen genom besvär, vilka, vid talans förlust, skola före klockan tolv å trettionde dagen från den dag, beslutet gavs, ingivas till socialdepartementet.

9 §.

Blindhetsersättning utgår från och med den månad, varunder ersättningen söktes, dock tidigast från och med den dag, då blindheten inträtt, samt till och med den månad, varunder den blinde avlidit eller ersättningens indragning beslutats.

10 §.

Angående sättet och tiden för utbetalning av blindhetsersättning förordnar Konungen.

Ersättningsbelopp, som ej lyftats före utgången av året näst efter det, under vilket beloppet förfallit till betalning, vare förverkat.

11 §.

Kostnaden för blindhetsersättning samt för undersökning och behandling, varom i 5 § förmäles, bestrides av staten.

12 §.

Rätt till blindhetsersättning kan ej överlätas och må förty ej för gäld tagas i mät.

13 §.

Ansökan, prästbevis och läkarintyg samt utlåtande, varom i 4 § förmäles, skola avfattas enligt formulär, som fastställas av Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer.

Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer, fastställer jämväl taxa för läkarintyg och läkarundersökning, som i 3 och 5 §§ avses, ävensom det belopp, varmed ersättning skall utgå för behandling enligt 5 §, såframt behandlingen skall äga rum å sjukvårdsanstalt.

I statens eller kommuns tjänst anställd läkare är skyldig att utfärda läkarintyg och verkställa undersökning mot ersättning, som bestämts i taxan. Har pensionsstyrelsen jämlikt 5 § förordnat om behandling å sjukvårdsanstalt, som drives av staten, landsting, kommun eller sammanslutning, vari landsting eller kommun deltagar, eller till vars drift statsbidrag utgår, skall den som förordnandet avser där emottagas, såvitt plats kan beredas å allmän avdelning för behandling av ögonsjukdomar.

14 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för dess tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1935.

Den som nämnda dag uppnått sextio års ålder äger rätt till blindhetsersättning endast om det utrönes, att han före fyllda sextio år varit blind.

Förslag
till
Lag
om kommunala pensionstillskott m. m.

Härigenom förordnas som följer:

Till beredande *dels* av understöd (kommunala pensionstillskott), i penningar eller naturaförmåner, åt personer, vilka äga uppbära pension eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 och icke blivit berövade pensionstillägg eller understöd på grund av stadgandet i 9 § nämnda lag, men ändock finnas vara i behov av fattigvård, *dels* av understöd (kommunala tillskott till blindhetsersättning) av enahanda slag åt personer, vilka finnas vara i behov av fattigvård, oaktat de uppbära ersättning enligt förordningen den _____ om blindhetsersättning, *dels ock* av bidrag (kommunala sjukvårdsbidrag) till bestridande, gemensamt med pensionsstyrelsen, av kostnader för åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga, må fattigvårdssamhälle ställa medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande med föreskrift, att pensionstillskott och tillskott till blindhetsersättning samt sjukvårdsbidrag, som utdelas av dessa medel, icke skola vara att anse såsom fattigvård. Sådana tillskott och bidrag må icke tilldelas andra personer än dem, som äro mantalsskrivna inom fattigvårdssamhället och där äga hemortsrätt i fråga om fattigvård. I övrigt äger samhället bestämma de grunder, som för beviljande av tillskott och bidrag böra av fattigvårdsstyrelsen iakttagas. Har sådant bestämmande ej skett, ankommer på styrelsen att bevilja tillskott och bidrag, som ovan nämnts, i den mån styrelsen prövar nödigt. Pensionstillskott och tillskott till blindhetsersättning må efter omständigheterna indragas och jämkas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935, då lagen den 14 juni 1918 (nr 423) om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag skall upphöra att gälla.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 19 januari 1934.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anför
chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

Sedan åtskillig tid har å Kungl. Maj:ts prövning varit beroende frågan
om införande av blindhetsersättning. Jag anhåller nu få upptaga denna
fråga.

Inledning.

Gällande bestämmelser.

Möjlighet att bereda de blinda understöd föreligger för närvarande dels
enligt lagen den 30 juni 1913 (nr 120) om allmän pensionsförsäkring dels
ock enligt lagen den 14 juni 1918 (nr 423) om kommunala pensionstillskott
och sjukvårdsbidrag.

Enligt 1 § *lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring* skall
envar svensk man eller kvinna, där ej i lagen annorlunda stadgas, för-
säkras till erhållande av pension. Rätt till pension inträder enligt 2 §
vid varaktig oförmåga till arbete och senast vid fyllda 67 år, även om var-
aktig arbetsförmåga då ännu icke är för handen. Varaktig oförmåga anses
vara för handen bland annat hos den som på grund av vanförhet eller lyte
befinnes vara ur stånd att vidare försörja sig genom sådant arbete, som
motsvarar hans krafter och färdigheter. Av 6 § i lagen framgår, att till
pensionstagare, som är till arbete varaktigt oförmögen och vilkens årsin-
komst ej uppgår för man till 425 och för kvinna till 400 kronor, skall av
allmänna medel utgå ett tillägg till den vanliga avgiftspensionen. Nämnda
tillägg utgör för år räknat för man 225 och för kvinna 210 kronor med
avdrag av $\frac{6}{10}$ av det belopp, varmed pensionstagarens årsinkomst må över-
stiga 50 kronor. Därjämte innehåller 6 § särskilda bestämmelser om pen-
sionstillägg åt personer, som äro till arbete varaktigt oförmögna och som
hava viss försörjningsskyldighet.

Pensionstillägg kan endast erhållas av den för vilken pensionsavgifter
blivit erlagda. Den som efter fyllda 15 år bliver till arbete varaktigt oför-

mögen men för vilken sådana avgifter icke blivit erlagda, ävensom den, vilken vid nämnda ålder redan är varaktigt arbetsförmögen, äger emellertid enligt 33 § i lagen erhålla understöd under villkor och med belopp, som angående pensionstillägg är stadgat i 6 §. Samma bestämmelser, som gälla om pensionstillägg åt personer, vilka äro till arbete varaktigt oförmögna och hava viss försörjningsskyldighet, gälla även beträffande understöd åt sådana personer.

Enligt pensionsstyrelsens praxis räknas av de blinda och svagsynta som varaktigt arbetsförmögna regelmässigt de, vilkas synskärpa ej uppgår till mer än $\frac{6}{60}$ å vartdera ögat.

I *lagen den 14 juni 1918 om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag* stadgas bland annat att till beredande av understöd (kommunala pensionstillskott), i penningar eller naturaförmåner, åt personer, vilka äga uppbära pension eller understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring och icke blivit berövade pensionstillägg eller understöd på grund av vissa bestämmelser uti nämnda lag men ändock finnas vara i behov av fattigvård, må fattigvårdssamhälle ställa medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande med föreskrift, att pensionstillskott, som utdelas av dessa medel, icke skall vara att anse som fattigvård.

Tidigare behandling av frågan.

Blindvårdssakkunnigas förslag av år 1922.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1920 tillkallades inom ecklesiastikdepartementet vissa sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande vården av blinda. Enligt departementschefens uttalande till statsrådsprotokollet vid ärendets föredragning skulle de sakkunniga verkställa en allsidig och ingående utredning rörande det dittillsvarande arbetet till förmån för de blinda samt framlägga de krav på reformer och utvidgning av blindverksamheten, till vilka den verkställda undersökningen ansåges giva anledning. Sedan denna utredning blivit verkställd, kunde det, enligt departementschefens mening, måhända befinnas lämpligt att med anlitande av i sådant avseende särskilt sakkunniga personer företaga en närmare ingående prövning av frågan, i vilken mån stat och kommun skäligen borde anses skyldiga att träda emellan genom att ikläda sig en del av kostnaderna för blindvården och i vilken mån dessa kostnader såsom hittills borde täckas genom medel, som frivilligt ställdes till förfogande.

Den 10 april 1922 avgåvo de sakkunniga — blindvårdssakkunniga — betänkande i ämnet. Efter redogörelse för blindvårdens utveckling och dess dåvarande ställning i Sverige och vissa främmande länder avgåvo de sakkunniga åtskilliga förslag angående undervisning och vård av landets blinda. Sälunda föreslogos vissa åtgärder från statsmakternas sida i syfte att så långt sig göra låte förekomma blindhet, såsom lagstadgad desinfektion av nyföddas ögon, specialistvård å sjukhus m. m. Vissa ändringar beträffande blindundervisningen föreslogos därjämte. Vidare hemställdes om

inrättande av blindvårdsnämnder för att bereda personlig vård åt blinda, framför allt de arbetande, och särskilt för att tillförsäkra dem förbättrade arbetsförhållanden. För att skaffa ålderstigna eller icke arbetsföra blinda en för dem lämplig tillflyktsort förordade de sakkunniga inrättande av ålderdomshem för blinda med bidrag av statsmedel.

I syfte att bereda ett inkomstillägg åt arbetande blinda (s. k. *blindhetsersättning*) hemställde de sakkunniga slutligen dels att kommunerna skulle åläggas att lämna ett understöd utan fattigvårds natur åt dessa blinda, dels ock att ett årligt förslagsanslag å 400,000 kronor måtte utverkas för att därmed ersätta kommunerna till halva och i vissa fall till hela beloppet vad de utbetalat för blindhetsersättningar. Såsom bilaga till betänkandet fogades ett förslag till lag om blindhetsersättning.

Enligt detta förslag skulle understöd, benämnt blindhetsersättning, utgå till envar svensk man eller kvinna, som lede av så stor nedsättning i synförmågan att avsevärd svårighet därav uppstode vid utförandet av arbete, lämpligt för ifrågavarande person.

Från rätt till blindhetsersättning skulle enligt förslaget åtskilliga grupper av de blinda undantagas, i främsta rummet å ena sidan de, vilkas inkomster vore så goda, att de icke behövde någon hjälp, å andra sidan de, som ej alls eller åtminstone ej i nämnvärd grad kunde genom eget arbete bidra till sitt uppehälle. Den senare gruppen blinda, de odugliga och obildbara, ansågs liksom hittills böra omhändertagas av fattigvården och de statsanstalter, som funnos för vården av blinda med komplicerat lyte.

Blindhetsersättning skulle ej heller tillkomma den som enligt gällande författning vore skolpliktig och alltså, därest han fullgjorde denna plikt, åtnjöte försörjning på det allmännas bekostnad. Från blindhetsersättning skulle jämväl vara uteslutna vissa andra grupper, nämligen den som uppenbarligen icke efter förmåga sökte ärligen bidra till sin försörjning eller vore hemfallen åt dryckenskap, den som avhände sig eller undandolde inkomst eller egendom i avsikt att erhålla blindhetsersättning eller högre sådan än som eljest tillkommit honom samt den som icke längre vore mantalsskriven i riket.

Bestämmande för blindhetsersättningens belopp skulle vara *behovsprincipen*. Till grund för beräkningen lades existensminimum för icke blind person inom de olika kommunerna. Under antagande att existensminimum för blind person med omkring $\frac{1}{3}$ överstege det normala existensminimum på samma ort indelade de sakkunniga kommunerna i tre dyrortsgrupper, där existensminimum för blind person utgjorde respektive 550, 675 och 800 kronor. Kommunen skulle själv avgöra, till vilken dyrortsgrupp den borde räknas; beslut härom kunde överklagas i samma ordning som andra kommunala beslut.

Blindhetsersättningen skulle utgöra, för år räknat, det belopp som motsvarade existensminimum för blind person, minskat med hälften av understödstagares egen inkomst.

Till blindhetsersättning skulle ifrågakomma allenast sådan blind, vars

årliga inkomst av eget arbete uppginge till minst 25 % av för blind person fastställt existensminimum, d. v. s. avrundat för de olika grupperna respektive 140, 170 och 200 kronor.

Blindhetsersättningen skulle bestämmas och utdelas av fattigvårdsstyrelsen i den kommun, där vederbörande blind hade hemortsrätt. Då ersättningen icke skulle hava fattigvårds karaktär, förvärvade den blinde i regel ny hemortsrätt med mantalsskrivningen. Då en blind önskade erhålla blindhetsersättning, skulle han ingiva ansökan därom till fattigvårdsstyrelsen i sin hemortsrättskommun, dock skulle, då hemortsrätt ej kunnat utrönas eller vore tvistig, ansökningen ingivas till fattigvårdsstyrelsen i den kommun, där han vore bosatt.

Vid beräkning av de inkomster, som skulle tagas i betraktande vid blindhetsersättningens bestämmande, borde enligt de sakkunnigas förslag de bidrag, som en blind kunde åtnjuta av försörjningspliktiga föräldrar eller barn, icke medräknas. Värdet av naturaförmåner, som räckte till full, om än torftig försörjning, skulle uppskattas till ett belopp, motsvarande existensminimum.

Rörande det närmare innehållet av de sakkunnigas lagförslag torde jag få hänvisa till en vid detta protokoll fogad bilaga A — till vilken jag senare skall återkomma — sid. 58.

I sitt förenämnda betänkande framhöllo de sakkunniga, bland annat, att den invändningen måhända skulle kunna göras mot deras förslag till lag om blindhetsersättning att även andra lytestyngda lika väl som de blinda borde ifrågakomma till en sådan lytesersättning, så t. ex. vissa kroniskt sjuka, sinnesslöa, vanföra och dövstumma. De båda förstnämnda grupperna behövde emellertid enligt de sakkunnigas mening snarare anstaltsvård än arbetshjälp, och de dövstumma hade ej på långt när samma ekonomiska olägenheter av sina lyten som de blinda. Huruvida sådana vanföra, som ehuru på grund av sitt lyte ej fullt arbetsföra dock i nämnvärd mån bidroge till sitt uppehälle genom arbete, borde ifrågakomma till att erhålla särskild lytesersättning, vore en fråga, vars behandling ej inginge i de sakkunnigas uppdrag, men även om de borde erhålla sådan ersättning, syntes denna omständighet de sakkunniga ej skola föranleda till att de blindas grupp, för vilken utredning nu föreläge färdig, skulle behöva vänta på att se sina förhoppningar realiserade.

Två av de sakkunniga voro skiljaktiga beträffande vissa delar av förslaget. En av dem ansåg sålunda bland annat, att vid beredande av blindhetsersättning hänsyn borde tagas till den försörjningsplikt, som åvilade den blindes anhöriga.

Blindvårdssakkunnigas betänkande utremitterades under år 1922 till åtskilliga myndigheter och sammanslutningar m. fl., vilka under åren 1923—1931 inkommo med yttranden i ärendet. I yttrandena framställdes vissa erinringar mot de sakkunnigas förslag bland annat mot förslaget till blindhetsersättning. Beträffande dessa erinringar torde jag få hänvisa till den sammanfattning, som gjorts i förut omförmälda bilaga sid. 70.

Förutom de sammanslutningar, som på grund av remiss yttrade sig över

betänkandet, framställde de blindas riksförbunds interimsstyrelse på uppdrag av riksblandkongressen den 22—25 februari 1926 vissa erinringar mot betänkandet. Erinringarna inneburo, bland annat, att de sakkunnigas förslag alltför mycket avvikit från grundprincipen, att ersättningen skulle utgöra vederlag för minskad arbetsförmåga. Skäl förefunnes icke att variera ersättningsbeloppen efter olika dyrorter. Lämpligt vore, att ersättningen beräknades lika över hela landet och fastställdes till 800 kronor för individ. Blindhetsersättningen borde lämnas av staten och utbetalas av pensionsstyrelsen.

Vidare torde böra erinras, att ett stort antal blinda i en år 1928 till dåvarande statsministern ingiven petition hemställt, att statsmakterna ville genomföra ett statligt understöd åt Sveriges blinda enligt det förslag, som avgivits av de blindas riksförbunds interimsstyrelse.

1929 års riksdag.

Vid 1929 års riksdag väcktes två motioner i ämnet, nr 109 i första kammaren av herr Åkerberg och nr 167 i andra kammaren av herrar Nilsson i Örebro och Uddenberg. I motionerna, som voro likalydande, hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till 1930 års riksdag framlägga förslag till lag om blindhetsersättning.

I sitt över motionerna avgivna utlåtande, nr 7, anförde *andra lagutskottet* bland annat följande.

Utskottet behjärtade livligt de motiv, som låge till grund för framförande av de ifrågavarande motionerna. Att åtgärder från det allmännas sida för att lätta den tunga bördan, som deras lyte pålade de blinda, vore av behovet påkallade i större utsträckning än vad för närvarande vore fallet ville utskottet icke förneka.

De föreliggande motionerna avsågo att ur blindvårdssakkunnigas betänkande utbryta förslaget om blindhetsersättning och göra detsamma till föremål för särskild prövning. Utskottet ansågo emellertid en sådan anordning icke lämplig. Det vore visserligen att beklaga, att yttranden ännu icke inkommit från de myndigheter, som i alldeles särskild grad ägde sakkunskap rörande lagstiftningen ifråga, men innan dessa yttranden inkommit, torde ärendet icke föreligga i det skick, att detsamma kunde från Kungl. Maj:ts sida underställas riksdagen. Härtill komme jämväl, att frågan om införande av blindhetsersättning otvivelaktigt i vissa delar stode i sammanhang med pensionsförsäkringslagens bestämmelser rörande invaliditetsersättning. Då lagen om allmän pensionsförsäkring för närvarande vore föremål för revision genom en år 1928 tillsatt kommitté, torde det även av denna orsak icke vara lämpligt att nu till fristående undersökning upptaga frågan om beredande av inkomstillägg åt blinda.

Med denna motivering hemställde utskottet, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan bifölls av *riksdagen*.

1930 års riksdag.

Jämväl vid 1930 års riksdag väcktes två motioner i ämnet nämligen nr 197 i första kammaren av mig själv m. fl. och nr 257 i andra kammaren av

herr Hedvall m. fl. I motionerna, som voro likalydande, hemställdes, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till 1931 års riksdag framlägga förslag till lag om blindhetsersättning.

I sitt över motionerna avgivna utlåtande (nr 13) anförde *andra lagutskottet* bland annat följande:

När utskottet år 1929 avstyrkte motioner, vari yrkande framfördes av samma innehåll som det nu föreliggande, yttrade utskottet, att utskottet livligt behjärtade de motiv, som låge till grund för framförande av de ifrågasvarande motionerna, varjämte utskottet framhöll, att åtgärder från det allmännas sida för att lätta den tunga bördan, som deras lyte pålade de blinda, vore av behovet påkallade i större utsträckning än den, vari de för närvarande vidtoges. Utskottet bibehölle alltjämt denna uppfattning.

Läget i ärendet hade numera i så måtto förändrats, att myndigheternas yttranden över blindvårdssakkunnigas förslag snart torde föreligga hos Kungl. Maj:t. Vid sådant förhållande syntes inom den närmaste tiden för Kungl. Maj:t en av de anledningar komma att bortfalla, som hindrat att frågan om blindvårdens ordnande upptagits till behandling. Tydligt syntes vara, att vid förberedande av den reform av blindvården, som förestode, frågan om lämpligheten av blindhetsersättning borde bliva föremål för särskild uppmärksamhet.

Med hänsyn till ärendets vikt syntes det utskottet lämpligt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t framförde önskemålet, att frågan så snart ske kunde måtte komma till avgörande.

Utskottet hemställde fördenskull, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville så snart ske kunde för riksdagen framlägga förslag till blindvårdens ordnande på ett tillfredsställande sätt.

Utskottets hemställan bifölls av *riksdagen* (skrivelse den 14 mars 1930 nr 70).

Rektor Eks förslag av år 1931.

Den 25 april 1930 uppdrog Kungl. Maj:t åt numera landshövdingen i Jämtlands län Axel Gabriel Mortimer Munck af Rosenschiöld att såsom sakkunnig inom ecklesiastikdepartementet biträda med verkställande av utredning och framläggande av förslag rörande bland annat blindvårdens ordnande. Sedan Munck af Rosenschiöld anhållit om befrielse från uppdraget, föreskrev Kungl. Maj:t den 22 juli 1931, att det Munck af Rosenschiöld anförtrodda utredningsuppdraget skulle i angivna avseende upphöra med nämnda dag samt uppdrog åt rektorn vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan, Gustaf Emanuel Ek, att såsom sakkunnig inom ecklesiastikdepartementet biträda med verkställande av utredning och framläggande av förslag rörande blindvårdens ordnande.

Den 30 november 1931 avgav Ek utredning och förslag rörande blindvårdens ordnande. I sin utredning upptog Ek till granskning samtliga i blindvårdssakkunnigas betänkande avhandlade frågor rörande blindvårdens ordnande. Förutom de till blindundervisningen hörande spörsmålen, vilka sedermera vunnit sin lösning genom av Kungl. Maj:t utfärdade författningar (se sv. förf.-s. 256/1932 och 347/1932), behandlade Ek de av blindvårds-

sakkunniga föreslagna åtgärderna till hjälp åt de blinda och uttalade därom, att dessa åtminstone för närvarande borde begränsas till blindhetsersättning. Ek framlade också förslag till lag om sådan ersättning.

Eks förslag bygger i huvudsak på samma principer som blindvårdssakkunnigas förslag. Behovsprincipen har sålunda kommit till tillämpning jämväl i detta förslag. Ersättningen skulle utgå efter existensminimum, vilket Ek beräknade något lägre än blindvårdssakkunniga, nämligen till 500, 600 och 700 kronor, beroende på dyrorten. Från detta existensminimum skulle liksom enligt blindvårdssakkunnigas förslag avdrag ske för hälften av den blindes egen inkomst. Det belopp, som sedan återstod, utgjorde blindhetsersättningen. Blindhetsersättningen upphörde enligt Eks förslag vid en inkomst av 820, 1,020 och 1,220 kronor i respektive dyrortsgrupper. Förslaget upptog icke blindvårdssakkunnigas begränsning av ersättningen till allenast personer, vilkas årsinkomst av arbete översteg 25 % av existensminimum utan innehöll i stället föreskrifter om att personer, som vore intagna å vissa anstalter, m. fl. skulle vara undantagna från ersättning. Vidare upptog förslaget den bestämmelsen, att en person, som blivit blind efter 60 år, ej skulle vara berättigad till ersättning. Förslaget avvek jämväl från blindvårdssakkunnigas därutinnan, att prövningen av den blindes rätt till ersättning skulle ske av pensionsnämnd och pensionsstyrelsen, därvid pensionsnämnd bland annat hade att bestämma storleken av den årsinkomst, som skulle läggas till grund för beräkning av blindhetsersättningens belopp. Slutligen föreslog Ek ifråga om fördelningen av kostnaderna, att staten skulle betala hälften samt landstingen och primärkommunerna vardera en fjärdedel. Ek räknade med ett medelunderstöd för varje blind av 500 kronor och uppskattade statens bruttokostnader med anledning av förslaget till 500,000 kronor årligen.

Rörande det närmare innehållet av Eks förslag torde jag få hänvisa till tidigare omnämnd bilaga sid. 58.

Jämväl mot Eks förslag framställdes åtskilliga erinringar i de över förslaget avgivna yttrandena. Beträffande dessa torde jag här kunna inskränka mig till att hänvisa till den sammanfattning, som återfinnes i bilagan sid. 72.

Eks förslag har jämväl diskuterats vid ett möte i Stockholm den 3 juni 1932 av valda ombud för blinda i alla delar av landet, vilka framfört sina synpunkter rörande förslaget i en resolution, som sedermera ingivits till socialdepartementet.

I denna resolution, som anger de blindas egen uppfattning i frågan, anföres bland annat följande:

Bland de blinda och även bland deras seende förespråkare hade städse ansetts, att en statlig blindhetsersättning, när den en gång bleve verklighet, borde bliva en lyteskompensation. Detta innebure, att hänsyn måste tagas till den blindes genom lytet nedsatta arbetskapacitet och till de merutgifter han i följd av sitt lyte ständigt måste vidkännas. I likhet med blindvårdssakkunniga hade emellertid rektor Ek i sitt förslag frångått denna enligt de blindas mening fundamentala princip och i stället förordat ett under-

stöd, som i själva verket endast skulle komma de allra sämst ställda blinda till godo, enär understödet skulle utgå i visst förhållande till den egna inkomsten.

De blinda skulle finna det rättvisare och förmånligare, om lytesersättningen bleve generell och tillerkändes varje blind, som i övrigt vore normalt utrustad och som för sin existens vore hänvisad till eget förvärv. Därigenom bleve nämligen ersättningen en direkt kompensation för just den förlust i arbetskapacitet och dylikt, som alla blinda hade att räkna med, huru driftiga de än vore. Utan tvivel premierade den av rektor Ek hävdade principen icke allenast de mindre arbetsdugliga utan kanske i än högre grad de liknöjda, mindre ansvarskännande elementen, medan de, som genom att anstränga sig till det yttersta sökte täcka sina livsbehov med egen arbetsförtjänst, ändock aldrig komme över svältgränsen och alltså i fortsättningen som hittills måste anlita hjälp av på filantropisk väg anskaffade medel eller begära fattigvårdsunderstöd. I enlighet med rektor Eks förslag skulle en blind, som förtjänade respektive 820, 1,020 och 1,220 kronor, beroende på till vilken dyrortsgrupp han räknades, icke erhålla någon statlig hjälp.

De arbetsområden, där de blinda hittills funnit en knapp bärgning, hade numera till största delen industrialiserats. Härtill komme den förutnämnda nedsättningen i arbetskapaciteten och att de blinda så gott som dagligen nödgades anlita seendes hjälp för budskickning, ledsagning samt för andra tjänster, vilket allt måste ersättas. På grund därav ansåge de blinda, att de lagstiftande myndigheterna vid behandlingen av blindhetsersättningsfrågan borde lägga större vikt vid att de blinda erhöle kompensation för den inkomstminskning, som uppstode på grund av synens förlust, än vid en utjämning i inkomstskillnaden mellan arbetande blinda.

De blindas främsta önskemål vore, att behovsprincipen frånträddes och i stället en enhetlig och för alla landets arbetande blinda lika blindhetsersättning komme till stånd. Med hänsyn till den på grund av rådande ekonomiska konjunkturen hårt anlidade statskassan önskade de blinda föreslå blindhetsersättningen till ett årligt belopp av minst 600 kronor.

Den blindes inkomst skulle, även med nämnda lytesersättning oavkortad, dock icke nå upp till vad den seende arbetaren fordrade för sitt uppehälle. De blinda ansåge sig därför böra framhålla, att om blindhetsersättningen skulle göras beroende av inkomstdeklaration, utsattes de blinda för en alltför stark frestelse att lämna missvisande uppgifter. Man behövde endast erinra om de förhållanden, som rådde med avseende på folkpensionen, för att få belägg på svårigheterna vid deklaration av inkomst, där maximitrecket satts under gränsen för existensminimum. Även vore den dyrbara apparat, som måste igångsättas för att kontrollera de inkomna uppgifterna, värd att påpekas.

Beträffande kostnadernas fördelning framhölls i resolutionen, att kommunerna borde befrias från varje andel i utgifterna, då en belastning i detta avseende av de enskilda kommunerna måste medföra en ojämnhet i skattebördan till följd av den stora skillnaden i antalet blinda inom olika kommuner.

1933 års förslag.

Med anledning av de anmärkningar, som framstälts mot blindvårdssakkunnigas och Eks förslag, särskilt från de blindas sida, har å socialdepartementets lagbyrå upprättats ett nytt förslag. Detta förslag torde såsom *Bilaga A* få fogas vid statsrådsprotokollet i förevarande ärende.

Förslaget avviker i åtskilliga hänseenden från de tidigare. Behovsprincipen har sålunda principiellt övergivits och åt blindhetsersättningen har i stället givits karaktären av en lytesersättning. I samband härmed har ersättningsbeloppet för varje blind satts till det medelvärde, som blindhetsersättningen enligt de tidigare förslagen beräknats skola utgöra, eller till 500 kronor. På detta sätt förorsakas ej några ökade kostnader för statsverket genom behovsprincipens övergivande. Vidare har den grundläggande bestämmelsen angående vem som skall vara berättigad till ersättning erhållit en mera koncis och på samma gång snävare avfattning. Slutligen har staten föreslagits skola helt övertaga kostnaderna för blindhetsersättningen. Med hänsyn till de principer, som sålunda kommit till tillämpning, har förslaget, särskilt i vad angår handläggningen av ärenden rörande blindhetsersättning, kunnat i åtskilliga avseenden förenklas. Då förslaget ej förutsätter något bidrag till blindhetsersättningen från landstingen och kommunerna, ha de erforderliga bestämmelserna sammanfattats i en förordning att beslutas med riksdagen.

Över 1933 års förslag hava efter remiss *yttranden* avgivits av socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, medicinalstyrelsen, som inhämtat yttrande från medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, professorn A. Dalén, statskontoret, styrelserna för svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund, styrelserna för de blindas förening och de blindas riksförbund, Stockholms blindförbund, de blindas förening Hoppet i Göteborg, styrelsen för skånska blindförbundet, Örebro läns blindförbund samt Dalarnas blindförening Frihet.

Medicinalstyrelsen har vid ärendets behandling ansett sig böra ingå i prövning av allenast dess medicinska del.

Förslagets principer ha tillstyrkts av samtliga, som yttrat sig i ärendet, utom riksförsäkringsanstalten, som avstyrkt förslaget. Riksförsäkringsanstalten har emellertid ej varit enhällig i sitt utlåtande, utan en ledamot har uttalat skiljaktig mening och tillstyrkt förslagets principer.

Av de i ärendet hörda blindorganisationerna har skånska blindförbundet tillstyrkt förslaget beträffande såväl huvudprinciperna som detaljerna. Jämväl samtliga övriga blindorganisationer ha tillstyrkt förslaget i dess helhet, ehuru de ur de blindas synpunkt ansett det önskvärt, att vissa med hänsyn till det statsfinansiella läget i förslaget gjorda begränsningar i rätten till ersättning, för vilka jag i det följande skall närmare redogöra, ävensom minskningen av ersättningens belopp, ej skulle hava behövt vidtagas.

Föreliggande förslag till förordning om blindhetsersättning.

Förslagets huvudprinciper.

Med ledning av de inkomna yttrandena har 1933 års förslag blivit föremål för övervägande inom socialdepartementet och har på enskilda punkter undergått överarbetning. Jag torde nu få redogöra härför och får då i första

hand närmare ingå på de principer, varpå 1933 års förslag bygger, ävensom vilken ställning till dessa principer, som kommit till uttryck i yttrandena. Jag börjar härvid med blindhetsersättningens karaktär av lytesersättning för att därefter övergå till frågan om vem som skall anses som blind och berättigad till ersättning, i samband varmed jag vill ingå på spørsmålet om vissa andra lytesgruppers likställighet med de blinda. Därefter har jag för avsikt att behandla frågan om statens övertagande av kostnaderna för blindhetsersättningen. Slutligen torde det vara lämpligt, att jag i förevarande sammanhang berör blindhetsersättningens ställning till den allmänna pensionsförsäkringen och vissa andra former av social försäkring m. m. samt i vad mån revisionen av lagen om allmän pensionsförsäkring kan inverka på en lösning redan nu av frågan om ersättning åt de blinda. Sedan jag redogjort för vad i nämnda hänseenden i ärendet förekommit, vill jag i ett sammanhang ange min ställning till de sålunda berörda frågorna.

Blindhetsersättningen som en lytesersättning.

Såsom nämnts har 1933 års förslag övergivit behovsprincipen och konstruerat blindhetsersättningen som en lytesersättning.

I yttrandena har förslaget ståndpunkt tillstyrkt eller lämnats utan erinran av samtliga hörda utom riksförsäkringsanstalten. Förutom blindorganisationerna hava särskilt svenska landstingsförbundet och svenska landskommunernas förbund uttalat sin tillfredsställelse över förslaget i denna del, varigenom förfarandet vid prövningen av rätt till ersättning väsentligen förenklats.

Riksförsäkringsanstalten har, till utveckling av sin mening i förevarande hänseende, anfört i huvudsak följande.

De principer, på vilka förslaget vilade, strede i väsentliga delar icke blott mot blindvårdssakkunnigas förslag utan även mot de grundsatser, som kommit till uttryck i den allmänna pensionsförsäkringen och i övrigt inom den sociala försäkringen. Blindvårdssakkunnigas förslag avsåg nämligen, att blindhetsersättningen skulle utgå såsom ett inkomstillskott åt arbetande blinda. I den allmänna pensionsförsäkringen vore det ej den kroniska sjukdomen eller lytet i och för sig, som medförde rätt till pension, utan den därav föranledda nedsättningen av arbetsförmågan, d. v. s. den ekonomiska invaliditeten. Motsvarande gällde beträffande sjukdom inom sjukförsäkringen och beträffande såväl sjukdom som invaliditet inom olycksfallsförsäkringen ävensom enligt militärsättningsförordningen. Pensionsförsäkringen avsåge därjämte beredande av yrkesutbildning för möjliggörande för invaliden att genom ett för honom lämpat arbete bidra till sin utkomst. I den del pensionen utginge av allmänna medel, berodde den av den försäkrades inkomst. Enligt det nu föreliggande förslaget anknötes åter rätten till blindhetsersättning direkt till själva lytet, icke till den därav föranledda ekonomiska invaliditeten. Hur växlande denna sistnämnda i verkligheten vore beträffande de blinda, framginge exempelvis av den i blindvårdssakkunnigas betänkande lämnade upplysningen, att av 207 blinda, som kunnat identifieras såsom från blindinstitut eller blindskola efter fullständig kurs utskrivna, vid senare verkställd undersökning 51 befunnits helt och 111 delvis självförsörjande,

varemot 45 ej alls bidragit till sitt uppehälle. Även om numera möjligheterna försämrats för blinda och andra invalider att göra sig gällande på arbetsmarknaden, kunde dock nämnda siffror icke fränkännas viss betydelse.

Då lytesersättningen ej skulle graderas med hänsyn till den blindes inkomst, måste tillämpningen av förordningen ej sällan verka obilligt. Riksförsäkringsanstalten ansågo det därför önskvärt, att blindhetsersättningen efter vissa grunder minskades med hänsyn till understödstagarens egen årsinkomst, såsom även föreslagits av blindvårdssakkunniga.

En ledamot i riksförsäkringsanstalten har varit av skiljaktig mening och förordat förslaget jämväl i denna del men därvid — under framhållande att vid tillämpningen det fixa ersättningsbeloppet av 500 kronor med all sannolikhet skulle komma att visa sig utgöra ett hinder för hänsynstagande till den materiella rätten — uttalat det önskemålet, att ersättningen skulle utgå med ett belopp av 500 kronor för år räknat eller det lägre belopp, som med hänsynstagande till omständigheterna i det särskilda fallet kunde anses skäligt. Vidtoges denna ändring, torde det enligt reservantens mening bliva nödvändigt att införa vissa bestämmelser om jämkning i tillerkänd blindhetsersättning.

***Begreppet blindhet och de blindas
särställning i förhållande till
andra invalider.***

Såsom jag förut omnämnt skulle enligt de tidigare förslagen envar svensk man eller kvinna, som lede av så stor nedsättning i synförmågan, att avsevärd svårighet vid utförandet av för ifrågavarande person lämpligt arbete därav uppstode, där ej i lagen annorlunda stadgades, vara berättigad att erhålla blindhetsersättning.

I sitt yttrande över Eks förslag har pensionsstyrelsen, som enligt förslaget hade att pröva frågor om blindhetsersättning, anmärkt, att bestämmelsen ifråga måste anses synnerligen vag och väl vid samt att man i stället borde såvitt möjligt fixera begreppet blind efter mera objektiva grunder, t. ex. genom att uppställa som villkor, att vederbörande ej kunde räkna fingrar på visst kortare avstånd eller ens med glasögon läsa vanlig skrift. Enligt styrelsens mening vore uppenbart, att dessa såsom exempel anförda definitioner skulle lämna mindre spelrum för det subjektiva omdömet än den av blindvårdssakkunniga och Ek föreslagna och därför vore att föredraga framför dessa. Vidare har styrelsen framhållit, att bestämmelsen omöjliggjorde hållbara kostnadsberäkningar.

Med anledning av vad sålunda anförts har i *1933 års förslag* verkställts en undersökning av olika möjligheter för bestämning av begreppet blindhet (se sid. 47). Av utredningen framgår, att de blindhetsdefinitioner, som kommit till användning i vissa främmande länder, äro antingen — ehuru mera sällan — av ekonomisk innebörd, d. v. s. av samma art som den i blindvårdssakkunnigas och Eks förslag tillämpade, eller ock anknyta de till

mer eller mindre noggrant angivna medicinska bestämningsgrunder. En inom vår världsdel ofta använd definition av sistnämnda innebörd är frånvaron av ledsyn (gångsyn). I 1933 års förslag har, förutom avsaknad av synförmåga, nämnda bestämning kommit till användning, när det gällt att ange vem som skall vara berättigad till ersättning. Utredningen giver vid handen, att ledsyn saknas, om synnedsättningen är så betydande, att den omöjliggör tillrättafinnande utan hjälp på gata eller främmande plats, och att detta i allmänhet anses vara fallet om synskärpan understiger $\frac{2}{60}$. Av utredningen framgår vidare, att en nedsättning i synförmågan kan bero ej blott på minskad synskärpa utan även på andra omständigheter, framför allt på defekter i synfältet. Någon särskild bestämmelse med anledning härav har emellertid ej ansetts behöva inflyta i 1933 års författningsförslag, enär dylika defekter, som vore av beskaffenhet att böra berättiga till blindhetsersättning, kunde hänföras under avsaknad av ledsyn.

I 1933 års förslag har i detta sammanhang ställning tagits dels till spörsmålet, huruvida med en bestämning av begreppet blindhet, som den här förut angivna, komme att uteslutas personer, som skäligen borde falla under en författning om blindhetsersättning, dels ock till den i viss mån därmed sammanhängande frågan, om det vore försvarligt att giva de blinda en särställning bland övriga jämförbara invalidgrupper. Angående vad motiveringen till förslaget i dessa avseenden innehåller, torde jag få hänvisa till sid. 51.

Den i 1933 års förslag gjorda *bestämningen av begreppet blindhet* har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av de i ärendet hörda *myndigheterna* utom riksförsäkringsanstalten. *Pensionsstyrelsen* har i sitt yttrande framhållit, att därigenom begreppet blind kommit att vila på en sådan objektiv grund, som styrelsen tidigare förordat.

Riksförsäkringsanstalten har till utveckling av sin mening anfört i huvudsak följande.

Medan inom den allmänna pensionsförsäkringen såsom invalid ansåges icke blott den som vore fullständigt arbetsoförmögen utan även den som endast vore i stånd att genom arbete förtjäna $\frac{1}{3}$ eller mindre av vad kroppsligen och andligen friska personer i samma yrke och med liknande utbildning å samma ort brukade förtjäna, skulle enligt förslaget rätten till blindhetsersättning tillkomma endast den som saknade ledsyn. Däremot lämnade förslaget icke något utrymme för ersättning till den som hade ledsyn, men vars synförmåga dock vore i så hög grad nedsatt, att han icke alls eller endast i mycket begränsad mån kunde utföra arbete. Om en persons synförmåga vore i hög grad försvagad, t. ex. till $\frac{3}{60}$, erhöle han icke någon blindhetsersättning enligt föreliggande förslag. Han finge ej heller någon tilläggs pension från den allmänna pensionsförsäkringen, försovitt hans inkomst uppginge till eller överstege 425 kronor om året. Inom den sociala olycksfallsförsäkringen gällde, att ersättningen fastställdes efter graden av invaliditet. Den som hade nedsatt synförmåga tillerkändes livränta efter graden av synförmågan. Såväl pensions- som olycksfallsförsäkringen intoge alltså i nämnda avseenden en mer tänjbar ståndpunkt än nu föreliggande förslag.

En ledamot i riksförsäkringsanstalten har uttalat skiljaktig mening och tillstyrkt förslaget i denna del.

Kommunalförbunden ha ej haft något att erinra mot förslaget i nu förevarande hänseende.

Av blindorganisationerna har *skånska blindförbundet* tillstyrkt förslaget härutinnan utan förbehåll.

Jämväl övriga blindorganisationer ha tillstyrkt förslaget men ha samtidigt framställt vissa erinringar.

Stockholms blindförbund har sålunda framhållit, att mot den i 1933 års förslag tillämpade principen att som villkor för blindhetsersättning stadga saknad av ledsyn kunde några betydelsefulla invändningar icke anföras. Frånvaro av ledsyn måste emellertid anses inträda redan vid en synskärpa, som vore nedsatt till $\frac{6}{60}$ eller $\frac{1}{10}$ av den normala och icke, såsom i förslaget antoges, först vid en nedsättning av synförmågan till $1-\frac{2}{60}$. Det vore i varje fall att hoppas, att de myndigheter, som komme att handhava bedömandet härvidlag, toge vederbörlig hänsyn till det förhållandet, att ett stort antal av dem som befunne sig på gränsen mellan ledsyn och icke ledsyn måst utbildas vid blindskola och i förvärvshänseende vore nära nog jämställda med övriga blinda.

Enahanda synpunkter hava framförts av *de blindas förening*.

Även *de blindas riksförbund* har anmärkt på att begreppet ledsyn vore väl snävt begränsat och framhållit, att den vore att anse som blind, vilken åtnjutit undervisning i de av staten upprättade blindskolorna, även om hans synförmåga överstege $\frac{2}{60}$.

De blindas förening Hoppet i Göteborg har påpekat, att enligt populär uppfattning vore den att anse som blind, vilken icke kunde tillgodogöra sig undervisningen i vanliga, för seende avsedda undervisningsanstalter, även om vederbörande skulle vara i besittning av en mer eller mindre fullständig förmåga att »leda» sig fram.

Jämväl *Örebro läns blindförbund* och *Dalarnas blindförening Frihet* hava funnit bestämmelsen väl snäv. Sistnämnda förening har framhållit, att man borde kunna enas om att ersättningsberättigad vore den, vars synförmåga vore så nedsatt, att han på grund därav icke kunde erhålla arbete i öppna arbetsmarknaden. Direktiv i denna riktning för en rätt tolkning av förordningen borde utfärdas i samband med denna.

Beträffande *frågan om övriga med de blinda jämförbara invalidgruppers ställning* i understödshänseende har *pensionsstyrelsen* framhållit att, ehuru de av styrelsen i tidigare utlåtanden framförda synpunkterna, huruvida det icke vore mest rationellt att söka i ett sammanhang ordna understödsfrågan för alla i kroppsligt eller andligt hänseende särskilt vanlottade, hjälpbehövande invalider, principiellt sett ej blivit beaktade i det nu framlagda förslaget, hade dock styrelsen funnit detsamma innebära en avsevärd eftergift åt nämnda synpunkter, så till vida att blindhetsersättningen begränsats till personer, som saknade ledsyn och sålunda besvärades av ett så svårt lyte att de inom sin egen invaliditetsgrupp intogo en särställning.

Statskontoret har i sitt yttrande vidhållit sitt tidigare uttalande om lämp-

ligheten att i ett sammanhang ordna understödsfrågan för särskilt vanlottade, hjälpbehövande invalider.

Riksförsäkringsanstalten har framhållit, att genom förslaget infördes en helt ny form av social hjälpverksamhet med bortseende från det i senare tid allt starkare resta kravet, att den sociala hjälpverksamheten och dess olika grenar borde ordnas enligt så långt möjligt enhetliga former och de olika slagen av dylik verksamhet samorganiseras med varandra. För införande vid sidan av andra former av social omvårdnad av en sådan ny form måste enligt anstaltens förmenande en dylik särställning för de blinda och ensamt för dem vara fullt tillfredsställande motiverad. På vissa i yttrandet närmare angivna skäl har anstalten icke ansett detta vara fallet.

En ledamot i riksförsäkringsanstalten har funnit det försvarligt att, såsom i motiveringen till 1933 års förslag anfördes, ställa personer med så tungt lyte som avsaknad av ledsyn i en särklass.

Stadsförbundet och *landstingsförbundet* ha biträtt kraven på enhetlighet i den sociala hjälpverksamheten men ansett, att ett uppskov med hjälpåtgärder till fromma för de blinda likväl icke vore försvarligt.

Blindhetsersättningens belopp.

I 1933 års förslag har såsom förut omnämnts blindhetsersättningens belopp satts till 500 kronor utgörande det medelvärde, vartill ersättningen enligt de tidigare förslagen beräknats. Beträffande motiveringen till förslaget i denna del ber jag att få hänvisa till sid. 45.

Av blindorganisationerna har *skånska blindförbundet* tillstyrkt förslaget i denna del utan förbehåll. Övriga blindorganisationer ha jämväl tillstyrkt förslaget men ha beklagat, att ersättningen måst sättas så lågt som till 500 kronor, vilket belopp på de flesta orter understege existensminimum.

Med anledning av vissa uttalanden härom i motiveringen till 1933 års förslag ha *pensionsstyrelsen*, *socialstyrelsen* och *svenska stadsförbundet* framhållit, att kommunala pensionstillskott icke torde för de blindas del kunna påräknas i någon nämnvärd utsträckning. Socialstyrelsen har sålunda uppgivit, att kommunala pensionstillskott under år 1930 visserligen tilldelats ett så stort antal personer som 1,582 personer på landsbygden och 11,250 i städerna eller tillhopa 12,832 personer men att därav ej mindre än 10,314 komme på de båda städerna Stockholm och Göteborg; överhuvud hade man endast i en tredjedel av städerna samt i 111 av de 2,412 fattigvårdssamhällena på landsbygden begagnat sig av ifrågavarande möjlighet att meddela understöd utan fattigvårds karaktär.

Statens övertagande av kostnaderna för blindhetsersättningen.

Beträffande detta spörsmål anføres i 1933 års förslag huvudsakligen följande.

Ett av skälen att lägga en viss del av kostnaden på primärkommunerna hade i de tidigare förslagen varit, att, om kommunerna finge bidra med en del därav, föreläge större skäl för antagandet, att en riktig uppskattning av den blindes inkomster komme till stånd, varigenom utgifterna för blind-

vården skulle bli de minsta möjliga. Då behovsprincipen praktiskt taget övergivits, föreläge ej längre detta skäl för bibehållande av kommunernas ansvar.

Ur skatteutjämningsynpunkt — i vissa kommuner torde förekomma särskilt blindrika släkter — vore det naturligtvis en fördel, om kostnaden för blindhetsersättningen kunde läggas på större enheter än primärkommunerna. I sitt utlåtande över rektor Eks förslag, som ju byggde på att staten skulle övertaga hälften av kostnaden samt landstingen och kommunerna dela den återstående hälften, hade statskontoret emellertid avstyrkt, att någon del av kostnaden lades å landstingen, enär utgifter av detta slag icke torde kunna hänföras till dem, som principiellt sett borde åvila landstingen. Av skatteutjämningsberedningens principbetänkande (statens offentliga utredningar 1933: 4 sid. 227) framginge, att beredningen tänkt sig, att kostnaden för blindundervisningen och blindvården helt skulle övertagas av staten. Ur nu angivna synpunkter hade det syntes lämpligast, att kostnaden för blindhetsersättningen helt övertoges av staten.

I samtliga *yttranden* har förslaget i denna del tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Statskontoret — som ansett det med hänsyn till statsfinansernas läge vara förenat med allvarliga svårigheter att för ett nytt ändamål belasta riksstaten med ett så avsevärt belopp som förslaget skulle föranleda — har emellertid funnit de fördelar, som skulle vinnas genom statens övertagande av kostnaderna för blindhetsersättningen, vara så betydande, att intet syntes vara i och för sig att erinra mot den merkostnad, som därigenom skulle komma att åvila statsverket.

Blindhetsersättningens ställning till den allmänna pensionsförsäkringen m. m.

I motiveringen till 1933 års förslag har beträffande blindhetsersättningens ställning till den allmänna pensionsförsäkringen framhållits, att det torde vara klart, att ersättningen, då annat icke föreslagits, skulle räknas som inkomst enligt 6 § lagen om allmän pensionsförsäkring. Eftersom pensionstillägg i allmänhet ej utginge, om årsinkomsten utgjorde för man 425 kronor och för kvinna 400 kronor, skulle således pensionstillägg i regel ej kunna tillerkännas en person, som åtnjöte blindhetsersättning. Om en person, som åtnjöte pensionstillägg, erhöle blindhetsersättning, skulle pensionstillägget i allmänhet komma att indragas. Eftersom både pensionsstillägg och blindhetsersättning fastställdes av pensionsstyrelsen, syntes några komplikationer mellan lagen om allmän pensionsförsäkring och en blivande författning om blindhetsersättning icke behöva förekomma.

I detta sammanhang har i motiveringen till förslaget påpekats, att blindhet jämväl kunde uppkomma såsom en följd av olycksfall i arbete, i vilket fall vederbörande vore berättigad till ersättning enligt 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete. Givet vore, att vid blindhet orsakad av olycksfall i arbete ersättning främst skulle utgå enligt nämnda lag. Några bestämmelser härom syntes ej vara erforderliga.

Beträffande frågan om blindhetsersättning skulle kunna tillerkännas exempelvis en person, som åtnjuter en livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen eller enligt förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, innehåller förslaget inga särskilda bestämmelser utan betraktar en dylik livränta på samma sätt som en blinds övriga inkomster, en fråga vartill jag återkommer vid behandlingen av förslagets särskilda bestämmelser.

Förslagets nämnda ståndpunkt har icke föranlett annan erinran i yttrandena än att *en ledamot i riksförsäkringsanstalten*, för möjliggörande av ersättning jämväl enligt pensionsförsäkringslagen för de ekonomiskt sämst ställda av de blinda, föreslagit, att blindhetsersättningen allenast till halva beloppet borde räknas till de i 5 § lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av pensionsförsäkringslagen angivna inkomster, till vilka hänsyn icke skulle tagas vid bestämmande av årsinkomst enligt sistnämnda lag.

***Förslagets samband med revisionen
av den allmänna pensionsförsäkringen.***

1933 års förslag utgår från att blindhetsersättning kan genomföras fristående från revisionen av den allmänna pensionsförsäkringen.

I de över 1933 års förslag avgivna yttrandena har endast *riksförsäkringsanstalten* hävdad en annan uppfattning än den i förslaget anförda. Anstalten har i detta hänseende framhållit, att då nämnda revision ej kunde bliva utan inverkan på de blindas ställning, hade anstalten funnit starka skäl tala för att pensionsförsäkringskommitténs förslag avvaktades, innan frågan om blindhetsersättningen fördes vidare.

En ledamot i riksförsäkringsanstalten har uttalat skiljaktig mening och ansett, att de blinda gentemot statsmakterna kunde hava ett berättigat anspråk på att deras alldeles särskilt behjärtansvärda fråga, för vars lösning redan 1920 en kommitté tillsatts, icke längre uppsköttes på obestämd tid.

Svenska landstingsförbundet har funnit hinder icke föreligga att redan nu genomföra förslaget om blindhetsersättning. Efter pensionsförsäkringsreformens genomförande kunde bestämmelserna underkastas jämkning, i fall så skulle visa sig erforderligt.

***Departements-
chefen.***

Såsom framgår av vad jag i det föregående anført har 1933 års förslag vunnit anslutning icke blott bland i det närmaste alla de statsmyndigheter och enskilda sammanslutningar, som yttrat sig i ärendet, utan även av samtliga i ärendet hörda blindorganisationer. Den enda myndighet, som avstyrkt förslaget, är riksförsäkringsanstalten. Anstalten har emellertid ej varit enhällig i sitt utlåtande, utan har en ledamot uttalat skiljaktig mening och tillstyrkt de principer, på vilka förslaget bygger. Även jag vill giva förslaget min anslutning och anser sålunda, att bestämmelser nu böra införas, varigenom de blinda tillförsäkras rätt till blindhetsersättning. Till

denna min ståndpunkt har i särskild grad medverkat en önskan att söka infria de förhoppningar, de blinda med fog kunna ställa på lösningen av denna fråga sedan nu ett snart 15-årigt utredningsarbete pågått.

Vad angår förslagets huvudprinciper får jag först upptaga till behandling den grundläggande frågan, om blindhetsersättningen bör hava karaktär av en lytesersättning i enlighet med förslaget eller om ersättningen bör såsom riksförsäkringsanstalten yrkat, i överensstämmelse med de grundsatser som kommit till uttryck i den allmänna pensionsförsäkringen och i övrigt inom den sociala försäkringen, bestämmas — icke efter lytet utan — efter den av lytet föranledda nedsättningen i arbetsförmågan. Som allmänt bekant äro de blinda i huvudsak hänvisade till två yrken, vilka numera äro stadda i utdöende, nämligen korgmakeri och borstbinderi. Möjligheten för en blind att, även med den största skicklighet och flit, livnära sig av dessa yrken torde praktiskt taget vara utesluten. Riksförsäkringsanstalten har visserligen åberopat en del uppgifter ur blindvårdssakkunnigas betänkande, som kunna sägas tyda på motsatsen. Dessa uppgifter äro emellertid så gamla att de därigenom förlorat åtskilligt i värde — anstalten framhåller själv, att numera möjligheterna för de blinda att göra sig gällande på arbetsmarknaden försämrats. Härtill kommer, att uppgifterna avse personer, som utgått från blindinstitut eller blindskola, vilka ofta nog få antagas hava sådan synförmåga att de icke äro blinda i förslagets mening. Lagen den 29 maj 1896 (nr 34) om blindundervisningen har nämligen avseende å personer, vilkas synförmåga allenast är så försvagad, att de icke med någon egentlig fördel kunna delta i vanlig skolundervisning.

För att erhålla en uppfattning om de blindas och svagsyntas arbetsinkomster, har jag låtit införskaffa vissa upplysningar från de i Stockholm och Göteborg av blindföreningar drivna verkstäderna för blinda. Av uppgifterna från de blindas förening i Stockholm, vilka uppgifter avse år 1932, framgår, att vid föreningens *borstbinderiverkstad* utgjorde medelinkomsten något över 1,900 kronor. Högsta inkomsten belöpte sig till något över 2,500 kronor och lägsta inkomsten till något över 1,300 kronor. Orsaken till att så pass goda inkomster uppnås är emellertid den tillämpade särskilda ackordsprislistan, vilken i jämförelse med fackföreningens prislista för Stockholm, som är den högsta i landet, utvisar en förhöjning växlande mellan 90 och 140 %. Vidare beredas åt arbetarna extra handräckning och annan hjälp i arbetet, som erfordras på grund av att de äro blinda eller svagsynta. Vid *korgmakeriverkstaden* utgjorde medelinkomsten omkring 1,580 kronor samt högsta inkomsten något över 2,300 kronor och lägsta inkomsten omkring 1,000 kronor. Även vid korgmakeriet utfördes arbetet i regel mot ackord, och ägde överbetalning rum i ungefär samma utsträckning som vid borstbinderiet. Överbetalningen ifråga jämte kostnaderna för extra handräckning m m. utgör förklaringen till de å verkstäderna årligen uppkommande förlusterna. I detta sammanhang må omnämnas att, utöver avlöningsförmånerna, utbetalades till samtliga arbetare vid verkstäderna understöd samt till vissa av dem hyresbidrag. Förutom de nämnda verkstäderna driver de blindas förening

ett hantverkshem i Stockholm för blinda kvinnor, där arbetsinkomsten uppgår till högst 1,260 kronor per år.

Från de blindas förening Hoppet i Göteborg har upplysts, att vid blindverkstäderna i Göteborg tillämpas ett ackord, som med 100 % överstiger ackordet för seende arbetare. Förtjänsten beräknades vid full arbetstid utgöra för män 100 à 125 kronor i månaden samt för kvinnor ett något lägre belopp. Ofta uppginge emellertid förtjänsten endast till 60 à 70 kronor per månad, beroende på att vederbörande ej arbetade full tid.

De nu angivna siffrorna torde bekräfta mitt påstående om omöjligheten för de blinda att — utan mellankomst av blindfilantropin — försörja sig av de yrken, vartill de huvudsakligen äro hänvisade. Härutöver bör beaktas att för dem som ej arbeta å verkstäder för blinda och äro hänvisade att själva sörja för avsättningen av sina alster tillkomma svårigheter att få de förfärdigade produkterna försålda, vilket torde högst väsentligt minska förtjänstmöjligheterna.

Av det anförda lär framgå, att den omständigheten, att åt blindhetsersättningen givits karaktären av en lytesersättning, praktiskt sett, icke utgör något avsteg från den i svensk socialförsäkring tillämpade principen, att ersättningen bestämmes efter den av lytet föranledda nedsättningen i arbetsförmågan. För de personer, som omfattas av det föreliggande förslaget, d. v. s. de som sakna ledsyn, kan nämnda nedsättning i allmänhet sägas vara så stor, att den i och för sig torde bära berättiga till en ersättning av åtminstone 500 kronor om året. Att blindhetsersättningens konstruktion som en lytesersättning i varje fall icke kan utgöra någon mera betydande avvikelse från olycksfallsförsäkringslagens principer, styrkes enligt min mening ytterligare av den omständigheten, att enligt riks-försäkringsanstaltens egen praxis hel livränta gives i fall, då synskärpan ej överstiger $\frac{2}{60}$ (se sid. 50).

Riks-försäkringsanstalten har vidare framhållit, att i den del pension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring utginge av allmänna medel berodde densamma av den försäkrades inkomst. Att inom pensionsförsäkringen med dess redan år 1930 till cirka 80,000 personer beräknade invalider, vilkas invaliditetsgrad och givetvis även förtjänstmöjligheter äro mycket skiftande, lytesprincipen icke tillämpas, synes mig ej bära hindra, att nämnda princip kommer till användning beträffande den i invaliditetshänseende relativt homogena grupp av blinda, som omfattas av det föreliggande förslaget. Enligt min mening utgör det svåra lyte, varmed dessa äro betungade, giltigt skäl att å dem tillämpa särskilda regler.

Med stöd av den utredning, som i 1933 års förslag åvägabragts rörande bestämningen av begreppet blindhet, ansluter jag mig till förslagets ståndpunkt att såsom blind anse den som saknar synförmåga eller vars synförmåga är så nedsatt, att han saknar ledsyn. I anledning av vad flertalet blindorganisationer anført därom, att ledsyn skulle saknas icke såsom i motiveringen till förslaget angives först vid en nedsättning av synskärpan till under $\frac{2}{60}$ utan redan vid $\frac{6}{60}$ och därunder, vill jag framhålla, att vid

författningens tillämpning huvudvikten givetvis bör läggas på bestämmelsen i själva författningstexten d. v. s. på den omständigheten, huruvida ledsyn saknas eller ej, alltså huruvida synnedsetningen kan anses vara så betydande, att den omöjliggör tillrättafinnande utan hjälp på gata eller främmande plats. Skulle detta förhållande vara för handen i ett fall, då synförmågan uppgår till eller överstiger $\frac{2}{60}$, bör vederbörande vara berättigad till ersättning. Vidare torde det kunna förväntas, att i tveksamma fall en person hellre hänföres under förordningen än uteslutes därifrån. En ej alltför snäv tillämpning av stadgandet synes sålunda böra förutsättas.

Vad beträffar invändningen, att man i ett sammanhang borde ordna understödsfrågan för samtliga i kroppsligt eller andligt hänseende särskilt vanlottade invalider, vill jag framhålla, att, även om det skulle finnas andra arbetsföra invalider, vilka i samma grad som de blinda kunna anses berättigade till ersättning — någon utredning härom finnes emellertid ej verkställd — torde nämnda omständighet icke utgöra tillräckligt skäl, varför de blinda skola ytterligare vänta på att få sin ersättningsfråga löst.

I fråga om storleken av blindhetsersättningen bör framhållas att ersättningen icke torde bereda den blinde möjlighet att i alla delar av landet uppnå samma inkomst som flertalet seende arbetare. Då det emellertid är ett önskemål, att de arbetande blinda om möjligt uppnå samma sammanlagda inkomster som det stora flertalet seende arbetare, är det att hoppas, att i samhällen med högre levnadskostnader vederbörande kommuner genom kommunala tillägg till blindhetsersättningen fylla ut densamma.

Vad härefter angår statens övertagande av kostnaderna för blindhetsersättningen har förslaget praktiskt taget ej mött erinran i yttrandena. Även jag ansluter mig till förslagets ståndpunkt i denna del. Detsamma gäller i fråga om blindhetsersättningens ställning till den allmänna pensionsförsäkringen och vissa andra former av social försäkring m. m.

Beträffande förslagets samband med revisionen av den allmänna pensionsförsäkringen är det endast riks-försäkringsanstaltens majoritet, som ansett denna omständighet böra föranleda uppskov med förslagets realiserande. I enlighet med den ståndpunkt, som i allmänhet vunnit gillande i yttrandena, är jag av den meningen, att förslagets genomförande icke bör anstå tills de svårlösta och vittutseende problem, som revisionen av pensionsförsäkringen kan komma att innebära, vunnit sin lösning. I anslutning till vad svenska landstingsförbundet anfört vill jag därjämte framhålla, att det icke torde vara förenat med några svårigheter att, efter pensionsförsäkringsreformens genomförande, underkasta bestämmelserna om blindhetsersättningen jämkning, ifall så skulle visa sig erforderligt.

Såsom framgår av den i det föregående lämnade framställningen ha blindvårdssakkunniga, utöver blindhetsersättningen, föreslagit åtskilliga andra åtgärder till de blindas välfärd. Av dessa ha vissa spörsmål rörande undervisningen sedermera vunnit sin lösning. I sin år 1931 verkställda utredning

har Ek ansett, att de övriga av blindvårdssakkunniga föreslagna åtgärderna, åtminstone för det närvarande, borde begränsas till blindhetsersättningen. Jag ansluter mig till denna uppfattning.

Förslagets särskilda bestämmelser.

1 §.

I motiveringen till 1933 års förslag har ifrågasatts, huruvida icke i förevarande paragraf, som innehåller definition å begreppet blindhet — avsaknad av synförmåga eller sådan nedsättning därav, att ledsyn saknas — borde införas en bestämmelse om att eventuella ljusbrytningsfel skulle rättas, innan spörsmålet om ledsyn sagnades eller ej bedömdes. Då ljusbrytningsfel vid en så pass låg synskärpa som den i förslaget såsom kriterium på ledsyn angivna, d. v. s. understigande $\frac{2}{60}$, torde vara av mycket ringa betydelse, hade så ej synts böra ske.

I det av *medicinalstyrelsen* åberopade utlåtandet av ledamoten i styrelsens vetenskapliga råd, professorn A. Dalén, har framhållits, att nämnda uttalande i motiveringen till 1933 års förslag visserligen i stort sett vore riktigt men att undantag funnes. Det viktigaste vore förhållandet vid afaki (frånvaro av linsen t. ex. efter en starroperation). Synskärpan i ett afakiskt öga uppginge i regel utan glas endast till fingerräkning på 1 à 2 meter, under det att synskärpan med starrglas kunde vara normal eller i det närmaste normal. Något liknande vore förhållandet vid mycket höggradig närsynthet. Även här kunde synskärpan utan korrektion vara nedsatt till fingerräkning på ett par meter, under det att synskärpan med korrektion kunde vara relativt god.

Departements-
chefen.

På grund av vad sålunda anförts vill jag förordna, att ett tillägg göres till 1 § av det innehåll, som i 1933 års förslag ifrågasatts.

2 §.

1933 års förslag anger i förevarande paragraf, punkterna a)–m), vilka som äro undantagna från rätt till blindhetsersättning. Jag skall i det följande genomgå dem av nämnda bestämmelser, som föranlett uttalanden i yttrandena. Utöver de ändringar, som blivit en följd härav, har viss jämkning vidtagits i punkten f) av förslaget.

Funkten a).

Beträffande stadgandet i punkten a) att från ersättning äro undantagna utländsk medborgare samt svensk medborgare, som icke är i riket mantalsskriven, har *socialstyrelsen* framhållit, att, då det ej vore uteslutet, att överenskommelse kunde komma till stånd med främmande makt angående rätt för respektive lands medborgare, bosatta inom det andra landets område, att tillgodonjuta lika behandling med sistnämnda lands egna medborgare i fråga om statlig hjälp åt blinda, det kunde befinnas lämpligt, att möjligheten av sådana reciproka överenskommelser förutsåges i lagtexten.

Pensionsstyrelsen har, till förebyggande av den missuppfattningen, att obehörig mantalsskrivning skulle kunna inverka på frågan om rätt till blind-

hetsersättning, föreslagit, att mellan orden »är» och »i riket» skulle inskjutas orden »eller bör vara».

I anslutning till vad pensionsstyrelsen föreslagit tillstyrker jag den ändringen i 1933 års förslag, att från rätt till blindhetsersättning undantages svensk medborgare, som författningsenligt icke skall vara mantalsskriven i riket. Den ändring jag sålunda förordar torde böra föranleda en jämkning i 3 §. Departements-
chefen.

Med anledning av vad socialstyrelsen anfört torde ett tillägg böra göras till 2 §, som bereder möjlighet för Konungen att, under förutsättning av ömsesidighet, träffa avtal med främmande stat, att dess medborgare skola i avseende å förordningens tillämpning likställas med svensk medborgare, som författningsenligt skall vara i riket mantalsskriven.

Punkten d).

I punkten d) föreskrives, att den som blivit blind efter fyllda 60 år är undantagen från ersättning. Härmed torde böra jämföras stadgandet i övergångsbestämmelserna, att den som den dag förordningen träder i kraft, d. v. s. den 1 januari 1935, uppnått 60 års ålder, äger rätt till ersättning endast om det utrönes, att han före fyllda 60 år varit blind.

Bestämmelsen i punkten d) återfinnes jämväl i Eks förslag. I motiveringen till 1933 års förslag anföres att, ehuru tvekan kunde föreligga, huruvida icke bestämmelsen vore väl snäv, hade densamma av statsfinansiella skäl ansetts böra bibehållas. Av en i 1933 års förslag åberopad undersökning, som verkställdes av statistiska centralbyrån på grundval av vissa preliminära siffror ur 1930 års folkräkningsmaterial (se sid. 77), framgår, att av de i folkräkningsmaterialet upptagna, till ett antal av cirka 5,800 beräknade personer, vilka enligt folkräkningsmaterialet skulle vara fullständigt blinda eller i avsaknad av ledsyn, cirka 2,330 personer blivit blinda eller i avsaknad av ledsyn efter fyllda 60 år.

Beträffande det förenämnda stadgandet i övergångsbestämmelserna att den som vid förordningens ikraftträdande uppnått 60 års ålder äger rätt till blindhetsersättning endast om det utrönes, att han före nämnda dag varit blind, anföres i motiveringen till 1933 års förslag i huvudsak följande.

Bestämmelsen hade tillkommit på grund av vad pensionsstyrelsen i sitt yttrande över Eks förslag anfört om svårigheten att avgöra, ifall en person, som vid förordningens ikraftträdande fyllt 60 år, t. ex. en 70-åring, blivit blind före 60 års ålder. En utredning som den i stadgandet angivna, vilken närmast borde åligga sökanden, torde icke behöva vålla honom alltför stora svårigheter. De flesta synsvaga i vårt land, vilkas synnedsättning icke berodde på ålder, torde ha genomgått blindskola. Där lärer föreligga utredning om deras synförmåga i tidigare år. Vore det klart, att vederbörande redan då saknade ledsyn, torde tvekan ej böra föreligga, att han vore berättigad till ersättning. Givetvis fordrades icke juridiskt bindande bevisning för att blindhetsersättning skulle kunna tillerkännas en person.

Av de statliga myndigheterna har riks försäkringsanstalten framhållit, att den föreslagna inskränkningen ej fanns i pensionsförsäkrings- eller olycks-

fallsförsäkringslagen, där ersättningen fastställdes efter graden av invaliditet, samt att dessa lagar sålunda i nämnda hänseende intogo en mera tänjbar ståndpunkt än det föreliggande förslaget.

En ledamot i riksförsäkringsanstalten har tillstyrkt förslaget i denna del.

Svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund samt av blindorganisationerna *de blindas förening, de blindas förening Hoppet* i Göteborg och *Dalarnas blindförening Frihet* ha ansett den föreslagna åldersgränsen för låg och förordnat, att densamma, därest den icke helt kunde slopas, sattes till 65—67 år.

Slutligen har *pensionsstyrelsen* framhållit, att trots den avfattning, förevarande stadgande erhållit torde ej kunna undgås, att i ett avsevärt antal fall blindhetsersättningen komme att utgå till personer, vilkas ledsyn gått förlorad först efter 60 år.

Departements-
chefen. Enligt min mening är det en betydande skillnad mellan dem som ha att framleva hela eller större delen av sitt liv som blinda och dem som drabbats av blindheten först på ålderdomen. Olika meningar kunna naturligtvis föreligga huruvida det är lämpligt att sätta gränsen vid 60 år. Med hänsyn till de betydande utgifter, införande av blindhetsersättning i den i 1933 års förslag angivna omfattningen medför för statsverket, har jag icke ansett mig för närvarande kunna förorda en för de blinda förmånligare bestämmelse i detta hänseende. Vad angår övergångsbestämmelsen, kan det självfallet såsom pensionsstyrelsen antytt i vissa fall uppstå tvekan, om en person blivit blind i den mening förordningen tager detta begrepp, före eller efter fyllda 60 år. Men att det, trots övergångsbestämmelsens avfattning, ej skulle kunna undgås att i ett avsevärt antal fall blindhetsersättningen komme att utgå till personer, vilkas ledsyn gått förlorad först efter 60 år, håller jag för föga troligt. Att ytterligare skärpa nämnda bestämmelse skulle säkerligen medföra, att åtskilliga personer, som eljest borde varit berättigade till ersättning, komme att gå densamma förlustiga på grund av bevissvårigheter, något som enligt min mening bör undvikas.

Punkterna g), h), i) och k).

1933 års förslag utgår i likhet med Eks förslag i princip ifrån att blindhetsersättningen skall tillkomma allenast arbetsföra blinda, som icke äro asociala. Blindvårdssakkunnigas förslag gick i detta hänseende åtskilligt längre, i det att detsamma kategoriskt uteslöt alla icke arbetsföra blinda och svagsynta — men samtidigt en hel del arbetsföra — från ersättning genom bestämmelsen i förslaget att den vars inkomst av eget arbete understeg 25 % av för blind person fastställt existensminimum, d. v. s. för de olika dyrortsgrupperna respektive 140, 170 och 200 kronor, icke skulle vara berättigad till ersättning. I anslutning till den princip, som sålunda ansetts böra tillämpas, har i 1933 års förslag från rätt till ersättning undantagits:

i *punkten g)* den som uppenbarligen icke efter förmåga söker ärligen bidra till sin försörjning eller är hemfallen åt alkoholmissbruk;

i *punkten h)* den som undergår omedelbart för brott ådömt frihetsstraff

eller är intagen å interneringsanstalt för återfallsförbrytare, vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare, allmän uppfostringsanstalt, tvångsarbetsanstalt eller skyddshem;

i *punkten i*) den som är eller bör vara intagen å anstalt för blindas med komplicerat lyte, sinnessjuka, sinnesslöa, fallandesjuka eller kroniskt sjuka eller å fattigvårdsanstalt;

i *punkten k*) den som å annan anstalt än ovan sagts åtnjuter kostnadsfri vård på statens bekostnad.

Beträffande bestämmelsen i *punkten i*), att jämväl den som bör vara intagen å vissa anstalter är undantagen från ersättning, har i motiveringen till 1933 års förslag bland annat framhållits, att den tillkommit till förhindrande av att den omständigheten, att blindas, som vore intagna å vissa anstalter, ej vore berättigade till blindhetsersättning, skulle föranleda, att de utskrevos från anstalterna, eller att blindas, som borde ha intagits å dylika anstalter, förvägrades inträde där.

Svenska landstingsförbundet har med anledning av de principer, som kommit till uttryck i nu förevarande bestämmelser, anfört i huvudsak följande.

Förslagets utgångspunkt, att blindhetsersättningen skulle tillkomma allenast arbetsföra blindas, som icke vore asociala, syntes riktig, eftersom de som vore fullständigt arbetsoförmögna eller icke ville med eget arbete bidra till sin utkomst rimligtvis icke borde kunna göra anspråk på att erhålla ersättning för det menliga inflytande deras lyte i och för sig utövade på deras förmåga att genom eget arbete försörja sig. I förslagets motivering angäves emellertid vidare, att, i överensstämmelse med denna utgångspunkt, blindas som vore eller borde vara intagna å vissa anstalter uteslutits från rätt till ersättning. Att genom åsyftade bestämmelser och stadgandet i 2 § g) arbetsföra men asociala element på ett effektivt sätt uteslutits syntes troligt. Vad däremot beträffade gränsen mellan de fullständigt arbetsoförmögna och de åtminstone i någon mån arbetsföra icke asociala, syntes det styrelsen mera tveksamt, om man vid bestämmelsernas utformning lyckats giva riktigt uttryck för den uppställda principen. Om en i någon mån arbetsför blind, som ville arbeta, intoges på ålderdomshem, bleve han därmed enligt författningsförslaget utesluten från rätt till ersättning, trots att han enligt grundprincipen skulle ha rätt till sådan. Å andra sidan syntes med bestämmelsernas nuvarande utformning sådana icke arbetsföra blindas, som erhöles öppen fattigvård och sålunda icke vore intagna på fattigvårdsanstalt, vara berättigade till ersättning. Man torde nämligen knappast med framgång kunna göra gällande, att sådana personer alltid borde vara intagna på ålderdomshem.

I fråga om *punkten i*) har *socialstyrelsen* framhållit, att uttrycket »bör vara» syntes förutsätta en prövning från pensionsstyrelsens sida av grunderna för internering å vissa slag av anstalter. Det syntes mindre tillfredsställande, att vid möjligen uppkommande kompetenskonflikter mellan vederbörande myndigheter resultatet skulle bliva, att den blinde komme att ställas utan såväl den ifrågasvarande anstaltsvården som blindhetsersättningen.

Beträffande uttrycket »är hemfallen åt alkoholmissbruk» i *punkten g*) har *socialstyrelsen* påpekat, att det syntes tveksamt, huruvida nämnda uttryck

omfattade jämväl person, som efter intagning å alkoholistanstalt faktiskt avskurits från möjligheten att begagna sprithaltiga drycker. Då från rätten till blindhetsersättning undantoges enligt förevarande punkt den som icke efter förmåga sökte ärligen bidraga till sin försörjning och enligt *punkten h*) den som vore intagen å tvångsarbetsanstalt, vilka båda grunder för uteslutning delvis sammanföle, kunde det måhända befinnas konsekvent, att i *punkten h*) bland övriga däri omnämnda anstalter för fullständighetens skull tillades »alkoholistanstalt». Härigenom skulle förut berörda anledning till tveksamhet vid tillämpningen försvinna.

Departements-
chefen.

Såsom framgår av vad jag nyss anført, utgår 1933 års förslag *i princip* ifrån att blindhetsersättningen endast skall tillkomma arbetsföra blind, som icke äro asociala. Denna princip har emellertid, på sätt 2 § i förslaget ger vid handen, icke tillämpats i dess yttersta konsekvenser. Det är naturligtvis möjligt, som svenska landstingsförbundet jämväl framhållit, att vid en tillämpning av de förenämnda i 2 § av förslaget meddelade bestämmelserna exempelvis en och annan något arbetsför blind, som måst intagas å ett ålderdomshem eller arbetshem, icke blir berättigad till ersättning under det att en del blind, som icke vilja eller ej äro i stånd att med eget arbete bidraga till sin försörjning, erhålla ersättning. Blindvårdssakkunnigas förslag uteslöt som förut omnämnts på ett effektivt sätt icke arbetsföra blind från ersättning genom bestämmelsen i förslaget, att blind med en viss mindre arbetsinkomst icke skulle vara berättigade till ersättning. Då emellertid på nämnda sätt skulle komma att bortgallras jämväl åtskilliga arbetsföra blind och kanske just de som bäst skulle vara i behov av ersättning, synes en dylik föreskrift icke tillrådig. Att meddela bestämmelser om prövning i varje särskilt fall, huruvida vederbörande är arbetsför eller ej, torde icke heller vara lämpligt. Jag har därför i det hänseende, varom nu är fråga, ansett mig böra ansluta mig till 1933 års förslag.

Med anledning av socialstyrelsens erinran mot avfattningen av *punkten i*) har jag företagit en jämkning av stadgandet och vidare efter *punkten l*) tillagt en bestämmelse av innehåll, att blindhetsersättning icke må utgå, där blind utskrivits från anstalt för kroniskt sjuka eller från fattigvårdsanstalt eller där blind förvägrats intagning i dylik anstalt, såframt åtgärden kan antagas hava skett i syfte att möjliggöra beredande av blindhetsersättning åt honom.

Mot vad socialstyrelsen anført därom att i *punkten h*) borde upptagas jämväl alkoholistanstalt har jag ej någon erinran att framställa.

Utöver de här förut angivna ändringarna har viss jämkning vidtagits i *punkten k*) av förslaget.

Funkten l).

I det föregående har framhållits, att i 1933 års förslag behovsprincipen övergivits och blindhetsersättningen erhållit karaktären av en lytesersättning. Emellertid har regeln om ersättningen såsom en gottgörelse för lytet i för-

slaget icke ansetts böra tillämpas utan undantag, enär detta skulle medföra, att även personer, som icke hade något som helst behov av ersättning, skulle bli berättigade därtill. Till förhindrande härav har i punkten 1) i förslaget införts en bestämmelse om att den vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning vore sådan, att behov av blindhetsersättning ej kunde anses föreligga, skulle vara undantagen från rätt till ersättning.

Angående motiveringen till denna punkt i 1933 års förslag hänvisar jag till sid. 45—46.

Mot avfattningen av punkten 1) hava framställts vissa erinringar i yttrandena.

Sälunda har *pensionsstyrelsen* ansett stadgandet böra förtydligas till närmare överensstämmelse såväl med motiveringen till förslaget i denna del som med de för pensionsförsäkringen grundläggande principerna, vilka bland annat innebure, att underhåll av försörjningspliktig anhörig icke räknades som inkomst i vidare mån än detsamma överstege vad som skäligen kunde anses utgöra värdet av nödtorftig försörjning för sökanden. Ett sådant förtydligande torde lämpligen kunna vinnas genom att mellan orden »blindhetsersättning» och »ej» inskjuta ordet »uppenbarligen». För den — låt vara rent förberedande — prövning, som ett ärende angående blindhetsersättning skulle undergå i pensionsnämnden, torde ett dylikt förtydligande av stadgandet ifråga icke sakna sin betydelse.

Riksförsäkringsanstalten har funnit bestämmelsen alltför svävande samt ansett att den i vissa fall skulle verka obillig. Till utveckling av denna sin mening har anstalten anfört i huvudsak följande.

Det angåves icke, om hänsyn skulle tagas till vederbörandes samhällsställning eller utbildningsgrad och de särskilda behov, som därav kunde förmedlas, eller huruvida en viss maximigräns för inkomst borde bestämmas med hänsyn allenast till bostadsorten och vederbörandes eventuella försörjningsskyldighet mot sin familj. I praxis torde det väl bliva nödvändigt att söka fastställa en sådan maximigräns. Riksförsäkringsanstalten ansåge det därför önskvärt, att i förordningen närmare angåves, hur ifrågavarande bestämmelse skulle tillämpas.

Därjämte skulle bestämmelsen ej sällan komma att verka obillig. Antoge man t. ex., att å en viss ort en blind, som hade 1,200 kronor i årlig inkomst och icke vore försörjningsskyldig, av pensionsstyrelsen ansåges icke vara i behov av blindhetsersättning men att den, som — under i övrigt lika förhållanden — hade inkomst under denna gräns, borde ha sådan ersättning, skulle följden bli, att en blind med 1,100 kronor i årlig inkomst av staten erhöle ytterligare 500 kronor och sålunda finge en sammanlagd inkomst av 1,600 kronor, under det att den som hade 1,200 kronor finge nöja sig med denna inkomst.

Svenska stadsförbundet har framhållit, att den omständigheten, att de anhörigas ekonomiska förhållanden skulle allt efter som fråga uppkomme om pensionstillägg, blindhetsersättning eller fattigvård prövas av pensionsnämnd, pensionsstyrelse eller fattigvårdsstyrelse, syntes i och för sig tala för den från annat håll framförda tanken att göra blindhetsersättningen oberoende

av den blindes egen eller de anhörigas försörjningsmöjligheter. Styrelsen saknade emellertid anledning att närmare ingå på denna fråga.

Dalarnas blindförening Frihet har anmärkt, att stadgandets avfattning erbjöde möjlighet till ett visst godtycke vid tolkningen. Föreningen har emellertid framhållit, att då blindhetsersättningen enligt förslaget satts så lågt som till 500 kronor, vilket säkerligen på de flesta håll i vårt land under-skrede existensminimum, så vore det att hoppas, att förordningens tolkning i här förevarande hänseende måtte ske så rättvist och hänsynsfullt som möjligt.

Departements-
chefen.

Riksförsäkringsanstalten har mot ifrågavarande bestämmelse invänt, att den i vissa fall skulle kunna verka obillig. Som redan i motiveringen till 1933 års förslag framhålles kunna naturligtvis gränfall tänkas, där ett rättvist avvägande kan vara förenat med svårigheter. Att emellertid på grund av dessa säkerligen få fall slopa bestämmelsen och således medgiva alla blinda, även dem som icke ha något som helst behov av ersättning, rätt därtill, synes mig icke lämpligt.

Härjämte har riksförsäkringsanstalten anmärkt, att bestämmelsen vore alltför svävande. Enligt min mening ligger det i sakens natur, att en bestämmelse, varom här är fråga, måste erhålla en allmän avfattning. De omständigheter, till vilka hänsyn bör tagas, äro för många och skiftande för att de skola kunna angivas i en författningstext. I detta sammanhang må framhållas, att pensionsstyrelsen, som är den myndighet, vilken skall tillämpa bestämmelsen, ej gjort erinran mot dess allmänna avfattning. Vissa riktlinjer för tillämpningen ha ju ock angivits i motiveringen till förslaget. Vid tillämpningen av bestämmelsen synes hänsyn icke böra tagas till de särskilda behov, som föranledas av sökandens samhällsställning och bildningsgrad. Däremot torde det vara klart, att avseende skall fästas vid bostadsorten och vederbörandes eventuella försörjningsskyldighet. Jämte hänsynen till den blindes behov av hjälp angivas också dessa omständigheter i motiveringen till 1933 års förslag som grundläggande för prövningen. Till ledning vid prövningen bör jämväl tjäna den av mig förut anförda omständigheten att den blinde genom blindhetsersättningen bör om möjligt uppnå samma inkomst som det stora flertalet seende arbetare kunna anses hava i arbetsinkomst å den ort varom fråga är.

Till undvikande av misstolkning av bestämmelsen samt för tillgodoseende av vad pensionsstyrelsen anført, har jag ansett bestämmelsen böra underkastas omredigering. Ett riktigare uttryck för de omständigheter, till vilka pensionsstyrelsen vid sin prövning har att taga hänsyn, torde enligt min mening kunna vinnas, om åt bestämmelsen gives det innehåll, att från rätt till blindhetsersättning är undantagen den vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan att blindhetsersättning rimligen icke bör till honom utgå.

Punkten e) samt tredje stycket punkterna a) och b).

Beträffande punkterna e) och m) i 1933 års förslag vilka från rätt till blindhetersättning undantaga den som uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet ådragit sig blindhet samt den som i avsikt att erhålla blindhetersättning avhänt sig eller undandolt inkomst eller egendom av betydelse att kunna inverka på frågan om ersättning, har *svenska landstingsförbundet* ifrågasatt, huruvida de icke vore onödigt stränga. Sistberörda stadgande kunde enligt förbundets mening icke tolkas på annat sätt än att den som gjort sig skyldig till där angivet förfarande för alltid, och således även efter det inkomsten upphört eller förmögenheten försvunnit, förverkat rätten till ersättning. Den som visat sin asocialitet genom brottslighet och på grund därav dömts till frihetsstraff ginge emellertid enligt punkten h) förlustig ersättningsrätten endast under den tid han underginge sitt straff. Bestämmelsen i punkten e) om grov vårdslöshet förefölle även den rätt obillig. Över huvud taget syntes varsamhet böra iakttagas ifråga om inskränkningar i ersättningsrätten. Dessa komme nämligen i realiteten att drabba fattigvårdssamhällena.

Med anledning av vad svenska landstingsförbundet anmärkt mot bestämmelserna i punkterna e) och m) i 1933 års förslag har jag underkastat de- Departements-
chefen. samma jämkning i så måtto, att grov vårdslöshet såsom blindhetersak samt avhändande och undandöljande av inkomst eller egendom i syfte att erhålla blindhetersättning skola utesluta från rätt till ersättning allenast för viss tid. De sålunda ändrade bestämmelserna ha fogats vid 2 § som ett tredje stycke uppdelat i punkterna a) och b).

3 §.

I det av *medicinalstyrelsen* åberopade utlåtandet av professor Dalén anføres, att det syntes tivelaktigt, om utan obligatorisk läkarundersökning full trygghet kunde vinnas, att endast sådana personer erhöles blindhetersättning, som vore berättigade därtill. Om t. ex. en person vore blind på grund av åldersstarr, torde han ej böra erhålla blindhetersättning, därest goda utsikter förefunnes, att synförmågan kunde återställas genom en starr-operation.

Att uppställa fordran på läkarintyg i de säkerligen ej så få fall, då det står utom allt tvivel, att en sökande är oförbätterligt blind, torde, som i motiveringen till 1933 års förslag jämväl framhålles, innebära en onödig tunga för den blinde. Har sökanden genomgått blindskola, torde därifrån ofta kunna åberopas tillfyllestgörande utredning rörande hans synnedsättning. Vanskligare blir naturligtvis spörsmålet, om den påstådda blindheten uppkommit senare. Förslaget möjliggör emellertid i dessa fall för de prövande myndigheterna att fordra läkarintyg. Denna utväg kan naturligtvis även begagnas, om någon omständighet skulle föreligga, som gäve vid handen, att operation kunde förbättra synförmågan. I ett sådant fall äger därjämte pensionsstyrelsen, jämlikt 5 § i förslaget, föreskriva, att sökanden skall undersökas av ögonläkare. Departements-
chefen.

I andra stycket av 3 § har en mindre ändring gjorts i det att orden »och bevis om mantalsskrivning» uteslutits.

4 §.

Socialstyrelsen har ifrågasatt behövligheten av den i andra stycket av förevarande paragraf åberopade 22 § pensionsförsäkringslagen.

Svenska stadsförbundet har framhållit, att enligt förslaget skulle, genom hänvisningen till 27 § nämnda lag, pensionsstyrelsens ombud få samma ställning till frågor om blindhetsersättningen, som de hade till pension och pensionstillägg. Ombudens uppgifter i sistnämnda avseende torde emellertid främst vara dels att verka för en viss likformig lagtillämpning, dels att tillse att kommunernas intressen icke otillbörligt gynnades genom de av kommunerna tillsatta pensionsnämndernas beslut. I intetdera av dessa avseenden vore enligt förbundets mening deras medverkan påkallad beträffande blindhetsersättningen.

Departements-
chefen.

22 § pensionsförsäkringslagen innehåller bland annat den bestämmelsen, att pensionsnämnd har att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter angående pensionsnämnder, som av Konungen meddelas. Hänvisningen torde fördens skull böra kvarstå.

Beträffande svenska stadsförbundets anmärkning vill jag framhålla, att det, även vid den rent förberedande behandlingen av ärenden om blindhetsersättning, som enligt förslaget tillkommer pensionsnämnd, kan uppstå kollisioner mellan de statliga och de kommunala intressena. Med hänsyn till vikten av att nämnda handläggning blir så tillförlitlig som möjligt, torde det vara lämpligt, att ombud enligt 27 § pensionsförsäkringslagen erhålla samma ställning till frågor om blindhetsersättning som de hava till pensionstillägg m. m. I detta sammanhang vill jag nämna att, enligt 7 § i förslaget, ombud som nyss nämnts ålagts att till pensionsstyrelsen anmäla förhållande, som kan antagas böra föranleda indragning av ersättning.

I förevarande paragraf hava ett par mindre jämkningar vidtagits.

6 §.

Pensionsstyrelsen har föreslagit, att »understödsbrev» utbyttes mot »bevis om ersättningen».

Skånska blindförbundet har uttalat det önskemålet att, vid behandling i pensionsstyrelsen av ärenden rörande blindhetsersättning, en person med kännedom om de blindas förhållanden och föreslagen t. ex. av de blindas förening finge deltaga.

Departements-
chefen.

Med anledning av det utav skånska blindförbundet uttalade önskemålet vill jag framhålla, att det i vissa fall torde kunna vara av värde, om en person förtrogen med de blindas förhållanden finge deltaga i behandlingen av frågor rörande blindhetsersättning. För dylika fall finnes emellertid redan nu enligt 8 § andra punkten av pensionsstyrelsens instruktion möjlighet för styrelsen att tillkalla sakkunnigt biträde.

Pensionsstyrelsens erinran har föranlett viss jämkning i 6 §.

7 och 8 §§.

Förevarande paragrafer, som innehålla bestämmelser, 7 § om indragning av ersättning och viss anmälningsskyldighet till pensionsstyrelsen av förhållanden, som kunna medföra sådan indragning, samt 8 § om klagan över pensionsstyrelsens beslut, hava föranlett följande erinringar i yttrandena.

Statskontoret har anmärkt, att bestämmelserna om indragning av ersättning knappast syntes innefatta tillräckliga garantier för att ersättningen i dylika fall verkligen komme att upphöra. *Statskontoret* ville för sin del ifrågasätta, huruvida icke dessa bestämmelser borde kompletteras med en föreskrift, att pensionsnämnd skulle årligen pröva, huruvida understödsgärens inkomster eller övriga förhållanden medgäve någon förändring.

Svenska stadsförbundet har framhållit, att frågor om vägrad eller indragen ersättning torde med anledning av stadgandet i 2 § 1) mycket ofta bliva aktuella. Enligt 7 § skulle pensionsstyrelsen äga besluta i dessa fall. Något yttrande från nämnden eller dess ordförande förutsattes i besvärärenden endast, »där så prövas nödigt». Frågan om den blindes möjligheter att själv eller med hjälp av försörjningspliktiga anhöriga förtjäna sitt uppehälle, skulle således i dessa fall kunna prövas av ett centralt ämbetsverk utan hörande av något organ för kommunens understödsverksamhet och utan korrektivet av kommunal besvärsrätt. Besvär över pensionsstyrelsens beslut enligt pensionsförsäkringslagen finge i vissa fall anföras av kommun. Visserligen förutsatte detta ett medgivande av justitiekanslern, en bestämmelse som tidigare påtalats från kommunalt håll. Men efter de föreslagna bestämmelserna i fråga om blindhetsersättningen skulle besvär av kommun vara helt uteslutna. Pensionsnämndsordförandens besvärsrätt torde i detta fall knappast böra tillmätas någon betydelse ur kommunernas synpunkt, då han finge förutsättas äga att bevaka statsintresset. Visserligen kunde det sägas, att statens övertagande av kostnaderna för blindhetsersättningen gjorde kommunerna mindre intresserade av prövningen. Men för kommunernas understödsverksamhet komme det säkerligen icke heller efter ett genomförande av det föreliggande förslaget att vara utan betydelse, hur denna prövning utfölle. En utebliven blindhetsersättning torde icke så sällan komma att öka kommunens fattigvårdsutgifter.

I detta sammanhang må nämnas, att i motiveringen till 1933 års förslag anføres i fråga om prövning av besvär över pensionsstyrelsens beslut, att, liksom beträffande mål om allmän pensionsförsäkring, torde även mål om blindhetsersättning böra avdömas av regeringsrätten såsom sista instans. Någon ändring i regeringsrättslagen med anledning därav syntes icke vara erforderlig, enär dylika mål torde kunna räknas till »mål om annan ersättning, såvitt den enligt gällande författningar utgår av statsmedel och anspråket ej är framställt mot riks försäkringsanstalten», vilka mål enligt 2 § 4 mom. i regeringsrättslagen tillhörde regeringsrättens avgörande.

Att för de säkerligen ytterst få fall, då en blinds inkomster eller övriga förhållanden undergått sådan ändring, att detta bör föranleda indragning

av ersättning, ålägga pensionsnämnd att beträffande samtliga blinda, som åtnjuta ersättning, årligen pröva deras ekonomiska förhållanden m. m., synes varken nödvändigt eller lämpligt. Det torde få anses tillräckligt med den anmälningsskyldighet, som föreskrives i 7 § av förslaget.

Vad svenska stadsförbundets anmärkningar angår torde — som förbundet självt förutsätter — orsaken till skillnaden mellan 8 § av förslaget och 28 § andra stycket i pensionsförsäkringslagen vara den, att det, vid statens övertagande av kostnaderna för blindhetsersättningen, icke ansetts behöfligt att jämväl kommun — efter justitiekanslerns medgivande — skulle äga rätt till besvär. Då det emellertid synes vara ett kommunalt intresse, att dylik besvärsmätt finnes, har jag gjort ett tillägg till 8 § i förslaget, varigenom överensstämmelse med nyssnämnda stadgande i pensionsförsäkringslagen åvägbringas. Med anledning av vad svenska stadsförbundet anmärkt mot 7 § i förslaget torde orden »där så prövas nödigt» böra uteslutas. Därjämte har en mindre ändring av redaktionell innebörd vidtagits i nämnda paragraf.

13 §.

I andra och tredje styckena av förevarande paragraf har jag ansett ett par mindre jämkningar böra vidtagas.

Övergångsbestämmelserna.

Ehuru förordningen icke är avsedd att träda i kraft förrän den 1 januari 1935, torde det ej vara något hinder, att en pensionsnämnd, om en ansökan om blindhetsersättning skulle ha inkommit till nämnden före sagda dag, låter densamma undergå den förberedande behandling, som enligt förordningen ankommer på nämnden. Klart är att ersättning — varom pensionsstyrelsen beslutar — icke kan utgå tidigare än från och med den dag förordningen träder i kraft.

Kostnadsberäkningarna.

Såsom framgår av 1933 års förslag har — för åstadkommande av en så vitt möjligt tillförlitlig uppskattning av det antal blinda, som enligt förslaget skulle vara berättigade till blindhetsersättning — genom statistiska centralbyråns försorg i september 1933 verkstälts en undersökning härutinnan på grundval av 1930 års folkräkningsmaterial. Resultatet av undersökningen återfinnes å sid. 77.

I undersökningen, vars siffror endast äro preliminära, har *dels* angivits hela antalet blinda i Sverige enligt folkräkningsmaterialet *dels ock* lämnats uppgifter i en del hänseenden angående antalet blinda, som enligt bestämmelserna i 1933 års förslag icke skulle vara berättigade till ersättning, medan i andra hänseenden uppgifter icke kunnat lämnas. Av undersökningen framgår, att i folkräkningsmaterialet såsom blinda medtagits åtskilliga personer, vilkas synförmåga icke vore så starkt nedsatt, att de saknade ledsyn. Ehuru utredningen icke torde medgiva några säkra slutsatser angående antalet blinda, som enligt 1933 års förslag skulle vara berättigade till ersättning, har densamma

ansetts kunna tjäna som grundval för en approximativ uppskattning av nämnda antal. I 1933 års förslag (sid. 56) har en dylik uppskattning gjorts; och har antalet av de personer, som enligt förslaget skulle vara berättigade till ersättning, uppskattats till cirka 1,800 personer. Statens bruttokostnader skulle, under förutsättning att denna siffra vore riktig, vid jämviktsläge kunna beräknas till cirka 900,000 kronor och nettokostnaderna (= bruttokostnaderna minskade med statens kostnader för de pensionstillägg eller understöd, som eljest skulle ha utgått till ifrågavarande blinda) till approximativt 800,000 kronor. Härvid har, i enlighet med vissa av statistiska centralbyrån gjorda beräkningar, antalet personer, som blivit blinda efter fyllda 60 år, beräknats till approximativt 2,400 personer eller cirka 71 % av hela antalet blinda i åldersgrupperna efter 60 år. Ett stöd för denna kalkyl har erhållits ur uppgifterna om de blinda i Norge vid 1920 års folkräkning. Av dessa uppgifter framgår nämligen, att av de blinda, som fyllt 60 år, hava 74 % — eller således 3 % mer än den för vårt land antagna siffran — drabbats av lytet efter 60 års ålder.

Av dem, som yttrat sig i ärendet, har allenast *pensionsstyrelsen* granskat kostnadsberäkningarna, och har styrelsen i detta hänseende anfört huvudsakligen följande:

Antalet personer över 60 år, som blivit blinda före uppnådd 60 års ålder, torde uppgå till 15 à 16 per tiotusen av folkmängden över 60 år och ej till endast 12 (11,7) per tiotusen. Sistnämnda siffra motsvarade nämligen förhållandena i åldersgruppen 50 till 60 år och ej vid åldersgränsen 60 år. Därför borde det till grund för de slutliga kalkylerna lagda antalet blinda, 2,300 — vilket antal på angivna grunder minskats med 20 % till 1,800 — ökas med omkring 300, d. v. s. med 13 procent, vilket medförde en ökning av de beräknade nettokostnaderna med lika många procent eller med omkring 100,000 kronor. Även med denna korrigering torde kostnadsberäkningarna icke kunna anses i önskvärd grad tillförlitliga. I desamma hade måst inflyta alltför många osäkerhetsmoment, av vilka en del kunde komma att få ganska stor betydelse i ena eller andra riktningen. Vad särskilt anginge de båda decennierna närmast efter författningens ikraftträdande, torde man knappast kunna antaga, att kostnaderna skulle stanna vid de beräknade.

Med anledning av vad pensionsstyrelsen anfört beträffande antalet personer, som blivit blinda före 60 år, har jag vänt mig till folkräkningens ledare docenten K. A. Edin, under vars inseende den av statistiska centralbyrån verkställda utredningen gjorts. Denne har meddelat, att pensionsstyrelsens beräkning rent matematiskt sett kanske vore riktigare än statistiska centralbyråns men att följande synpunkter borde beaktas. Enligt centralbyråns beräkning skulle endast 940 ha blivit blinda före 60 år av de 3,270, som 1930 voro blinda och som då fyllt 60 år, alltså 29 %. På grund av de vid 1920 års norska folkräkning verkligt meddelade uppgifterna om tiden för blindhetens uppträdande skulle motsvarande procenttal för Norge vara 26 %. Enligt pensionsstyrelsens beräkning bleve procenttalet mer än 36 %. Utgångspunkten för centralbyråns beräkning hade mycket riktigt varit blindfrekvensen för åldern 50—60 år och ej den något högre blindfrekvensen vid åldersgränsen 60 år, men, såsom framhållits i redogörelsen för centralbyråns blindundersökning,

torde det uppgivna antalet blinda i de högre åldrarna vara åtskilligt för högt upptaget, emedan en hel del blinda *med* ledsyn kommit med i mantalsuppgifterna. På grund av nu angivna omständigheter vore det föga troligt, att det beräknade totalantalet blinda, som enligt 1933 års förslag skulle åtnjuta blindhetsersättning, komme att visa sig vara för lågt tilltaget.

Departements-
chefen.

Som redan framhålles i motiveringen till 1933 års förslag är det till grund för kostnadsberäkningarna liggande materialet icke av den beskaffenhet, att några tillförlitliga slutsatser kunna dragas av detsamma. Emellertid är jag av den meningen att, ehuru åtskilliga ovisshetsmoment vidlåda beräkningarna i detalj, de dock i stort sett skola visa sig vara hållbara. Vad särskilt beträffar uppskattningen av antalet personer, som blivit blinda före 60 år, synas vissa skäl tala för att denna skall i huvudsak visa sig vara riktig. Med hänsyn till vad pensionsstyrelsen anfört och den något vidare tillämpningen av bestämmelsen i 1 §, som jag tidigare i mitt anförande förutsatt, samt den ändrade avfattningen av 2 § punkten 1) torde emellertid försiktigheten bjuda, att bruttokostnaderna beräknas något högre än i 1933 års förslag, förslagsvis till 1,000,000 kronor. Här må erinras, att jag i statsverkspropositionen (V p. 27) till ersättning åt blinda för budgetåret 1934/1935 — avseende halv årskostnad — beräknat ett anslag å 500,000 kronor samt att jag i nämnda proposition (V p. 23) vid beräkningen för nästa budgetår av anslaget till statens kostnad för pensionstilllägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring ansett tillräckliga skäl icke föreligga att taga hänsyn till den minskning i nämnda kostnad, som kunde förväntas inträda genom införande av blindhetsersättningen.

Av det till blindhetsersättning erforderliga beloppet synas även kunna bestridas de kostnader för undersökning av ögonläkare och läkarbehandling, som enligt 5 och 11 §§ i förslaget kunna uppkomma för statsverket.

Förslag till ändring i lagen om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag.

Socialstyrelsen har framhållit, att, enär pensionstilllägg och understöd enligt pensionsförsäkringslagen icke annat än i undantagsfall kunde utgå till person, som åtnjöt blindhetsersättning, bleve det endast i dylika undantagsfall möjligt för kommun att enligt lagen den 14 juni 1918 (nr 423) om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag till utfyllnad av blindhetsersättningen lämna understöd utan fattigvårds karaktär. För möjliggörande av dylika understöd, vilka förutsattes i motiveringen till 1933 års förslag, har socialstyrelsen föreslagit ett tillägg till nämnda lag av innebörd, att fattigvårdssamhälle skulle till fattigvårdsstyrelsens förfogande äga ställa medel för beredande av understöd (kommunala tillskott till blindhetsersättning) åt personer, som ägde uppbära blindhetsersättning men ändock funnes vara i behov av fattigvård.

I enahanda riktning har *pensionsstyrelsen* uttalat sig.

Mot det föreslagna tillägget till lagen om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag har jag ej något att erinra. I anledning av de ändringar i rubriken till lagen och i själva lagtexten, som således böra vidtagas, torde ny lag i ämnet böra utfärdas att träda i kraft den 1 januari 1935, och har förslag härtill upprättats inom socialdepartementet.

Departements-
chefen.

Föredragande departementschefen uppläser inom socialdepartementet upprättade förslag till förordning om blindhetsersättning samt till lag om kommunala pensionstillskott m. m.

Härefter hemställer föredraganden, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. antaga det upplästa förslaget till förordning om blindhetsersättning;
2. antaga det upplästa förslaget till lag om kommunala pensionstillskott m. m.;
3. till ersättning åt blinda m. m. under femte huvudtiteln för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra förslagsanslag av 500,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Åke Karlholm.

**Utredning om
blindhetsersättning,
utarbetad år 1933 å socialdepartementets lagbyrå.**

**Förslag
till
förordning
om blindhetsersättning.**

1 §.

Den, som saknar synförmåga eller vars synförmåga är så nedsatt, att han saknar ledsyn, anses i denna förordning som blind och är, där ej nedan annorlunda stadgas, berättigad till blindhetsersättning. Ersättningen utgår med ett belopp av 500 kronor för år räknat.

2 §.

Från rätt till blindhetsersättning äro undantagna:

- a) utländsk medborgare samt svensk medborgare, som icke är i riket mantalsskriven;
- b) den som icke fyllt sexton år;
- c) den som enligt gällande bestämmelser om blindundervisning är skolpliktig;
- d) den som blivit blind efter fyllda sextio år;
- e) den som uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet ådragit sig blindhet;
- f) den som utan giltig anledning vägrar att underkasta sig av staten bekostad läkarbehandling eller behandling å sjukvårdsanstalt, som kan antagas förbättra synförmågan;
- g) den som uppenbarligen icke efter förmåga söker ärligen bidra till sin försörjning eller är hemfallen åt alkoholmissbruk;
- h) den som undergår omedelbart för brott ådömt frihetsstraff eller är intagen å interneringsanstalt för återfallsförbrytare, vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare, allmän uppfostringsanstalt, tvångsarbetsanstalt eller skyddshem;
- i) den som är eller bör vara intagen å anstalt för blinda med komplicerat lyte, sinnessjuka, sinnesslöa, fallandesjuka eller kroniskt sjuka eller å fattigvårdsanstalt;
- k) den som å annan anstalt än ovan sagts åtnjuter kostnadsfri vård på statens bekostnad;

- l) den vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan att behov av blindhetsersättning ej kan anses föreligga;
m) den som i avsikt att erhålla blindhetsersättning avhänt sig eller undandolt inkomst eller egendom av betydelse att kunna inverka på frågan om ersättning.

3 §.

Ansökan om blindhetsersättning skall ingivas till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden är mantalsskriven.

Ansökningen skall innehålla nödiga upplysningar för bedömning av sökandens rätt till blindhetsersättning samt en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring, att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Är sökanden ur stånd att själv avgiva sådan förklaring, skall riktigheten av upplysningarna intygas av två trovärdiga, med sökandens förhållanden förtrogna personer. Vid ansökningen skall fogas prästbevis och bevis om mantalsskrivning.

Där så prövas nödigt är sökanden jämväl skyldig att förete läkarintyg.

4 §.

Är ansökan om blindhetsersättning gjord, åligger det pensionsnämnden att, efter prövning av sökandens rätt till blindhetsersättning, snarast möjligt jämte eget utlåtande översända handlingarna i ärendet och, om skiljaktiga meningar förekommit, utdrag av nämndens protokoll till pensionsstyrelsen. Ett exemplar av nämndens utlåtande skall samtidigt genom ordförandens försorg i betalt brev med allmänna posten tillställas sökanden.

I övrigt skola bestämmelserna om pensionsnämnder i 22—25 §§, 26 § första och andra styckena samt 27 § i lagen om allmän pensionsförsäkring i tillämpliga delar gälla.

5 §.

Pensionsstyrelsen äger, när särskilda skäl därtill äro, föreskriva, att sökanden skall undersökas av ögonläkare. Styrelsen må ock förordna, att sökanden skall undergå läkarbehandling eller behandling å sjukvårdsanstalt, såframt synförmågan därigenom kan antagas bliva förbättrad.

6 §.

Finner pensionsstyrelsen sökanden berättigad till blindhetsersättning, skall pensionsstyrelsen utfärda understödsbrev, vilket genom pensionsnämndens försorg tillställes sökanden.

7 §.

Befinnes den som åtnjuter blindhetsersättning icke vara berättigad därtill, ankommer det på pensionsstyrelsen att, sedan den blinde och, där så prövas nödigt, pensionsnämnden eller dess ordförande beretts tillfälle att yttra sig, förordna om indragning av ersättningen.

Finnes grundad anledning antaga, att ersättning bör indragas, äger pensionsstyrelsen, innan beslut därom i vederbörlig ordning fattats, förordna, att ersättningen tillsvidare icke skall utbetalas.

Det åligger pensionsnämnd, pensionsnämnds ordförande och ombud, varom i 27 § av lagen om allmän pensionsförsäkring förmäles, att till pensionsstyrelsen ofördröjligen anmäla förhållande, som kan antagas böra föranleda indragning av ersättning.

Ungår någon som åtnjuter blindhetsersättning omedelbart för brott ådömt frihetsstraff eller har någon som åtnjuter sådan ersättning blivit intagen å anstalt eller hem, varom i 2 § h)—k) förmäles, åligger det straffinrättningens, anstaltens eller hemmets föreståndare att ofördröjligen göra anmälan därom till pensionsstyrelsen.

8 §.

Över pensionsstyrelsens beslut må klagan ej föras av enskild sakägare. Justitiekansleren eller efter justitiekanslerens medgivande pensionsnämnds ordförande och i 27 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmält ombud må söka ändring i pensionsstyrelsens beslut hos Konungen genom besvär, vilka, vid talans förlust, skola före klockan tolv å trettionde dagen från den dag beslutet gavs, ingivas till socialdepartementet.

9 §.

*Blindhetsersättning utgår från och med den månad, varunder ersättningen söktes, dock tidigast från och med den dag, då blindheten inträtt, samt till och med den månad, varunder den blinde avlidit eller ersättningens indragning beslutats.

10 §.

Angående sättet och tiden för utbetalning av blindhetsersättning förordnar Konungen.

Ersättningsbelopp, som ej lyftats före utgången av året näst efter det, under vilket beloppet förfallit till betalning, vare förverkat.

11 §.

Kostnaden för blindhetsersättningen samt för undersökning och behandling, varom i 5 § förmäles, bestrides av staten.

12 §.

Rätt till blindhetsersättning kan ej överlåtas och må förty ej för gäld tagas i mät.

13 §.

Ansökan, prästbevis och läkarintyg samt utlåtande, varom i 4 § förmäles, skola avfattas enligt formulär, som fastställas av Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer.

Det ankommer på Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer, att fastställa taxa för läkarintyg och läkarundersökning, som i 3 och 5 §§ avses, ävensom det belopp, varmed ersättning skall utgå för behandling enligt 5 §, såframt behandlingen skall äga rum å sjukvårdsanstalt.

I statens eller kommuns tjänst anställd läkare är skyldig att verkställa undersökning och utfärda läkarintyg mot ersättning, som bestämts i taxan. Har pensionsstyrelsen jämlikt 5 § förordnat om läkarbehandling å sjukvårdsanstalt, som drives av stat, landsting eller kommun eller sammanslutning, vari landsting eller kommun deltagar, eller till vars drift statsbidrag utgår, skall personen ifråga där emottagas, såvitt plats kan beredas å vederbörlig avdelning.

14 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för dess tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1935.

Den som nämnda dag uppnått sextio års ålder äger rätt till blindhetsersättning endast om det utrönes, att han före fyllda sextio år varit blind.

P. M.

Förslaget i allmänhet.

Allmänna synpunkter.

Det å lagbyrån uppgjorda förslaget bygger på i viss mån andra principer än de tidigare förslagen, d. v. s. blindvårdssakkunnigas förslag av 1922 och rektor Eks förslag av 1931.

Till utmärkande av skiljaktigheterna mellan de olika förslagen har som bilaga till denna promemoria (*Bilaga 1*) fogats en jämförande lagtext. Därjämte har som ytterligare bilaga (*Bilaga 2*) fogats en kortfattad sammanfattning av de yttranden, som avgivits över blindvårdssakkunnigas och rektor Eks förslag.

De viktigaste skiljaktigheterna mellan lagbyråns förslag och de tidigare förslagen äro följande:

1) Behovsprincipen har övergivits och blindhetsersättningen i stället givits karaktär av en lytesersättning. Dock har den begränsningen gjorts, att blinda, vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan, att behov av blindhetsersättning ej kan anses föreligga, utslutits från möjlighet att erhålla ersättning.

I samband härmed har ersättningsbeloppet för varje blind satts till det medelvärde, som blindhetsersättningen enligt de tidigare förslagen beräknats skola utgöra, eller till 500 kr.

2) Staten har föreslagits skola helt övertaga kostnaderna för blindhetsersättningen.

3) Den grundläggande bestämmelsen angående vem som skall vara berättigad till blindhetsersättning har givits en mera koncis och något snävare avfattning.

4) Med hänsyn till de principer, som angivits under 1)–3), har förslaget, särskilt vad angår handläggningen av ärenden rörande blindhetsersättning, kunnat i åtskilliga avseenden förenklas.

5) Då förslaget ej innehåller några förpliktelser för landsting och kommuner — den obetydliga förpliktelse för kommunerna, som blir en följd av tillämpningen av 26 § i pensionsförsäkringslagen, lämnas därhän — har förslaget givits karaktären av en förordning, avsedd att underställas riksdagen.

Blindhetsersättningen som en lytesersättning.

Genom övergivandet — praktiskt taget — av behovsprincipen tillgodoses ett önskemål från de blindas sida. Då ersättningen satts till det medelvärde, som ersättningen enligt de tidigare förslagen beräknats skola utgöra, eller 500 kr., kommer härigenom icke att ske någon ökning av den beräknade kostnaden för blindhetsersättningen. Genom att behovsprincipen överges vinnas åtskilliga fördelar. Enligt de tidigare förslagen skulle hälften

av den blindes årsinkomst avräknas från blindhetsersättningen. Säkerligen skulle detta i många fall fresta de blinda till oriktiga uppgifter ävensom föranleda en besvärlig prövning från myndigheternas sida, en prövning som enligt de tidigare förslagen skulle återkomma varje år. Vidare skulle den omständigheten, att viss del av den blindes arbetsinkomst avdroges — blindhetsersättning skulle härigenom komma att helt upphöra vid relativt låg arbetsinkomst — kunna tänkas föranleda, att den blinde i vissa fall för att få högre blindhetsersättning minskade sina arbetsprestationer.

Beträffande blindhetsersättningens storlek må i nu förevarande sammanhang framhållas, att de blinda i sin senaste framställning av den 3 juni 1932 — med hänsyn tagen till det statsfinansiella läget — ansett ersättningen böra sättas till ett årligt belopp av 600 kr. För att ej öka statens utgifter på grund av behovsprincipens övergivande har ersättningen i lagbyråns förslag, som förut nämnts, satts till 500 kr. I orter med billiga levnadskostnader torde beloppet räcka till nödortftig försörjning av den blinde. Till beloppet kommer ju dessutom vad han kan förtjäna genom eget arbete. I detta sammanhang må nämnas, att pensionstillägg enligt lagen om allmän pensionsförsäkring utgår för man med 225 kr. och för kvinna med 210 kr., under förutsättning att årsinkomsten ej uppgår till respektive 425 och 400 kr. Från pensionstillägget göres dessutom avdrag med $\frac{6}{10}$ av det belopp, varmed pensionstagarens årsinkomst överstiger 50 kr. I större samhällen med dyrare levnadskostnader torde visserligen den föreslagna ersättningen icke — lika litet som en ersättning av 600 kr. — vara tillräcklig. Här torde emellertid ofta utgå kommunala pensionstillskott till de blinda, varjämte genom verkstäder för blinda och andra hjälpåtgärder beredas dem större utkomstmöjligheter än i mindre samhällen.

Som förut berörts har principen om blindhetsersättningen som en lytesersättning i förslaget icke ansetts böra tillämpas i sina yttersta konsekvenser. I det ojämförligt största antalet fall är naturligtvis de blindas ekonomiska ställning sådan, att blindhetsersättning måste utgå. Det skulle emellertid vara föga tilltalande, om en person, vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är synnerligen god, skulle kunna tilltvinga sig blindhetsersättning. Det synes självklart, att dylika fall böra uteslutas från ersättning. Givetvis komma gränsfall alltid att finnas, där ett rättvist avvägande kan vara förenat med svårigheter. För att utmärka, att blindhetsersättning bör utgå i alla fall, där det rimligen kan sättas ifråga, har bestämmelsen givits det innehåll, att endast den är utesluten från ersättning, vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan, att *behov av blindhetsersättning ej kan anses föreligga*. Vid bedömande av frågan om ersättning skall utgå måste givetvis hänsyn tagas därtill, att en blind, på grund av sin hjälplöshet, är i större behov av ersättning än en seende. Tydligt är ock att man vid bedömande av behovet måste taga hänsyn till den blinde åliggande försörjningsplikt samt till levnadskostnader o. d. på olika orter.

I detta sammanhang torde med några ord böra beröras blindhetsersätt-

ningens förhållande till andra former av social hjälpverksamhet. Det torde vara klart, att blindhetsersättningen, då annat icke föreslagits, skall räknas som inkomst enligt 6 § i lagen om allmän pensionsförsäkring. Eftersom pensionstillägg i allmänhet ej utgår, om årsinkomsten utgör för man 425 kr. och för kvinna 400 kr., skulle således pensionstillägg i regel ej kunna tillerkännas en person, som åtnjuter blindhetsersättning. Om en person, som åtnjuter pensionstillägg, erhåller blindhetsersättning, torde sålunda pensionstillägget i allmänhet komma att indragas. Eftersom både pensionstillägg och blindhetsersättning fastställas av pensionsstyrelsen, torde några komplikationer mellan lagen om allmän pensionsförsäkring och en blivande författning om blindhetsersättning icke behöva förekomma.

Blindhet kan ju uppkomma såsom en följd av olycksfall i arbete. I så fall är vederbörande berättigad till ersättning enligt 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete. Givet är att vid blindhet orsakad av olycksfall i arbete ersättning främst skall utgå enligt nämnda lag. Några bestämmelser härom torde ej vara erforderliga.

Fråga uppstår emellertid, om en person, som åtnjuter livränta på grund av blindhet ådragen genom olycksfall i arbete, jämväl bör kunna erhålla blindhetsersättning. Förslaget lägger icke annat hinder i vägen härför än det, som ligger i den allmänna bestämmelsen i förslaget, att den är utesluten från ersättning, vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan, att behov av blindhetsersättning ej kan anses föreligga. Någon annan regel synes knappast vara möjlig. Man torde t. ex. icke utan vidare kunna utesluta den från blindhetsersättning, som genom avtal med en privat försäkringsinrättning förskaffat sig en livränta. Och att betrakta en livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen på särskilt sätt synes icke möjligt. Ofta torde emellertid en person, som åtnjuter en större livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen, icke kunna sägas vara i behov av blindhetsersättning och sålunda på denna grund bli utesluten därifrån. Vad nu sagts om livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen torde äga tillämpning jämväl beträffande andra ersättningar, t. ex. ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, statspension o. d.

Statens övertagande av kostnaderna för blindhetsersättningen.

I olikhet med de tidigare förslagen bygger lagbyråns förslag på att staten skall övertaga hela kostnaden för blindhetsersättningen. Ett av skälen att lägga en viss del av kostnaden på kommunerna har i de tidigare förslagen varit, att, om kommunerna finge bidra med en del därav, föreläge större skäl för antagandet, att en riktig uppskattning av den blindes inkomster komme till stånd, varigenom utgifterna för blindvården skulle bli de minsta möjliga. Då behovsprincipen praktiskt taget övergivits, föreligger ej längre detta skäl för bibehållande av kommunernas ansvar.

Ur skatteutjämningsynpunkt — i vissa kommuner lärer förekomma särskilt blindrika släkter — vore det naturligtvis en fördel, om kostnaden för blindhetsersättningen kunde läggas på större enheter än primärkommunerna. I

sitt utlåtande över rektor Eks förslag, som ju bygger på att staten skulle övertaga hälften av kostnaden samt landstingen och kommunerna dela den återstående hälften, har statskontoret emellertid avstyrkt, att någon del av kostnaden lades å landstingen, enär utgifter av detta slag icke torde kunna hänföras till dem, som principiellt sett borde åvila landstingen. Av skatteutjämningsberedningens principbetänkande (statens offentliga utredningar 1933: 4 sid. 227) framgår, att beredningen tänkt sig, att kostnaden för blindundervisningen och blindvården helt skulle övertagas av staten. Ur nu angivna synpunkter har det syntts lämpligast, att kostnaden för blindhetsersättningen helt övertogtes av staten.

Förslaget utgår, i likhet med de tidigare, från att blindhetsersättningen skall tillkomma allenast arbetsföra blinda, som icke äro asociala. I överensstämmelse härmed ha blinda, som äro intagna å vissa anstalter, utesluts. Deras försörjning får sålunda ske enligt hittills gällande grunder, därvid i en del fall kommunerna och landstingen få bidra till eller helt betala kostnaderna. Ehuru sålunda en viss ekonomisk tunga alltjämt kommer att åvila kommuner och landsting blir den givetvis ytterst ringa i förhållande till nuvarande kostnader och de kostnader, som åsamkas staten. Det torde därför kunna förväntas, att kommunerna i de fall där tillägg till blindhetsersättningen är behövt, t. ex. i orter med dyrare levnadsförhållanden eller till blinda med stor familj, komma att lämna bidrag till deras försörjning på annat sätt än medelst fattigvård, således genom kommunala pensionstillskott. Till förhindrande av att den omständigheten att blinda, som äro intagna å vissa anstalter ej äro berättigade till blindhetsersättning, skulle föranleda, att de utskrevos från anstalterna eller att blinda, som borde ha intagits å dylika anstalter, förvägras inträde där, har i förslaget [2 § i] föreskrivits, att den som är *eller bör vara* intagen å dylik anstalt ej är berättigad till blindhetsersättning.

Bestämning av begreppet blindhet.

Ett av de viktigaste spörsmålen i en författning om blindhetsersättning blir att erhålla en lämplig bestämning på vem som skall anses som blind.

Blindhet i strängare bemärkelse (s. k. amauros) föreligger, om förmåga att urskilja om ljus inkastas i ögat (ljusperception) samt från vilket håll detta sker (ljuslokalisering) saknas. För att bestämma en synförmåga, som överstiger denna gräns, brukar man ofta förfara på följande sätt. En normalt seende människa kan under normala ljusförhållanden och mot en mörk bakgrund räkna fingrar på c:a 60 meters avstånd. En person, som kan räkna fingrar på allenast 1 meters avstånd, har således allenast $\frac{1}{60}$ synskärpa o. s. v.

Då synskärpan understiger $1 - \frac{2}{60}$ saknas i allmänhet förmåga att reda sig på egen hand. Personen ifråga säges då sakna ledsyn (gångsyn). En synskärpa av omkring $\frac{18}{60}$ anses tillräcklig för lässyn och en synskärpa av $\frac{42}{60}$ eller därutöver betraktas som s. k. lyxsynskärpa. En nedsättning av

synskärpan, som ej understiger $\frac{42}{60}$, är sålunda ur förvärvssynpunkt betydelslös¹.

För det spørsmål, som nu behandlas, torde vara av intresse att ta del av hur begreppet blindhet bestämts i utlandet. För blindhetsdefinitioner i olika länder lämnas en redogörelse i en genom nationernas förbunds försorg gjord undersökning rörande blindvården². Av denna undersökning framgår, att länderna i allmänhet fixerat olika definitioner för barn och vuxna. Definitionerna för barn avse endast undervisningsändamål och sakna förty intresse i förevarande sammanhang. Officiella blindhetsdefinitioner för vuxna finnas i olika länder (åtminstone i fjorton stycken). Någon definition avseende samtliga ändamål synes emellertid icke förekomma, utan definitionerna äro mer eller mindre olika, om de avse folkräkning, pensionering, militärtjänst eller krigsblinda. Ett undantag härifrån utgör Storbritannien och Irland, där blindhetsdefinitionen för blindålderdomspensioneringen användes ifråga om alla åtgärder för de blindas välfärd utom uppfostran.

Beträffande själva definitionerna äro de antingen av allmän ekonomisk innebörd eller anknyta de till mer eller mindre noggrant angivna medicinska termer. Ett exempel av det förra slaget är »the Blind Persons Act» av 1920 i Storbritannien, enligt vilken blindhet, berättigande till blindålderdomspension, anses föreligga hos den, som är »så blind, att han icke kan utföra något arbete, som fordrar synförmåga». En annan form av sådan definition återfinnes i »the Relief Laws» i vissa av Nordamerikas förenta stater. Bestämningen på blind i dessa är, att vederbörande är »ur stånd att skaffa sig livets nödortf». En liknande definition användes i Sydafrika för rätt till ekonomisk hjälp från »the Poor Relief Fund». Bland definitioner av medicinsk innebörd må nämnas en i vår världsdel ofta förekommande, enligt vilken den betraktas som blind, »vilken saknar förmåga att finna sig tillrätta på obekanta platser»³ eller »som icke kan räkna fingrar (ibland mot en svart bakgrund) på en meters avstånd.» Dylika definitioner ha kommit till användning i Tyskland, Österrike, Schweiz, Norge och Polen vid folkräkning, samt i Frankrike (i vissa fall), Belgien, Tjeckoslovakien, Grekland och Ungern (i dessa länder är emellertid ingen officiell blindhetsdefinition fastslagen). I Danmark anses vuxna som blinda när deras synskärpa är mindre än $\frac{6}{60}$ ⁴.

¹ Jfr. en uppsats av docenten Sven Larsson: »Ögonskadors följder särskilt med hänsyn till invaliditetsintygens tolkning» i John Nordins arbete »Invaliditet vid olycksfallsskador», Stockholm 1932, sid. 61—82.

² Société des nations. Organisation d'hygiène. Rapport sur la protection des aveugles dans différents pays, Genève, 1929, (särskilt sid. 17—22, 74—79, 96—103, 258—265).

³ = saknar ledsyn; jfr not. 1 sid. 51.

⁴ I Danmark erhålla personer, som äro invalider — även blinda — ersättning enligt invalideförsikringsloven av den 16 februari 1927. Som invalid räknas den, vars förvärvsförmåga är nedsatt till $\frac{1}{3}$. Ersättning utgår med 800 kronor vid svåra former av invaliditet och 540 kronor i andra fall. Som svåra former av invaliditet räknas invaliditet, som medför ett tillstånd av hjälplöshet, som nödvändiggör, att invaliden ständigt måste ha bistånd av andra, t. ex. vid fullständig blindhet. Enligt de uppgifter, lagbyrån erhållit från socialministeriet i Köpenhamn, gäller — i viss mån till skillnad från vad i texten anges — som kriterium på blindhet, att synförmågan är nedsatt till $\frac{2-4}{60}$ hos män och $\frac{9}{60}$ hos kvinnor. Vid större synförmåga tages hänsyn till förminskat synfält o. d. De blinda, som ej omfattas av invalideförsikringsloven, erhålla understöd enligt 61 § i fattigloven (understöd utan fattigvårds natur). — Ny lag i ämnet, lov om folkeförsikring av den 20 maj 1933, träder i kraft den 1 oktober 1933.

I Kanada tillämpas en likadan norm av the National Institute for the Blind. Bland särskilda definitioner för krigsblinda må nämnas den i Tyskland »syn icke mer än $\frac{1}{25}$ av den normala» samt den i Italien »organiska och obotliga förändringar av båda ögonen med en försvagning av synskärpan så, att fingrar knappast kunna räknas på kort avstånd». I Lettland anses en persons öga vara blint för militärtjänst, om dess synskärpa är mindre än $\frac{1}{20}$, och samma definition föreslås i ett lagförslag rörande invaliditetspensioner vid olycksfall i arbete. I Nederländerna definieras blindhet för vuxna som »synskärpa i det bättre ögat, sedan ljusbrytningsfel rättats, av $\frac{1\frac{1}{2}}{60}$ eller mindre, om synfältet är normalt.» I New Zealand definieras total blindhet för pensionsändamål som »en grad av permanent och ohjälplig synskada, vid vilken synförmågan på vardera ögat icke är större än $\frac{1}{60}$ ».

I de fall, där en ekonomisk definition användes, har det ofta befunnits nödvändigt att till vederbörandes ledning angiva vad den betyder i gängse medicinska termer. I Storbritannien, där, såsom framgår av det förut sagda, definitionen är »så blind att han icke kan utföra något arbete, som fordrar synförmåga», ha sålunda vederbörande myndigheter vägletts av ett uttalande i en rapport av Royal Society of Medicine. I fråga om hur förut nämnda ekonomiska definition kan omvandlas till en medicinsk, konstaterar rapporten, att där synskärpan (sedan ljusbrytningsfel rättats) är under $\frac{1}{20}$ av den normala (= $\frac{3}{60}$) är en person vanligen ur stånd att utföra arbete, för vilket synförmåga är nödvändig, och är därför blind. Där synskärpan är bättre än $\frac{1}{10}$ av den normala (= $\frac{6}{60}$), synes det vara stor sannolikhet för att personen ej är blind, om det icke föreligger någon annan synnedsettande egenskap såsom starkt begränsat synfält, utpräglad nystagmus (= ett tillstånd, då ögonen befinna sig i oupphörlig rörelse) etc. Den undersökning, som skall göras, gäller enligt rapporten icke, huruvida personen är ur stånd att fullgöra sin vanliga sysselsättning eller någon särskild sysselsättning, utan huruvida han är för blind att utföra arbete, för vilket syn fordras. Rapporten tillägger, att en intygande myndighet icke bör vara bunden av en bestämd »siffernorm».

Statspension för blinda (av annat slag än den vanliga ålderdomspensioneringen) finnes genomförd i Storbritannien och Irland, Danmark, 20 av Nordamerikas förenta stater, Australien och New Zealand. I Storbritannien och Irland är pensionen anknuten till ålderdomspensioneringen. Både i Danmark och Australien avser pensionen alla invalida personer, således icke blott de blinda. I New Zealand gäller statspensionen ifråga endast de blinda. I Förenta staterna äro villkoren för pension beträffande blinda invalider mycket varierande: från den förut omnämnda ekonomiska definitionen »ur stånd att skaffa sig livets nödortf» till »förlust av båda ögonen» (i Kansas) eller »mindre än $\frac{1}{10}$ (= $\frac{6}{60}$) synskärpa» (Maine). Beträffande de villkor, som i övrigt gälla för utfående av pension, hänvisas till vad förut anförts om blindhetsdefinitioner i olika länder.

I detta sammanhang torde det vara av intresse att undersöka, vilket innehåll begreppet blindhet gives vid tillämpningen av de lagar i vårt land,

där nämnda begrepp är aktuellt. I 14 kap. 10 § strafflagen stadgas, att med svår kroppsskada förstås bland annat förlust av syn. Enligt Thyréns kommentar till 14 kapitlet strafflagen föreligger förlust av syn i och med oförmåga att urskilja föremål även om förmåga av ljusintryck skulle kvarstå.

Enligt lagen om allmän pensionsförsäkring inträder rätt till pension vid varaktig oförmåga till arbete. Sådan oförmåga anses vara för handen hos den, som till följd av, bland annat, vanförhet eller lyte befinnes ur stånd att vidare försörja sig genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter. Jämlikt pensionsstyrelsens praxis räknas till nämnda grupp regelmässigt den, vars synskärpa uppgår till högst $\frac{6}{60}$ å vartdera ögat.

Jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete utgår vid förlust av arbetsförmågan livränta med $\frac{2}{3}$ av den skadades årliga arbetsförtjänst och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen. Dock må vid förlust av arbetsförmågan livränta, när den skadades tillstånd kräver särskild vård, med hänsyn därtill bestämmas till högre belopp än nyss är nämnt, likväl ej överstigande beloppet av den årliga arbetsförtjänsten.

Blindhet, medförande hel livränta (d. v. s. $\frac{2}{3}$ av arbetsförtjänsten, vilket belopp som nämnts utgår vid förlust av arbetsförmågan), har enligt riks-försäkringsanstaltens praxis ansetts föreligga i följande fall:

1) Skadade ögat: kvantitativ ljusperception med osäker lokalisationsförmåga.

Andra ögat: fingerräkning på 1 meter i synfältets temporalala del.

2) Skadade ögat: fingerräkning på 1.5 meters avstånd.

Andra ögat: blindhet.

3) Skadade ögat: fingerräkning på 2 meters avstånd.

Andra ögat: blindhet.

4) Skadade ögat: blindhet.

Andra ögat: fingerräkning på 1 meters avstånd.

5) Skadade ögat: kan skilja mellan ljus och mörker.

Andra ögat: fingerräkning på omkring $\frac{1}{2}$ meters avstånd.

6) Skadade ögat: uttaget (protes).

Andra ögat: fingerräkning på 1 meters avstånd.

7) (Båda ögonen skadade).

Ena ögat: urskiljer ljus och mörker, större handrörelser på 1 meters avstånd.

Andra ögat: uttaget (protes).

I följande fall har livränta givits, motsvarande en nedsättning i arbetsförmågan av 90 % (livräntans belopp = 90 % av $\frac{2}{3}$ utav arbetsförtjänsten).

1) Ena (= skadade) ögat: god lokalisation och perception.

Andra ögat (synnedsättning till följd av skadan å andra ögat): i det närmaste = $\frac{6}{60}$.

2) Skadade ögat: fingerräkning på 2 meters avstånd.

Andra ögat: uttaget på grund av tidigare skada (protes).

3) (Båda ögonen skadade).

Ena ögat: uttaget (protes).

Andra ögat: knappt fingerräkning på 1 meters avstånd.

Beträffande de fall, då förhöjd livränta utgått på grund av att den skadades tillstånd krävt särskild vård, må omnämnas, att riks försäkringsanstalten fr. o. m. den 1 januari 1923, då nämnda bestämmelse trädde i kraft, till och med utgången av 1931 tillerkänt hjälplöshetslivränta i 34 fall. Av dessa avse 15 ögonskador, som medfört blindhet eller praktiskt taget blindhet. Samtliga dessa ha ersatts med 80 % av arbetsförtjänsten. I 11 av fallen har fullständig blindhet förelegat. — Av de övriga invaliderna hade en ljusperception nästan fullständigt borta å ena ögat och å andra ögat förmåga av fingerräkning mot kontrasterande bakgrund på c:a 40 cm. Tre voro blinda på ena ögat men hade någon ringa syn kvar å andra ögat, en skymtade sålunda handrörelser alldeles inpå ögat, en hade förmåga av kvantitativ ljusperception med mycket dålig lokalisation och en slutligen förmåga av kvantitativ ljusperception. Blindhet, kombinerad med annan skada, har under nämnda tid förekommit i 5 fall, samtliga ersatta med 90 % av arbetsförtjänsten.

Vid övervägande av, vilken bestämning å begreppet blindhet, som bör läggas till grund för en svensk lagstiftning om blindhetsersättning, synes en ekonomisk definition, sådan som den i de tidigare förslagen upptagna, icke lämpligen böra komma ifråga. Utom de anmärkningar, som i yttrandena framställts mot densamma, må hänvisas till förhållandena i Storbritannien och Irland, där det befunnits nödvändigt att överföra den ekonomiska definitionen i gängse medicinska termer. Om en medicinsk definition sålunda torde vara den lämpligaste, återstår att avgöra, vilken som bör användas. Givetvis skulle det vara tänkbart att begränsa en författning om blindhetsersättning till att endast avse amauros. En dylik gräns lär emellertid bli väl snäv. Samma torde förhållandet vara med en gränsbestämning i enlighet med de principer, som synas gälla enligt strafflagen. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen är en inom Europa — för olika ändamål — ofta använd definition, att vederbörande saknar ledsyn¹. Lämpligheten av att jämställa dem, som sakna ledsyn, med dem, som äro fullständigt blinda eller endast äga förmåga av ljusperception, torde icke behöva ytterligare motivering. Återstår då att bedöma, huruvida med en sådan gränsdragning komme att uteslutas sådana, som skäligen borde falla under en författning om blindhetsersättning. Det torde vara klart att en person, som har ledsyn, befinner sig i en helt annan situation än en person,

¹ Beträffande vad man — praktiskt sett — menar med avsaknad av ledsyn, må hänvisas till en uppsats om ögat av Ernst Metzger, intagen i »Handbuch der Ärztlichen Begutachtung», herausgegeben 1931 von H. Liniger, R. Weichbrodt, A. W. Fischer, Frankfurt am Main, Band II, sid. 394 ff. I anslutning till den tyska olycksfallsförsäkringslagen göres där (sid. 422) följande uttalande: »Som blindhet i lagens mening betecknas det tillstånd, vid vilket synnedsetningen omöjliggör tillrättafinnande utan hjälp på gata eller främmande plats.» Detta uttalande torde utgöra ett typiskt uttryck för vad man menar med saknad av ledsyn. Såsom framgår av det härovan i texten anförda har det syntts lämpligare att i författningstexten som en lagteknisk term införa begreppet ledsyn än en mera vidlyftig bestämning.

som saknar denna förmåga. Dels kan han ju på ett annat sätt reda sig utan hjälp och dels skänker honom den synrest han har en annan inställning till livet och förhållandena omkring honom. I arbetet är en person, som allenast har ledsyn visserligen ofta mycket handikappad, särskilt inom vissa arbetsområden; inom andra åter, t. ex. lantbruk och skogsbruk, torde man, enligt vad erfarenheten ger vid handen, ofta kunna reda sig rätt bra med ledsyn. Givetvis skulle det vara mycket olämpligt om alla, som ha ledsyn, bleve utestängda från varje ersättning. Så torde emellertid icke bli förhållandet. Med hänsyn till den praxis, som gäller enligt pensionsförsäkringslagen — en praxis, som givetvis icke avses skola ändras genom ifrågasvarande förordning — komma alla, som ha ledsyn, men vilkas synskärpa icke överstiger $\frac{6}{60}$, att i form av pensionstillägg erhålla en reducerad blindhetsersättning. På grund av den avsevärt större olägenhet, som frånvaron av ledsyn utgör, torde det vara försvarligt att ställa dessa invalider i en klass för sig och ge dem den mera kvalificerade ersättning som den föreslagna blindhetsersättningen innebär. Lägges man saknad av ledsyn till grund för en författning i ämnet, skulle ock i huvudsak överensstämmelse vinnas med de principer, som tillämpas enligt olycksfallsförsäkringslagen för tillerkännande av full livränta.

Om man ger en författning om blindhetsersättning den begränsning, som nyss omnämnts, torde ytterligare en fördel vinnas. En huvudanmärkning mot de tidigare förslagen har varit, att det funnes flera kategorier av sjuka och invalida personer, vilka vore berättigade att räkna med samma stöd från statens sida som de blinda och svagsynta. Denna anmärkning torde i stort sett förfalla, om blindhetsersättningen begränsas till dem, som sakna ledsyn. Det synes nämligen, som förut framhållits, vara försvarligt att ställa personer med ett så tungt lyte i en särklass. Övriga former av synnedsättning komma att behandlas på samma sätt som annat lyte, d. v. s. enligt pensionsförsäkringslagen.

En nedsättning i synförmågan kan emellertid bero ej blott på minskad synskärpa utan även på andra omständigheter, framför allt på defekter i synfältet. Någon särskild bestämmelse med anledning härav torde ej behöva intagas i författningstexten. Grundar man nämligen blindhetsersättningen på frånvaron av ledsyn, torde det vara tillräckligt. En person, som har högre synskärpa än som i och för sig skulle berättiga till blindhetsersättning men vars synfält t. ex. är mycket begränsat, torde sålunda ofta sakna ledsyn. Att i motiveringen ange några bestämningar, motsvarande de för synskärpan härförut angivna, d. v. s. en synskärpa understigande $1 - \frac{2}{60}$, lär icke vara möjligt. För en ögonläkare torde det icke föreligga några svårigheter att avgöra när en person med defekter i synfältet eller eljest skall anses sakna ledsyn. Såsom framgår av förslaget, har pensionsstyrelsen beretts möjlighet att i tveksamma fall förordna om undersökning av ögonläkare. Ifrågasätts kunde, huruvida man icke, i anslutning till det förut omförmälda uttalandet av Royal Society of Medicine, borde införa en bestämmelse om att eventuella ljusbrytningsfel skulle rättas innan spörsmålet,

om ledsyn saknades eller ej, bedömdes. Då ljusbrytningsfel vid en så pass låg synskärpa som $1-2/60$ torde vara av mycket ringa betydelse, har så ej syntts böra ske.

Slutligen må det här omnämnas, att, för erhållande av en lämplig medicinsk bestämning att läggas till grund för en blivande författning om blindhetsersättning, samråd skett med ledamoten av medicinalstyrelsens vetenskapliga råd, professorn A. Dalén.

Förslagets särskilda bestämmelser.

Utöver vad som anförts i den allmänna motiveringen må beträffande förslagets särskilda bestämmelser framhållas följande.

2 §.

Bestämmelserna i förevarande paragraf böra jämföras med 9 § och i viss mån även med 8 § i pensionsförsäkringslagen.

Skiljaktigheterna torde i huvudsak motiveras därav, att förslagets huvudgrunder äro andra än pensionsförsäkringslagens. Enligt förslaget har ju blindhetsersättning karaktären av en lytesersättning under det att pensionsförsäkringslagen beträffande pensionstilläggen bygger på behovsprincipen. Vidare avses enligt förslaget, att blindhetsersättningen endast skall tillkomma arbetsföra blindas, som icke äro asociala. I anslutning härtill ha blindas, som äro intagna å vissa närmare angivna anstalter, uteslutits från ersättning, och har i dessa fall, i motsats till vad pensionsförsäkringslagen stadgar, ersättningen icke ansetts böra kunna tillerkännas den blindes anhöriga eller uppbäras av kommunen. Den omständigheten, att en blind intagits å kropsjukhus för vård, utesluter honom däremot icke från ersättning.

2 § avviker jämväl i andra hänseenden från de tidigare förslagen. Sålunda har den ålder, vid vilken rätt till blindhetsersättning inträder, höjts från 15 till 16 år. Därjämte ha vissa förtydliganden gjorts i syfte att underlätta tillämpningen och en del tillägg skett, vilka emellertid ej torde tarva särskild motivering.

Ehuru tvekan kan föreligga, huruvida icke bestämmelsen i rektor Eks förslag, att den som blivit blind efter fyllda 60 år är utesluten från blindhetsersättning, är väl snäv, har densamma av statsfinansiella skäl ansetts böra inflyta jämväl i lagbyråns förslag.

3—8 §§.

Dessa paragrafer, som röra ansökan om blindhetsersättning och dess behandling, förete vid jämförelse med motsvarande bestämmelser i de tidigare förslagen åtskilliga förenklingar, sammanhängande med att förfarandet kunnat göras enklare, då behovsprincipen övergivits.

Ehuru förslaget lagts som en lytesersättning, vid vars bedömande de medicinska synpunkterna komma att bli avgörande, har fordran på läkarintyg ej gjorts absolut. Fall kunna ju tänkas, där blindheten kan styrkas på annat sätt. Att oavvisligen vidhålla fordran på läkarintyg måste i sådana fall te sig som en onödig tunga för den blinde. Har sökanden ej företett

läkarintyg utan åberopat annan utredning till styrkande av sin synnedsättning, ankommer det på pensionsnämnden och i sista hand pensionsstyrelsen att bedöma, huruvida läkarintyg är behöfligt. Vägrar sökanden förete läkarintyg, sedan han därom anmodats, kan detta föranleda, att ansökningen avslås.

Att i vårt land föreskriva, att sökanden skall förete intyg av *ögonläkare*, torde icke lämpligen böra ske. Eftersom fall kunna tänkas, där ett sådant intyg är nödvändigt, har det synts böra läggas i pensionsstyrelsens hand att förordna om undersökning av sådan läkare. Kostnaden för undersökningen har föreslagits skola utgå av statsmedel. Vägrar någon att underkasta sig undersökning, kan detta föranleda, att ansökan om blindhetsersättning avslås. Likaså har pensionsstyrelsen erhållit rätt att förordna, att sökanden skall undergå läkarbehandling, om sådan kan antagas förbättra synförmågan. Denna bestämmelse sammanhänger med den i 2 § f) meddelade, att den som utan giltig anledning vägrar underkasta sig läkarbehandling, som kan antagas förbättra synförmågan, icke är berättigad till blindhetsersättning. »Utan giltig anledning» torde här böra ges samma tolkning som motsvarande uttryck i 8 § pensionsförsäkringslagen.

Angående de övriga skiljaktigheter, som lagbyråns förslag utvisar i förhållande till de tidigare förslagen, torde någon särskild motivering utöver vad förut anförts ej behöva lämnas.

Liksom beträffande mål om allmän pensionsförsäkring torde även mål om blindhetsersättning böra avdömas av regeringsrätten såsom sista instans. Någon ändring i regeringsrättslagen med anledning härav torde icke vara erforderlig, när dylika mål torde kunna räknas till »mål om annan ersättning, såvitt den enligt gällande författningar utgår av statsmedel och anspråket ej är framställt mot riks-försäkringsanstalten», vilka mål enligt 2 § 4 mom. i regeringsrättslagen tillhöra regeringsrättens avgörande.

9—12 §§.

Motsvarighet till bestämmelserna i 9 §, 10 § andra stycket och 12 § saknas i de tidigare förslagen, men har synts böra medtagas.

13 §.

Motsvarighet till denna paragraf återfinnes endast delvis i de tidigare förslagen.

I likhet med vad som skett i vissa andra författningar, har det stadgats, att läkarintyg skall utfärdas och läkarundersökning verkställas efter taxa, som Konungen eller av Konungen därtill förordnad myndighet bestämmer. Vidare har det ålagts i statens eller kommuns tjänst anställd läkare — bland dessa finnas ju åtskilliga ögonläkare — att verkställa undersökning och utfärda läkarintyg mot ersättning, som bestämts i taxan.

Såsom framgår av 5 § äger pensionsstyrelsen möjlighet att föreskriva, att en person skall undergå läkarbehandling, om sådan kan antagas förbättra synförmågan. Med hänsyn till avsaknaden av ögonkliniker vid åtskilliga landstingslasarett torde det ofta kunna förekomma, att en person, varom

pensionsstyrelsen meddelat förordnande som nyss sagts, måste intagas å ett annat landstings eller å stads lasarett. På grund härav har det stadgats, att om pensionsstyrelsen förordnat om läkarbehandling å offentligt sjukhus, skall personen ifråga där emottagas, såvitt plats kan beredas å vederbörlig avdelning.

Övergångsbestämmelserna.

På grund av vad pensionsstyrelsen anfört om svårigheten att avgöra, ifall en person, som vid förordningens ikraftträdande fyllt 60 år — t. ex. en 70-åring — blivit blind före 60 års ålder har stadgats, att den, som vid förordningens ikraftträdande uppnått 60 års ålder, äger rätt till blindhetsersättning, endast om det utrönes, att han före nämnda dag varit blind. Begreppet blind har givetvis här liksom i förordningen för övrigt samma innebörd som i 1 § av förordningen. En utredning, som den förut angivna, vilken närmast bör åligga sökanden, torde icke behöva vålla honom alltför stora svårigheter. De flesta synsvaga i vårt land, vilkas synnedsättning icke beror på ålder, torde ha genomgått blindskola. Där lärer föreligga utredning om deras synförmåga i tidigare år. Är det klart, att vederbörande redan då saknade ledsyn, torde tvekan ej böra föreligga, att han är berättigad till ersättning. Givetvis fordras icke juridiskt bindande bevisning för att blindhetsersättning skall kunna tillerkännas en person.

Kostnadsberäkningar.

Blindvårdssakkunniga, vilka tänkte sig en hälftindelning av kostnaderna mellan stat och kommun, beräknade antalet blinda, som skulle komma i åtnjutande av blindhetsersättning enligt deras förslag, till 1 600.

Med denna beräkningsgrund ansågs det erforderliga årliga anslaget av statsmedel kunna beräknas till omkring $1\,600 \times 250 = 400\,000$ kr. och — med hänsyn till vissa besparingar i andra statsutgifter — statens faktiska årliga kostnader till omkring $1\,600 \times 210 = 336\,000$ kr., eller i avrundat tal 340 000 kr. Det senare talet var beräknat efter förhållandena vid jämviktsläge.

De sakkunniga framhöllo, att, om antalet understödstagare eventuellt komme att något överstiga det summariskt beräknade antalet, 1 600, så föreläge å andra sidan sannolika skäl för, att statens andel av det faktiska medelunderstödet komme att understiga det beräknade, d. v. s. 250 kr. Såvitt med det föreliggande materialet kunde bedömas och under förutsättning, att man finge räkna med att en effektiv utgallring av de icke arbetsdugliga blinda verkligen ägde rum, ansågo de sakkunniga det antagligt, att anslagskostnaderna för staten ej komme att överstiga beräknade 400 000 kr. årligen.

Rektor Eks förslag, som i motsats till blindvårdssakkunnigas utgick ifrån att även blinda, som ej kunde komma upp i viss arbetsinkomst, skulle erhålla blindhetsersättning, räknade med 2 000 understödstagare. Det årliga anslaget av statsmedel — d. v. s. hälften av totalkostnaderna — beräknades vid jämviktsläge till $2\,000 \times 250$ kr. = 500 000 kr. Med hänsyn till vissa besparingar i andra statsutgifter beräknades statens faktiska årliga kostnader

till $2\ 000 \times 200 = 400\ 000$ kr. Enligt rektor Eks beräkningar skulle nämnda belopp hålla sig i överkant. Ek ansåg vidare, att om denna hjälp komde de blinda till del, torde av statsanslaget å 100 000 kr. till De blindas förening endast en mindre del visa sig behöfelig. Statens verkliga utgifter för genomförande av detta förslag ansåg Ek därför med största sannolikhet ej komma att överstiga 300 000 kr.

Som framgår av bilaga 2 har pensionsstyrelsen i sitt yttrande framställt vissa erinringar mot rektor Eks beräkningar och på i yttrandet närmare angivna grunder ansett försiktigheten bjuda, att man räknade med 3 200 understödstagare. Statens bruttokostnader vid jämviktsläge skulle då utgöra $3\ 200 \times 250 = 800\ 000$ kr. Statens nettokostnader beräknade pensionsstyrelsen till ungefär 80 % av bruttokostnaderna, sålunda till c:a 640 000 kr.

För att erhålla en såvitt möjligt tillförlitlig utredning om det antal blinda, som enligt lagbyråns förslag skulle vara berättigade till blindhetsersättning, har genom statistiska centralbyråns försorg verkställt en undersökning härutinnan på grundval av 1930 års folkräkningsmaterial. Den av statistiska centralbyrån överlämnade redogörelsen för undersökningen har såsom bilaga (*Bilaga 3.*) fogats vid denna promemoria. Av redogörelsen framgår, att några säkra slutsatser ej kunna dragas angående det antal personer, som enligt lagbyråns förslag skulle vara berättigade till blindhetsersättning, detta framför allt beroende på att i folkräkningsmaterialet upptagits åtskilliga personer, som ha ledsyn. Om man till en början bortser från denna felkälla, synes det antal personer, som enligt lagbyråns förslag skulle vara berättigade till blindhetsersättning approximativt kunna uppskattas till 2 300 personer.¹ Man torde emellertid kunna utgå ifrån *dels* såsom statistiska centralbyrån själv framhåller att i folkräkningsmaterialet upptagits åtskilliga personer, som ha ledsyn, *dels ock* att en del av dem som i materialet angivits sakna ledsyn ha en synförmåga, som uppgår till eller överstiger $\frac{2}{60}$, vilket enligt det medicinska bedömandet torde utgöra den övre gränsen för frånvaro av ledsyn. Vissa omständigheter — framför allt att enligt folkräkningsmaterialet inemot 6 000 personer i vårt land skulle sakna ledsyn — tyda på att reduceringen måste bli avsevärd. Om man räknade med en approximativ reducering av 20 % å den förut angivna summan 2 300, skulle antalet personer, berättigade till blindhetsersättning enligt lagbyråns förslag, kunna uppskattas till c:a 1 800 personer. Statens bruttokostnader skulle då vid jämviktsläge kunna beräknas till c:a 900 000 kr. och nettokostnaderna till approximativt 800 000 kr. Härvid har något avdrag icke gjorts för anslaget till De blindas förening.

¹ Hela antalet blinda enligt folkräkningsmaterialet har härvid beräknats till c:a 5 800. Avdrag har gjorts med följande approximativa siffror: för blinda som ej fyllt 16 år och för blinda som äro utländska medborgare eller ej i riket mantalsskrivna med 300, för blinda, hos vilka blindheten inträtt efter fyllda 60 år, med 2 400, för blinda intagna å vissa anstalter m. m. med 500 (eftersom stickprovsundersökningen avser endast 3 milj. av landsbygdsbefolkningen ha siffrorna för landsbygden ökats med c:a $\frac{1}{3}$) samt för blinda, vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan att blindhetsersättning ej bör utgå, med 300. Härtill bör läggas antalet av de personer, som enligt lagbyråns förslag äro undantagna från ersättning men beträffande vilka utgifter icke finnas i folkräkningsmaterialet.

I detta sammanhang torde det vara av intresse att ta del av det allmännas utgifter i Danmark för de blinda på grund av invalideförsäkringsloven. Då denna lag bygger på försäkring, täckes viss del av kostnaderna genom försäkringspremier.

Av uppgifter lagbyrån erhållit från socialministeriet i Köpenhamn ävensom av vissa andra tillgängliga handlingar framgår, att antalet blinda — och svagsynta med en synskärpa av $\frac{6}{60}$ eller därunder — beräknas i Danmark till c:a 3,400. Antalet blinda och svagsynta, som åtnjuta invalidranta, utgjorde den 31 december 1931 1 983. Skillnaden mellan dessa siffror förklaras på det sättet, att för en del blinda — organister, musiker och affärsmän samt husmödrar och andra kvinnor — är förvärvsförmågan ej nedsatt till $\frac{1}{3}$. En del äro på grund av att deras blindhet är kombinerad med annat kroppsfel uteslutna från att bli medlemmar av en sjukkassa och, eftersom invalidförsäkringen i huvudsak bygger på sjukförsäkringen, också uteslutna från att bli invalidförsäkrade, medan en del, väsentligen unga personer, ännu icke inträtt i sjukkassa eller invalidförsäkring. Samtliga 1 983 röntetagare beräknas erhålla dels den ordinära livräntan 540 kr. och dels hjälplöshets-tillägg med 260 kr. eller således sammanlagt 800 kr. Hjälplöshetsstillägget betalas helt av kommunen. Den ordinära räntan finansieras dels av försäkringsavgifter och dels genom bidrag av stat och kommun.

I förslaget till finanslov för 1933—1934 beräknas statens andel i kostnaderna till 260 000 kr. (= statens andel av 540 kr. \times c:a 2 000 röntetagare).

Kommunernas utgifter beräknas till 730 000 kr. (= 260 kr. + kommunernas andel av 540 kr. \times c:a 2 000 röntetagare).

Det allmännas utgifter för de blinda i Danmark på grund av invalideförsäkringsloven kunna således beräknas till c:a 1 000 000 kr. årligen.

Bilaga 1.

**Blindvårdssakkunnigas
förslag till lag om
blindhetsersättning
(1922).**

**Rektor Eks förslag
till lag om
blindhetsersättning
(1931).**

**Lagbyråns förslag
till
förordning om
blindhetsersättning.**

§ 1.

Envar svensk man eller kvinna, som lider av så stor nedsättning i synförmågan, att avsevärd svårighet vid utförandet av för ifrågavarande person lämpligt arbete därav uppstår, är, där ej nedan annorlunda stadgas, berättigad att erhålla ett understöd, benämnt blindhetsersättning.

Sådant understöd är icke i något avseende att anse såsom fattigvård.

§ 2.

Blindhetsersättningen skall utgå i visst förhållande till vad som inom det fattigvårdssamhälle, där understödstagaren har hemortsrätt, anses vara existensminimum för blind person. Dylikt existensminimum skall, för år räknat, inom olika orter anses utgöra 550, 675 eller 800 kronor. Det ankommer på omförmälda fattigvårdssamhälle att bestämma, till vilken av dessa ortsgrupper den ort skall hänföras, där understödstagaren har hemortsrätt.

1 §.

Den som saknar synförmåga eller vars synförmåga är så nedsatt, att han saknar ledsyn, anses i denna förordning som blind och är, där ej nedan annorlunda stadgas, berättigad till blindhetsersättning.

§ 2.

Blindhetsersättningen skall utgå i visst förhållande till vad som inom den kommun, där sökanden äger hemortsrätt, anses vara existensminimum för blind person. Dylikt existensminimum skall, för år räknat, inom olika orter anses utgöra 500, 600 och 700 kronor. Det ankommer på pensionsstyrelsen att bestämma, till vilken av dessa ortsgrupper, den ort skall hänföras, där understödstagaren äger hemortsrätt, varvid skall följas socialstyrelsens kungörelse angående rikets indelning för taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, på det sättet, att till den dyraste ortsgruppen hänföras de orter, som i denna kungörelse upptagits under grupp I, att till den mellersta ortsgruppen hänföras de orter, som upptagits under grupperna II och III,

Ersättningen utgår med ett belopp av 500 kronor för år räknat.

(Blindvårdssakkunnigas
förslag.)

(Rektor Eks förslag.)

(Lagbyråns förslag.)

samt att till den billigaste ortsgruppen hänfö-
ras de i kungörelsen un-
der grupperna IV och V
upptagna orterna.

§ 3.

Rätt till blindhetsersättning enligt § 1 inträder
tidigast vid fyllda 15 år.

Från sådan rätt äro
undantagna:

a) den, som icke är
inom riket bosatt och
mantalsskriven;

b) den, vilkens årsin-
komst av arbete icke upp-
går till 140 kronor inom
den billigaste, 170 kro-
nor inom den medeldyra
och 200 kronor inom den
dyraste ortsgruppen;

c) den, vilkens sam-
manlagda inkomst upp-
går till sådant belopp, att
det enligt denna lag ut-
räknade årliga understö-
det icke skulle uppgå till
50 kronor;

d) den, som enligt
gällande bestämmelser
om blindundervisning är
skolpliktig;

e) den, som avhänt sig
eller undandolt inkomst
eller egendom i uppsåt
att erhålla blindhetser-
sättning eller högre så-
dan än honom eljest sko-
lat tillkomma, samt

f) den, som uppenbar-
ligen icke efter förmåga
söker ärligen bidra-
ga till sin försörjning eller är
hemfallen åt dryckenskap.

Från sådan rätt äro
undantagna:

a) den, som icke är
inom riket bosatt eller
mantalsskriven;

b) den, som blivit
blind efter fyllda sextio
år;

c) den, som för vård
eller försörjning är inta-
gen å allmän anstalt;

d) den, vilkens sam-
manlagda inkomst upp-
går till sådant belopp,
att det enligt denna lag
uträknade årliga under-
stödet icke skulle uppgå
till 100 kronor;

e) den, som enligt
gällande bestämmelser
om blindundervisning är
skolpliktig;

f) den, som har anhö-
riga, vilka det enligt la-
gen om fattigvård ålig-
ger försörjningsplikt;

g) den, som avhänt sig
eller undandolt inkomst
eller egendom i uppsåt
att erhålla blindhetser-
sättning eller högre så-
dan än honom eljest sko-
lat tillkomma;

h) den, som uppenbar-
ligen icke efter bästa för-
måga söker ärligen bi-
draga till sin försörjning
eller är hemfallen åt
dryckenskap.

2 §.

Från rätt till blind-
hetsersättning äro un-
dantagna:

a) utländsk medborga-
re samt svensk medbor-
gare, som icke är i riket
mantalsskriven;

b) den som icke fyllt
sexton år;

c) den som enligt gäl-
lande bestämmelser om
blindundervisning är
skolpliktig;

d) den som blivit
blind efter fyllda sextio
år;

e) den som uppsåtligen
eller genom grov vård-
löshet ådragit sig blind-
het;

f) den som utan gil-
tig anledning vägrar att
underkasta sig av staten
bekostad läkarbehand-
ling eller behandling
å sjukvårdsanstalt, som
kan antagas förbättra
synförmågan;

g) den som uppenbar-
ligen icke efter förmåga
söker ärligen bidra-
ga till sin försörjning eller är
hemfallen åt alkoholmiss-
bruk;

h) den som undergår
omedelbart för brott
ådömt frihetsstraff eller
är intagen å internerings-
anstalt för återfallsför-
brytare, vårdanstalt för
förminskat tillräkneliga
förbrytare, allmän upp-
fostringsanstalt, tvångs-
arbetsanstalt eller skydds-
hem;

i) den som är eller bör

(Blindvårdssakkunnigas
förslag.)

(Rektor Eks förslag.)

(Lagbyråns förslag.)

vara intagen å anstalt för blinda med komplicerat lyte, sinnessjuka, sinnesslöa, fallandesjuka eller kroniskt sjuka eller å fattigvårdsanstalt;

k) den som å annan anstalt än ovan sagts åtnjuter kostnadsfri vård på statens bekostnad;

l) den vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan att behov av blindhetsersättning ej kan anses föreligga;

m) den som i avsikt att erhålla blindhetsersättning avhänt sig eller undandolt inkomst eller egendom av betydelse att kunna inverka på frågan om ersättning.

§ 4.

Blindhetsersättningen utgör, för år räknat, det belopp, som motsvarar existensminimum för blind person, minskat med hälften av understödstagarens egen årsinkomst. Uppgår den sålunda uträknade blindhetsersättningen ej till helt tiotal kronor, skall densamma avrundas till närmast högre tiotal kronor.

(Jfr 1 § punkt 2.)

§ 5.

Ansökan om blindhetsersättning skall ingivas till fattigvårdsstyrelsen i det fattigvårdssamhälle, där sökanden har hemortsrätt, eller, därest hans hemortsrätt ej kunnat utrönas eller är tvistig, till fattigvårdsstyrelsen i det fattigvårdssamhälle, inom vilket han är bosatt. Där fattigvårdsstyrelsen så fordrar, skall sökanden inkomma med prästbevis angående sin ålder samt läkarintyg om graden av synnedsättningen, dennas

§ 5.

Ansökan om blindhetsersättning skall ingivas till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden har hemortsrätt, och avfattas enligt fastställt formulär ävensom innehålla en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring, att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Är sökanden ur stånd att själv avgiva sådan förklaring, skall riktigheten av upplysningarna intygas av

3 §.

Ansökan om blindhetsersättning skall ingivas till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden är mantalsskriven.

Ansökningen skall innehålla nödiga upplysningar för bedömande av sökandens rätt till blindhetsersättning samt en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring, att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Är sökanden ur stånd att själv avgiva så-

(Blindvårdssakkunnigas
förslag.)

(Rektor Elks förslag.)

(Lagbyråns förslag.)

inverkan på arbetsförmågan och möjligheten att häva eller förminska lytet ävensom intyg om sökandensandel och inkomster.

två trovärdiga, med sökandens förhållanden förtrogna personer. Till ansökan skall bifogas läkarintyg och prästbevis likaledes enligt fastställda formulär. Har hemortsrätten ej kunnat utröna, inlämnas ansökan till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där sökanden är bosatt.

dan förklaring, skall riktigheten av upplysningarna intygas av två trovärdiga, med sökandens förhållanden förtrogna personer. Vid ansökningen skola fogas prästbevis och bevis om mantalsskrivning.

Där så prövas nödigt är sökanden jämväl skyldig att förete läkarintyg.

§ 6.

Är ansökan om blindhetsersättning gjord, skall fattigvårdsstyrelsen pröva de i ansökningen lämnade upplysningar och åberopade handlingar samt på grund av denna prövning och kända förhållanden besluta, huruvida sökanden äger rätt till blindhetsersättning samt, därest så befinnes vara fallet, med hänsyn till årsinkomstens storlek uträkna och fastställa blindhetsersättningens belopp.

(Jfr § 11.)

§ 6.

Är ansökan om blindhetsersättning gjord, skall pensionsnämnden pröva de i ansökningen lämnade upplysningar och åberopade handlingar och på grund av denna prövning och kända förhållanden besluta, huruvida den blinde äger rätt till blindhetsersättning ävensom bestämma storleken av den årsinkomst, som skall läggas till grund för beräkning av blindhetsersättningens belopp. Om pensionsnämndens prövning och beslut skall ordföranden ofördröjligen och på lämpligt sätt låta den blinde eller hans målsman bevisligen er hålla meddelande.

Ändring i pensionsnämnds beslut må av enskild sakägare ävensom av kommun sökas hos pensionsstyrelsen genom besvär, vilka skola ingivas till pensionsnämndens ordförande eller i betalt brev med allmänna posten vara till denne inkomna sist å trettionde dagen efter beslutets meddelande, den dagen oräknad, då sådant

4 §.

Är ansökan om blindhetsersättning gjord, åligger det pensionsnämnden att, efter prövning av sökandens rätt till blindhetsersättning, snarast möjligt jämte eget utlåtande översända handlingarna i ärendet och, om skiljaktiga meningar förekommit, utdrag av nämndens protokoll till pensionsstyrelsen. Ett exemplar av nämndens utlåtande skall samtidigt genom ordförandens försorg i betalt brev med allmänna posten tillställas sökanden.

I övrigt skola bestämmelserna om pensionsnämnder i 22—25 §§, 26 § första och andra styckena samt 27 § i lagen om allmän pensionsförsäkring i tillämpliga delar gälla.

(Blindvårdssakkunnigas
förslag.)

(Rektor Eks förslag.)

(Lagbyråns förslag.)

skedde. Ordföranden äge ock att över nämndens beslut anföra besvär. Över inkomna besvär skall nämnden avgiva yttrande.

Sedan den stadgade besvärstiden gått till ända, skall beslutet i ärendet jämte tillhörande handlingar ävensom, därest besvär anförts över beslutet, nämndens yttrande över besvären av ordföranden snarast möjligt insändas till pensionsstyrelsen.

(Jfr § 6 st. 3.)

Där sökanden funnits berättigad till blindhetsyrsättning, skall pensionsstyrelsen beräkna och fastställa beloppet samt utfärda understödsbrev, som genom nämndens försorg tillställas understödstagaren.

(Jfr 6 §.)

(Jfr § 11.)

Över pensionsstyrelsens beslut må klagan ej föras av enskild sakägare. Justitiekansleren eller efter justitiekanslerens medgivande kommun och pensionsnämnds ordförande må söka ändring i pensionsstyrelsens beslut hos Konungen genom besvär, vilka, vid talans förlust, skola före klockan tolv å trettionde dagen från den dag, beslutet gavs, eller, om då är sön- eller helgdag, å nästa söckendag därefter ingivas till socialdepartementet.

(Jfr 8 §.)

Fattigvårdsstyrelsen har sedermera att minst en gång om året pröva, huruvida understödstagarens inkomster eller övriga förhållanden undergått sådan ändring, att

Pensionsnämnden skall årligen pröva, huruvida understödstagarens inkomster eller övriga förhållanden undergått någon förändring, och, om så är fallet, lämna med-

(Jfr 7 §.)

*(Blindvårdssakkunnigas
förslag.)**(Rektor Eks förslag.)**(Lagbyråns förslag.)*

jämkning eller indragning av blindhetsersättningen bör äga rum, samt, där så befinnes nödigt, fatta beslut om dylik åtgärd.

delande härom till pensionsstyrelsen, som har att med anledning härav fatta beslut.

Har fattigvårdsstyrelsen fattat beslut om blindhetsersättning, skall ordföranden ofördröjligen på lämpligt sätt låta den blinde eller hans målsman bevisligen erhålla del av beslutet. Angår detsamma blind person, vilkens hemorts rätt ej kunnat utrönas eller är tvistig, skall beslutet för att vinna gällande kraft därjämte underställas Kungl. Maj:ts befallningshavande för prövning och fastställelse.

(Jfr § 6 st. 4.)

(Jfr 6 §.)

5 §.

Pensionsstyrelsen äger, när särskilda skäl därtill äro, föreskriva, att sökanden skall undersökas av ögonläkare. Styrelsen må ock förordna, att sökanden skall undergå läkarbehandling eller behandling å sjukvårdsanstalt såframt synförmågan därigenom kan antagas bliva förbättrad.

(Jfr § 6 st. 3.)

(Jfr § 6 st. 4.)

6 §.

Finner pensionsstyrelsen sökanden berättigad till blindhetsersättning, skall pensionsstyrelsen utfärda understödsbrev, vilket genom pensionsnämndens försorg tillställas sökanden.

(Jfr § 6 st. 2.)

(Jfr § 6 st. 6.)

7 §.

Befinnes den som åtnjuter blindhetsersättning icke vara berättigad därtill, ankommer

(Blindvårdssakkunnigas
förslag.)

(Rektor Eks förslag.)

(Lagbyråns förslag.)

det på pensionsstyrelsen att, sedan den blinde och, där så prövas nödigt, pensionsnämnden eller dess ordförande beretts tillfälle att yttra sig, förordna om indragning av ersättningen.

Finnes grundad anledning antaga, att ersättning bör indragas, äger pensionsstyrelsen, innan beslut därom i vederbörlig ordning fattats, förordna, att ersättningen tillsvidare icke skall utbetalas.

Det åligger pensionsnämnd, pensionsnämnds ordförande och ombud, varom i 27 § av lagen om allmän pensionsförsäkring förmåles, att till pensionsstyrelsen ofördröjligen anmäla förhållande, som kan antagas böra föranleda indragning av ersättning.

Undergår någon som åtnjuter blindhetsersättning omedelbart för brott ådömt frihetsstraff eller har någon som åtnjuter sådan ersättning blivit intagen å anstalt eller hem, varom i 2 § h)—k) förmåles, åligger det straffinrättningens, anstaltens eller hemmets föreståndare att ofördröjligen göra anmälan därom till pensionsstyrelsen.

§ 7.

Inkomst, som i §§ 4 och 6 avses, utgör all den inkomst av fast egendom, kapital eller arbete, som någon skäligen kan antagas komma att under året åtnjuta.

Där inkomsten helt eller delvis utgöres av naturaförmåner, skall vid uppskattningen av dessas värde iakttagas, att där naturaförmånerna räcka till full om än torftig försörjning för blind person, deras

(Blindvårdssakkunnigas
förslag.)

(Rektor Eks förslag.)

(Lagbyråns förslag.)

värde må uppskattas till det belopp, som fastställts såsom existensminimum för blind person i orten, och att där de ej räcka till full försörjning, deras värde skattas till motsvarande lägre belopp, ävensom att årliga värdet av bostad ej må uppskattas till lägre belopp än 60 kronor i den billigaste, 75 kronor i den medeldyra och 90 kronor i den dyraste ortgruppen. Där uppskattning ej kan ske med ledning av dessa bestämmelser, verkställs densamma efter de i orten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas lämpliga.

I fråga om äkta makar skall, vid beräkning av årsinkomsten, densamma för vardera av dem anses utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst, där ej med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter blind makes årsinkomst finnes böra beräknas såsom för ogift person.

Därest den av fattigvårdsstyrelsen uppskattade inkomsten överstiger tre fjärdedelar av det fastslagna existensminimum för blind person och ej uppgår till helt hundratal kronor, skall densamma avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

§ 8.

Därest för person, som åtnjuter blindhetsersättning, inkomsten av arbete nedgår under det i § 3 b) för dylik ersättnings utgående stadgade belopp, och anledningen därtill är, att han söker utbildna sig till bättre förvärvsmöjligheter, må fattigvårdsstyrelsen medgiva, att blindhetsersättningen tills vidare får utgå med oförändrat belopp. Likaså må fattigvårdsstyrelsen, efter prövning av omständigheterna, för fall, varom i § 3 e) förmäles, undantagsvis medgiva blindhetsersättning till nedsatt belopp.

(Blindvårdssakkunnigas
förslag.)

(Rektor Eks förslag.)

(Lagbyråns förslag.)

§ 9.

Blindhetsersättningen utbetalas av kommunens medel genom fattigvårdsstyrelsen månatligen vid månadens slut med en tolfedel av årsbeloppet, fattigvårdsstyrelsen dock obetaget att i särskilda fall annorlunda förfara.

§ 10.

Blindhetsersättning utgår ej för tid, under vilken understödstagare undergår frihetsstraff, som ej understiger en månad eller är intagen å tvångsarbetsanstalt. Har understödstagaren anhöriga, vilka för sitt uppehälle äro beroende av honom, må dem av fattigvårdsstyrelsen medgivas rätt att under tiden uppbära blindhetsersättningen.

§ 11.

Den som är missnöjd med fattigvårdsstyrelses beslut rörande blindhetsersättning, äger att däröver anföra besvär hos Kungl. Maj:ts befallningshavande inom trettio dagar efter av beslutet erhållen del, den dagen oräknad, då delgivandet skedde. Beslutet går dock i verkställighet, där ej förbud däremot meddelas av Kungl. Maj:ts befallningshavande. I Kungl. Maj:ts befallningshavandes beslut kan hos Konungen ändring sökas genom besvär, vilka skola vara inkomna till socialdepartementet inom den tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och

§ 8.

Blindhetsersättningen utbetalas genom postverkets försorg månatligen vid månadens slut med en tolfedel av årsbeloppet, pensionsstyrelsen dock obetaget att i särskilda fall annorlunda förfara.

§ 9.

Blindhetsersättning utgår ej för tid, under vilken understödstagare undergår frihetsstraff, som ej understiger en månad, eller är intagen å tvångsarbetsanstalt.

(Jfr 10 §.)

(Jfr 2 § h.)

8 §.

Över pensionsstyrelsens beslut må klagan ej föras av enskild sakägare. Justitiekansleren eller efter justitiekanslerens medgivande pensionsnämnds ordförande och i 27 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmält ombud må söka ändring i pensionsstyrelsens beslut hos Konungen genom besvär, vilka, vid talans förlust, skola före klockan tolv å trettonde dagen från den dag beslutet gavs, ingivas till socialdepartementet.

(Jfr § 6 st. 5.)

(Blindvårdssakkunnigas
förslag.)

(Rektor Eks förslag.)

(Lagbyråns förslag.)

ämbetsverks beslut är be-
stämd.

9 §.

Blindhetsersättning ut-
går från och med den
månad, varunder ersätt-
ningen söktes, dock tidi-
gast från och med den
dag, då blindheten in-
trätt, samt till och med
den månad, varunder den
blinde avlidit eller ers-
ättningens indragning
beslutats.

(Jfr § 9.)

(Jfr § 8.)

10 §.

Angående sättet och
tiden för utbetalning av
blindhetsersättning för-
ordnar Konungen.

Ersättningsbelopp, som
ej lyftats före utgången
av året näst efter det,
under vilket beloppet
förfallit till betalning,
vare förverkat.

§ 12.

Före utgången av febru-
ari månad skall kom-
mun, som under året där-
förut genom fattigvårds-
styrelse utgivit blind-
hetsersättning, till social-
departementets byrå för
fattigvårds- och barna-
vårdsärenden för gransk-
ning insända av behöriga
verifikationer åtföljd re-
dovisningsräkning över
under året utbetalad
blindhetsersättning. Av
det av byrån godkända
beloppet äger kommunen
av staten erhålla gottgö-
relse med hälften, dock
att, där blindhetsersätt-
ning utgått till person,
vilkens hemorts rätt ej
kunat utrönas, eller till

§ 10.

Kostnaden för blind-
hetsersättningen bestri-
des med halva beloppet
av staten och halva be-
loppet av kommunerna
och landstingen efter för-
delning dem emellan på
sätt nedan stadgas.

En fjärdedel av kost-
naden fördelas mellan
samtliga kommuner så-
lunda, att varje kommun
bestrider fjärdedelen av
blindhetsersättningen för
understödstagare, som av
dess pensionsnämnd för-
klarats äga rätt till blind-
hetsersättning och att,
där tillägget blivit jäm-
likt § 6 ökat, även fjär-
dedelen av ökningen. Är
pensionsnämnd gemen-

11 §.

Kostnaden för blind-
hetsersättningen samt för
undersökning och be-
handling, varom i 5 §
förmäles, bestrides av
staten.

(Blindvårdssakkunnigas
förslag.)

(Rektor Eks förslag.)

(Lagbyråns förslag.)

person, som är under 60 år och av annan orsak än skolgång, deltagande i utbildningskurs eller dylikt oavbrutet under minst tre år vistats utom det fattigvårdssamhälle, varest han har hemorts rätt, utan att under denna tid hava av samhället åtnjutit fattigvård, hela det sålunda godkända beloppet skall till kommunen återgäldas.

sam för två eller flera kommuner, avgöres dessa kommuner emellan frågan om betalningsskyldigheten med hänsyn till understödstagarens hemorts rätt vid det tillfälle, då blindhetsersättningen söktes.

En fjärdedel av kostnaden fördelas mellan landstingen och de städer, som icke deltaga i landsting, sålunda att varje landsting bidrager med ett belopp motsvarande vad som enligt ovan stadgade grunder belöper å de i landstinget deltagande kommunerna, och att varje stad, utöver det belopp, som enligt samma grunder skall av staden gäldas, ytterligare bidrager med ett lika stort belopp.

Kommunernas och landstingens andelar i blindhetsersättningen uträknas av pensionsstyrelsen. Angående tid och sätt för gäldande av dessa andelar förordnas av Konungen.

12 §.

Rätt till blindhetsersättning kan ej överlätas och må förty ej för gäld tagas i mät.

§ 11.

Har blindhetsersättning utgått till person, vilkens hemorts rätt ej kunnat utrönas, eller till person, som är under 60 år och av annan orsak än skolgång, deltagande i utbildningskurs eller dylikt oavbrutet under

(Blindvårdssakkunnigas
förslag.)

(Rektor Eks förslag.)

(Lagbyråns förslag.)

minst tre år vistats utom det fattigvårdssamhälle, vareft han har hemorts- rätt, utan att under denna tid hava av samhället åtnjutit fattigvård, skall hela blindhetsersättningen gäldas av staten.

13 §.

Ansökan, prästbevis och läkarintyg samt utlåtande, varom i 4 § för- mäles, skola avfattas enligt formulär, som fastställas av Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer.

Det ankommer på Konungen eller myndighet, som Konungen bestämmer, att fastställa taxa för läkarintyg och läkarundersökning, som i 3 och 5 §§ avses, ävensom det belopp, varmed ersättning skall utgå för behandling enligt 5 §, såframt behandlingen skall äga rum å sjukvårdsanstalt.

I statens eller kommuns tjänst anställd läkare är skyldig att verkställa undersökning och utfärda läkarintyg mot ersättning, som bestämts i taxan. Har pensionsstyrelsen jämlikt 5 § förordnat om läkarbehandling å sjukvårdsanstalt, som drives av stat, lands- ting eller kommun eller sammanslutning, vari landsting eller kommun deltagar, eller till vars drift statsbidrag utgår, skall personen ifråga där emottagas, såvitt plats kan beredas å vederbör- lig avdelning.

(Blindvårdssakkunnigas
förslag.)

(Rektor Eks förslag.)

(Lagbyråns förslag.)

§ 13.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 192 .

§ 12.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för dess tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1935.

Den som nämnda dag uppnått sextio års ålder äger rätt till blindhetsersättning endast om det utrönes att han före fyllda sextio år varit blind.

Bilaga 2.

Sammanfattning av yttranden

A) Över blindvårdssakkunnigas förslag.

Över förslaget ha yttranden avgivits av *dels* skolöverstyrelsen, efter hörande av direktionen över institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas samt styrelserna för förskolan för blindas i Växjö och hantverksskolan i Kristinehamn för blindas, *dels* socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, pensionsstyrelsen och styrelsen för vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte, *dels* överståthållarämbetet efter hörande av stadsfullmäktige i Stockholm, *dels* samtliga övriga länsstyrelser efter hörande av vederbörande läns landsting samt, vad angår länsstyrelserna i Linköping, Malmö, Göteborg och Gävle, jämväl av stadsfullmäktige i respektive Norrköping, Malmö, Göteborg och Gävle. *dels* ock styrelsen för svenska landstingsförbundet, styrelsen för svenska stadsförbundet, svenska fattigvårdsförbundet samt styrelsen för De blindas förening.

Förslaget i allmänhet.

Socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, 9 länsstyrelser (Södermanland, Kristianstad, Malmöhus, Halland, Värmland, Västmanland, Kopparberg, Gävleborg och Norrbotten), 13 landsting (Östergötland, Jönköping, Kalmar läns norra, Gotland, Blekinge, Kristianstad, Malmöhus, Halland, Västmanland, Kopparberg, Gävleborg, Västernorrland och Jämtland), stadsfullmäktige i Göteborg, direktionen för institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas, styrelsen för hantverksskolan i Kristinehamn för blindas, styrelsen för vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte, svenska fattigvårdsförbundet samt styrelsen för De blindas förening ha i huvudsak tillstyrkt förslaget eller förklarat sig icke ha något att erinra mot detsamma.

Överståthållarämbetet, 13 länsstyrelser (Uppsala, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Blekinge, Göteborgs och Bohus, Älvsborg, Skaraborg, Örebro, Västernorrland och Jämtland), 6 landsting (Södermanland, Kronoberg, Kalmar läns södra, Skaraborg, Örebro och Norrbotten), stadsfullmäktige i Stockholm, Norrköping och Malmö, styrelsen för svenska landstingsförbundet och styrelsen för svenska stadsförbundet ha antingen ställt sig rent avvisande till förslaget eller och ansett sig icke kunna tillstyrka detsamma utan närmare utredning om dess konsekvenser för det allmänna med hänsyn till andra lytesgrupper, vilka kunde anses lika berättigade till ersättning som de blinda och svagsynta.

Skolöverstyrelsen, 2 länsstyrelser (Stockholm och Västerbotten), 6 landsting (Stockholm, Uppsala, Göteborgs och Bohus, Älvsborg, Värmland och Västerbotten), stadsfullmäktige i Gävle samt styrelsen för förskolan för blinda i Växjö ha icke intagit bestämd ståndpunkt till förslaget.

Pensionsstyrelsen har ifrågasatt, huruvida det icke vore mest rationellt att söka i ett sammanhang ordna understödsfrågan för alla i kroppsligt eller andligt hänseende särskilt vanlottade, hjälpbehövande invalider, vilket möjligen kunde åstadkommas genom vidtagande av erforderliga ändringar i pensionsförsäkringslagen. Möjligheten eller önskvärldheten av att fråga om särskilda understöd till de blinda vunno sin lösning genom utbyggnad av pensionsförsäkringen har även påpekats av överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Örebro län, 3 landsting (Kronoberg, Örebro och Norrbotten), stadsfullmäktige i Norrköping och Malmö, styrelsen för förskolan för blinda i Växjö och styrelsen för svenska stadsförbundet.

Förslagets särskilda delar.

Mot särskilda delar av förslaget ha framställts följande ändringsförslag och erinringar.

Stadsfullmäktige i Göteborg ha framhållit att blindhetersättningen i största möjliga utsträckning borde utgå enligt behovsprincipen.

Socialstyrelsen har ifrågasatt, huruvida icke kravet på viss egen inkomst borde släppas och ersättningen utgå såsom verklig lytesersättning till sådana blinda, vilka till sin allmänna standard vore av sådan beskaffenhet, att de normalt, d. v. s. oavsett blindheten, ej skulle ha tillhört försörjningsklientelet.

Pensionsstyrelsen har ifrågasatt, huruvida icke ersättningen borde komma varje arbetande blind till godo oavsett storleken av hans arbetsinkomst.

Gentemot den föreslagna bestämmelsen angående vem som skall vara berättigad till blindhetersättning ha betänkligheter uttalats av pensionsstyrelsen, länsstyrelsen i Jämtlands län samt Blekinge läns landsting, vilka ansett tillämpningen av bestämmelsen komma att medföra svårigheter.

6 länsstyrelser (Jönköping, Gotland, Halland, Skaraborg, Värmland och Västmanland), 6 landsting (Blekinge, Halland, Skaraborg, Västmanland, Västernorrland och Jämtland), stadsfullmäktige i Göteborg, styrelsen för förskolan för blinda i Växjö, styrelsen för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda, styrelsen för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, styrelsen för svenska landstingsförbundet samt styrelsen för svenska stadsförbundet ha anslutit sig till en reservants bland de sakkunniga (A. Hult) mening, att den försörjningsplikt gentemot den blinde, som kan åvila hans anhöriga, måtte bibehållas.

Vidare ha 3 länsstyrelser (Jönköping, Gotland och Skaraborg), 4 landsting (Blekinge, Halland, Skaraborg och Jämtland), styrelsen för förskolan för blinda i Växjö och styrelsen för svenska landstingsförbundet anslutit

sig till den mening, som uttalats av A. Hult, att blindhetsersättning ej borde utgå till blind, som ägde viss förmögenhet.

Socialstyrelsen har föreslagit, att blindhetsersättning ej borde utgå till den, vars blindhet är att anse såsom självfövällad eller som först på ålderdomen drabbats av blindhet. Pensionsstyrelsen har föreslagit, att blindhetsersättning ej borde utgå för tid, under vilken understödstagare å staten tillhörig anstalt åtnjuter kostnadsfri vård på statens bekostnad.

Pensionsstyrelsen, 3 länsstyrelser (Halland, Älvsborg och Skaraborg), 2 landsting (Blekinge och Skaraborg), stadsfullmäktige i Göteborg samt styrelsen för svenska landstingsförbundet ha framhållit, att beloppet av den föreslagna blindhetsersättningen borde minskas, främst med hänsyn till det sedan 1921 höjda penningvärdet.

Socialstyrelsen har ifrågasatt, huruvida icke blindhetsersättningen borde räknas till de i 5 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av pensionsförsäkringslagen angivna inkomster, till vilka hänsyn icke skall tagas vid bestämmande av årsinkomst enligt sistnämnda lag.

Länsstyrelsen i Stockholms län samt Blekinge läns landsting ha föreslagit, att blindhetsersättningen borde bestridas av stat och landsting med hälften vardera (= en av A. Hult avgiven reservation).

Socialstyrelsen, 3 länsstyrelser (Gotland, Västmanland och Kopparberg), 3 landsting (Östergötland, Kalmar läns norra och Västmanland), stadsfullmäktige i Norrköping och Malmö, styrelsen för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda samt styrelsen för svenska stadsförbundet ha ansett, att blindhetsersättningen borde helt bestridas av statsmedel eller i varje fall till större del än de sakkunniga föreslagit.

Socialstyrelsen, pensionsstyrelsen och 2 länsstyrelser (Stockholm och Malmöhus) ha föreslagit, att handhavandet av blindhetsersättningarna borde anförtros pensionsstyrelsen och dess organ i stället för fattigvårdsstyrelserna. Styrelsen för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte har ansett, att blindhetsersättningarna borde utbetalas av drätselkammare respektive kommunalnämnd.

Till en av A. Hult avgiven reservation, att blindhetsersättningen borde utbetalas av fattigvårdsstyrelsen i vederbörandes vistelsekommun och ej hemortskommun, ha anslutit sig 6 länsstyrelser (Östergötland, Gotland, Skaraborg, Värmland, Västmanland och Kopparberg), 3 landsting (Jönköping, Skaraborg och Västmanland), stadsfullmäktige i Göteborg, styrelsen för svenska landstingsförbundet, styrelsen för svenska stadsförbundet samt svenska fattigvårdsförbundet.

Länsstyrelsen i Hallands län har, liksom samma läns landsting, ansett blind böra bibehållas vid den hemortsrätt, han ägde vid fyllda 15 år.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har ansett hemortsrättsbestämmelser böra införas enligt samma grunder som i fattigvårdslagen.

Socialstyrelsen och pensionsstyrelsen ha framhållit, att dyrortsgrupperingen icke borde verkställas av vederbörande kommun utan av central myndighet.

B) Över rektor Eks förslag.

Över ifrågavarande förslag ha yttranden avgivits av socialstyrelsen, pensionsstyrelsen, statskontoret, direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas samt Stockholms blindförbund, varjämte valda ombud för de blinda i riket i en resolution framlagt sina synpunkter på förslaget.

Förslaget i allmänhet.

Socialstyrelsen, direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomteboda och Stockholms blindförbund ävensom de blindas ombud ha tillstyrkt förslaget med vissa modifikationer.

Pensionsstyrelsen har understrukt den av styrelsen i dess yttrande över blindvårdssakkunnigas förslag anförda synpunkten, huruvida det icke vore mest rationellt att söka i ett sammanhang ordna understödsfrågan för alla i kroppsligt eller andligt hänseende särskilt vanlottade, hjälpbehövande invalider, vilket möjligen kunde åstadkommas genom vidtagande av erforderliga ändringar i pensionsförsäkringslagen. Styrelsen har vidare uttalat, att därest det ansåges lämpligt att bereda särskild ekonomisk hjälp från det allmänna åt de blinda, styrelsen funne förslaget efter vissa jämkningar och kompletteringar i sak kunna godtagas.

Statskontoret har delat den tvekan, som kommit till uttryck i vissa av de över blindvårdssakkunnigas förslag avgivna yttrandena. Då det uppenbarligen finnes flera kategorier av sjuka eller invalida samhällsmedlemmar, som i minst lika hög grad som de blinda eller svagsynta kunde anse sig berättigade att räkna med något stöd från statens sida, torde en allsidig utredning angående behovet av och kostnaden för en sådan sjuk- och invaliditetsersättning böra vidtagas, innan den föreslagna blindhetsersättningen genomfördes. Det torde i varje fall icke komma ifråga att besluta en så dyrbar anordning som den föreslagna, så länge det nuvarande ekonomiska läget varade.

Förslagets särskilda delar.

Stockholms blindförbund och de blindas ombud ha uttalat det önskemålet, att behovsprincipen frånträdde och i stället en till sin storlek enhetlig blindpension infördes. Med hänsyn till den på grund av rådande ekonomiska konjunkurer hårt anlitade statskassan ha de blindas ombud föreslagit ersättningen till ett årligt belopp av minst 600 kronor.

Gentemot bestämmningen av begreppet blind har pensionsstyrelsen anført, att denna måste anses synnerligen vag och väl vid. Styrelsen har härom anført vidare: Man borde såvitt möjligt fixera begreppet blind efter mera objektiva grunder, t. ex. uppställa som villkor, att vederbörande ej kunde räkna fingrar på visst kortare avstånd eller ens med glasögon läsa vanlig skrift. Uppenbart vore, att dessa såsom exempel anförda definitioner skulle lämna mindre spelrum för det subjektiva omdömet än den av de sakkunniga och Ek föreslagna och därför vara att föredraga framför dessa.

Socialstyrelsen har i fråga om blindhetsersättningens förhållande till fattigvård anført följande: Mottagandet av fattigvård i annan form än vård å anstalt betoge icke den blinde rätten till ersättning. Då blindhetsersättningen enligt förslaget skulle komma att utgå med förhållandevis ganska låga belopp, torde sådana fall i praktiken ej bliva sällsynta, där blindhetsersättningen supplerades av fattigvårdsunderstöd i hemmet. Om man utginge från den förutsättningen, att blindhetsersättningens syfte borde vara att bereda möjligheter till viss ekonomisk självständighet åt sådana blinda, som till sin allmänna standard i fysiskt, psykiskt och moraliskt avseende ej vore av beskaffenhet att normalt, d. v. s. oavsett blindheten, tillhöra försörjningsklientelet, syntes det emellertid principiellt oriktigt, att fattigvård av stadigvarande natur skulle kunna utgå jämsides med blindhetsersättning. Från en sådan utgångspunkt kunde anses påkallat, att bestämmelsen i 3 § c) i lagförslaget att den, som för vård eller försörjning vore intagen å allmän anstalt, vore undantagen från rätt till blindhetsersättning utvidgades till att avse ej endast den, som åtnjöte slutan fattigvård, utan jämväl den, som eljest fölle fattigvården till last. Över huvud taget borde från angivna utgångspunkt i lagtexten införas bestämmelse, angivande att pensionsnämnden vid sin prövning av den blindes rätt till ersättning hade att taga hänsyn till dennes allmänna standard samt till hans förmåga att med den hjälp, blindhetsersättningen innebure, försörja sig själv och skaffa sig nödig vård. Emellertid torde en dylik bestämmelse svårigen kunna givas sådan preg-

nans och klarhet, att tillräcklig enhetlighet i pensionsmyndigheternas bedömning av de enskilda fallen tryggades. Det torde vidare i många fall ur såväl den blindes som kommunens synpunkt befinnas lämpligast, att vården bereddades den blinde i för honom kända omgivningar hos anhöriga eller bekanta, även om till täckande av kostnaderna för vården behöfde lämnas supplerande hjälp i form av fattigvård. Bland annat på grund härav torde det böra övervägas, om ej rätt till blindhetsersättning borde tillerkännas en var blind person, oavsett om han åtnjöte fattigvård eller icke. I överensstämmelse med vad som gällde ifråga om pensionstillägg borde därvid i fall, där den blinde åtnjöte fattigvård, ersättningen få uppbäras av kommunen. Med en sådan konstruktion av bestämmelserna rörande rätten att tillgodonjuta blindhetsersättning syntes visserligen den principiella grunden för ersättningen mindre tydlig, men man skulle i stället ernå i praktiken enkla och klara regler för pensionsmyndigheternas verksamhet. Den kostnadsökning, som härav skulle föranledas för statsverket, syntes såtillvida försvarbar, som samtidigt en önskvärd utjämning mellan kommunernas kostnader för blindvården skulle åvägabringas.

Direktionen över institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas har givit uttryck åt den uppfattningen, att den föreslagna åldersgränsen, 60 år, för rätt till blindhetsersättning syntes anmärkningsvärt låg samt att en framflyttning av densamma skulle vara önskvärd, om möjlighet därtill funnes. Den vanliga pensionsåldern plägade ju vara 65 å 67 år.

Socialstyrelsen och pensionsstyrelsen ha funnit bestämmelsen i 3 § under f), att den, som har anhöriga, vilka det enligt lagen om fattigvården åligger försörjningsplikt, är undantagen från blindhetsersättning, böra utgå. Enligt nämnda bestämmelse skulle enbart förefintligheten av försörjningspliktig anhörig utestänga den blinde från rätten till blindhetsersättning, även om försörjningsplikten kunde endast delvis fullgöras. Å andra sidan skulle undantagets begränsning till sådan blind, som hade anhöriga, vilka prövades utan större svårighet kunna fullgöra dem enligt lagen om fattigvård åliggande försörjningsplikt gentemot den blinde, nödvändig göra en i sig själv föga tilltalande undersökning rörande de anhörigas ekonomiska förhållanden och ofta i tillämpningen förorsaka svårigheter.

Statskontoret har icke kunnat biträda förslaget att lägga en del av kostnaden för blindhetsersättningen på landstingen i stället för på primärkommunerna. Statskontoret ansåge nämligen utgifter av detta slag icke kunna hänföras till dem, som principiellt sett borde åvila landstingen. Skulle, såsom Ek befarat, kostnaden för blindhetsersättningen komma att falla alltför ojämnt på kommunerna, torde genom skatteutjämningsförfarandet de mera framträdande ojämnheterna kunna elimineras. Pensionsstyrelsen åter har ansett Eks förslag i berörda avseende vara att föredraga framför de sakkunnigas med hänsyn till den jämnare fördelning av skattetrycket, som vunnas. Pensionsstyrelsen har ur skatteutjämnings synpunkt även ansett kunna ifrågasättas, huruvida icke hela kostnaden borde stanna på stat och landsting och lika fördelas mellan dem. Emellertid har pensionsstyrelsen i likhet med Ek ansett, att det av andra skäl icke vore tillrådligt att helt befria kommunerna från att deltaga i kostnaden.

Pensionsstyrelsen har ifrågasatt, huruvida icke vid behandlingen av ärenden om blindhetsersättning styrelsens ombud lämpligen borde beredas samma ställning som vid behandlingen av pensionsärenden enligt pensionsförsäkringslagen.

Pensionsstyrelsen har vidare påpekat, att lagförslaget saknade bestämmelse om blindhetsersättningens ställning till pensionstillägg och understöd enligt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, samt anført:

Bland annat av kostnadshänsyn torde man icke kunna låta dessa förmåner utgå oberoende av varandra och att döma av vissa uttalanden, särskilt i fråga om kostnadsberäkningarna, hade såväl de sakkunniga som Ek utgått ifrån, att blindhetsersättningen skulle räknas som inkomst enligt 6 § pensionsförsäkringslagen. Detta syntes ock vara principiellt riktigt och skulle leda till att endast i undantagsfall pensionstillägg kunde utgå till person, som uppbyrre blindhetsersättning. Om åter exempelvis en person, som redan åtnjöte pensionstillägg, bleve berättigad till blindhetsersättning, uppstode frågan, huruvida pensionstillägget skulle medräknas såsom inkomst vid beräkning av blindhetsersättningens belopp. Detta syntes emellertid icke böra äga rum, utan blindhetsersättningen borde uträknas oberoende av pensionstillägget, och sedan finge det senare jämkas eller indragas med hänsyn tagen till blindhetsersättningen. Enligt pensionsstyrelsens mening borde därför till första stycket i lagförslaget § 7 fogas ett tillägg av innehåll, att såsom inkomst icke räknades pensionstillägg enligt 6 § pensionsförsäkringslagen — med pensionstillägg likställdes därvid givetvis både s. k. barnstillägg och understöd enligt 33 § samma lag.

Pensionsstyrelsen har slutligen icke ansett tillräckliga skäl föreligga för att i lagen intaga föreskrift om obligatoriskt företeende av läkarintyg.

I fråga om hemortsrättsbestämmelserna har socialstyrelsen anført följande: Förslaget syntes utgå från att den blinde efter mottagandet av blindhetsersättning ej skulle kunna erhålla ny hemortsrätt. Denna ortsbundenhet för de blinda ingåve betänkligheter. Styrelsen föreställde sig, att en anordning, som avsåge, att sådana blinda, som åtnjöte blindhetsersättning, skulle kunna vinna hemortsrätt i annan kommun enligt de allmänt gällande grunderna för förvärvande av hemortsrätt, icke skulle vara omöjlig i praktiken. Självfallet borde emellertid pensionsnämnden i en kommun genom sitt beslut om rätt till blindhetsersättning icke kunna förpliktiga annan kommun till utgift för sådan ersättning. Det torde därför få förutsättas, att den blinde, sedan han efter förflyttning från hemorten förvärvat hemortsrätt i annan kommun, ingåve ansökan om blindhetsersättning till pensionsnämnden i denna senare kommun, vilken nämnd i vederbörlig ordning finge pröva ansökningen.

Slutligen ha framställts *vissa anmärkningar av mera underordnad betydelse*.

Sälunda har pensionsstyrelsen, i anledning av bestämmelsen i 6 § sista stycket, att pensionsnämnden ärligen skall pröva, huruvida understödstagarens inkomster eller övriga förhållanden undergått någon förändring, framhållit såsom lämpligt, att pensionsnämnden — i likhet med vad fallet vore vid jämkning i pensionsbelopp — fattade ett formligt beslut därom, vilket beslut därefter i samma ordning som nämndens beslut om blindhetsersättning underställdes pensionsstyrelsen.

Vidare har pensionsstyrelsen ansett, att även om vissa skäl kunde anföras till stöd för att lämna pensionsstyrelsen befogenhet att utan besvär ändra eller upphäva en pensionsnämnds beslut om blindhetsersättning, vore det dock tillfyllest och mest konsekvent, att i lagen intoges ett stadgande, som i tillämpliga delar svarade mot 30 § femte stycket pensionsförsäkringslagen.

Av pensionsstyrelsen har slutligen ifrågasatts, huruvida det icke vore lämpligast att lägga i Kungl. Maj:ts hand att bestämma angående orternas fördelning på de olika ortsgrupperna. Vidare borde, om en ortsguppering skulle komma till stånd såväl för pensionsförsäkringen som för blindhetsersättningen ortsgupperingen vara lika för bådadera. Vad den föreslagna anordningen med ortsguppering i övrigt anginge, har styrelsen funnit det mera rationellt, att blindhetsersättningens belopp rättade sig efter den Orts-

grupp, till vilken den kommun hörde, där sökanden hade sitt hemvist, även om nämnda kommun skulle vara en annan än hemortsrättskommunen. Emellertid torde det ej kunna undvikas, att samma kommun uppdelades på olika dyrortsgrupper. I sådana fall syntes blindhetsersättningen böra bestämmas med hänsyn till den ortsgrupp, till vilken den del av hemvistkommunen vore hänförd, där vederbörande faktiskt är bosatt.

Kostnadsberäkningarna.

Pensionsstyrelsen har till en början anfört, att det vore tänkbart, att förhoppningarna om kostnadernas begränsning för staten till 500,000 kronor kunde komma att visa sig hållbara, men att pensionsstyrelsen dock ville framhålla, att vissa omständigheter syntes tala för att de verkliga kostnaderna kunde komma att uppgå till åtskilligt högre belopp. Därefter har styrelsen anfört bland annat följande: Ek hade beräknat, att 2,000 blinda skulle bli berättigade till blindhetsersättning. Den fördelning av dessa, som förutsattes av Ek — 1 700 i åldrarna 20—60 år och 300 i åldrar över 60 år — vore emellertid icke förenlig med svensk dödlighetserfarenhet. Antalet understödstagare över 60 år måste vara proportionsvis vida större. Att utan tillgång till det åberopade materialet och endast på grundval av huvudsakligen rent teoretiska spekulationer närmare fixera detta antal, vore givetvis ganska svårt. Såvitt man kunde döma av de officiella statistiska uppgifter, som föreläge angående den relativa blindfrekvensen i åldrar under 60 år fördelade på 5-årsgrupper, borde emellertid mot det uppgivna antalet 1 700 understödstagare i åldrarna 20—60 år svara ett antal av omkring 1 000 kvarlevande i åldrar över 60 år — möjligen något mindre, möjligen något hundratal mer. Man skulle med andra ord kunna beräkna antalet efter fyllda 60 år kvarlevande men redan före 60 års ålder understödsberättigade blinda till ungefär 60 % av motsvarande antal i åldrarna 20—60 år. Naturlig försiktighet och erfarenheten om huru vid det senaste decenniets olika undersökningar antalet registrerade blinda successivt i utomordentligt rask takt ökats, syntes bjuda, att man även höjde antalet ersättningsberättigade under 60 år med ett eller annat hundratal, förslagsvis till i runt tal 2 000. Sammanlagda antalet understödstagare i åldrar över och under 60 år skulle då enligt beräkning komma att belöpa sig till omkring 3 200 och statens *bruttokostnad* härför till omkring 800 000 kronor årligen. Denna beräkning avsåg kostnaderna i jämviktsläge. Under de första övergångsåren torde förhållandena bli ännu mera oberäknliga, och särskilt torde det komma att möta utomordentligt stor svårighet att ernå effektivitet i den erforderliga gallringen bland sådana blinda, som uppnått en ålder av 60 år. Därest man icke genom en övergångsbestämmelse från rätt till blindhetsersättning utslöte en var, som vid lagens ikraftträdande redan fyllt 60 år, borde man därför vara beredd på att de årliga kostnaderna åtminstone under de närmaste två decennierna kunde komma att betydligt överstiga ovan angivna för ett jämviktsläge beräknade belopp av 800 000 kronor. Det vore tvivelsutan möjligt, att skillnaden kunde komma att belöpa sig till ett eller annat hundratusental kronor. Vad anginge statens *nettokostnad* för blindhetsersättningen, erhöles man givetvis denna genom att minska de beräknade bruttobeloppen med statens kostnader för de pensionstillägg eller understöd, som eljest skulle utgått till de ifrågavarande blinda understödstagarna. Nettokostnaden syntes kunna uppskattas till ungefär 80 % av de beräknade bruttokostnaderna.

Statskontoret, direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas samt de blindas ombud ha framhållit, att man icke kunde räkna med

att anslaget å 100 000 kronor till de blindas förening framdeles skulle kunna indragas eller nedsättas till obetydligt belopp. Direktionen har härom anfört följande: Anslaget vore till avsevärd del bundet till en del anordningar för främjandet av de blindas självverksamhet, vilka förbleve behövlige, även om blindhetsersättning infördes, såsom exempelvis upprättande av depåer för arbetsmaterialier och engångsbidrag till egnahem, arbetslokaler och arbetsutrustning åt blinda, understödjande av de blindas sjukförsäkring, bidrag för utgivandet av De blindas veckoblad m. m. Direktionen hölle före, att för anordnande och stödjande av dylika hjälpåtgärder på områden, där behoven icke kunde tillgodoses av blindhetsersättningen, avsevärda anslagsbelopp alljämt måste erfordras.

Bilaga 3.

Preliminära siffror rörande förekomsten av blinda i Sverige enligt 1930 års folkräkningsmaterial.

Enligt särskild undersökning utförd av Statistiska Centralbyrån september 1933.

I. Materialets beskaffenhet.

Folkräkningens uppgifter om de blinda ha hämtats ur tre källor: församlingsboksutdragen, mantalsblanketterna samt namnlistor från länens blindföreningar. Ingen av dessa uppgiftsserier kan göra anspråk på att på ett uttömmande och preciserat sätt bilda underlaget för en statistik över personer, som sakna gångsyn (ledsyn), och ingen ger tillräcklig hållpunkt för bedömandet av tidpunkten för och orsaken till blindhetens inträdande.

I församlingsboken skall pastor författningsenligt göra anteckning om vissa lyten bl. a. om blindhet. Jämförelser med de övriga materialen ha emellertid visat, att anteckningarna om blindhet i många fall äro ofullständiga, särskilt för stora församlingar. Å andra sidan förekommer det, att personer, som i församlingsboksutdraget antecknats som blinda, å blindföreningarnas listor uppgivits äga gångsyn, ehuru prästerna instruktionsmässigt som blinda endast skulle anteckna sådana personer, »som ej med synen kunna vägleda sig».

Vad mantalsblanketterna beträffar, så saknas i dessa stundom anteckning om blindhet, trots att sådan uppgift funnits i församlingsboksutdraget eller å blindlistan. Mantalsuppgiftens blindhetsbegrepp har ej i instruktionen definierats.

Till komplettering av blinduppgifterna har vid nu pågående folkräkning för första gången infordrats ej blott uppgifter å mantalsblanketterna utan även från länens blindföreningar namnlistor över av dem kända blinda. I dessa listor saknas ofta uppgift om sådana blinda, som äro helt försörjda av egen eller anhörigas inkomst. Å andra sidan äro i förteckningarna ofta medtagna en del personer, vilkas synförmåga visserligen är starkt nedsatt men som dock äga gångsyn. En del länslistor förete rätt noggranna anteckningar om blindhetsgraden, vilka däremot helt saknas hos en del, medan en del endast omfatta fullständigt blinda.

Person, som i det ena materialet antecknats som »nästan blind» el. dyl. och i ett annat endast som »blind», har av folkräkningsavdelningen räknats som blind. Över huvud torde i folkräkningsmaterialet åtskilliga personer, vilkas synförmåga icke är så starkt nedsatt att de sakna gångsyn,

ha slutgiltigt måst räknas som blinda, på grund av bristande precisering av uppgiften.

II. Undersökningens lokala begränsning.

Folkräkningens primärmaterial är ännu icke genomgången för hela riket. Mantalsblanketter äro sålunda endast bearbetade för c:a 3½ milj. invånare, inkomstdeklarationer för c:a 3 milj. och folkräkningskort stansade för c:a 3 milj. av rikets hela folkmängd. Det har icke varit möjligt att inom den tid, som stått till förfogande för undersökningens utförande, genomgå hela materialet så fullständigt, att folkräkningens definitiva siffror över antalet blinda i hela Sverige kunnat framläggas. Bearbetningen har därför måst utföras något summariskt. Vid uppskattningen av antalet blinda i de län, vilkas mantalsblanketter ej hunnit genomgå, har räkningen måst grundas endast på de två övriga källmaterialen, församlingsboksutdragen och blindföreningarnas listor. Enligt förslaget till förordning om blindhetsersättning skola vissa grupper av blinda vara undantagna rätt till ersättning. För beräkning av dessas antal innehålla folkräkningsmaterialen endast ofullständiga eller i vissa fall inga upplysningar alls. Vid uppskattningen av de icke ersättningsberättigade blindas antal har man därför delvis måst begränsa sig till stickprovsundersökningar.

III. Antalet blinda i Sverige enligt undersökningen.

Antalet blinda i Sverige vid utgången av år 1930 uppgår enligt hittills bearbetade material till minst 5 683 personer, varav i åldrarna 0—16 år 253, i åldrarna 16—60 år 2 160 och i åldern 60 år och därutöver 3 270. Härtill kommer ett mindre tillskott från obearbetade mantalsuppgifter.

Antalet nu redovisade blinda är avsevärt mycket högre, 84 %, än vad som uppgavs vid 1920 års folkräkning, då deras antal beräknats till 3 090 personer, varav i åldern 0—15 år 194, i åldern 15—60 år 1 580 samt i åldern 60 år och däröver 1 316. Att ökningen väsentligen är beroende på, att församlingsboksutdragens uppgifter om lytet blivit kompletterade med tillhjälp av mantalsblanketterna och blindföreningarnas listor, är uppenbart. Hur mycket de olika källorna bidragit till det slutliga antalet blinda, belyses av följande stickprovsundersökning för tre län:

	Kalmar län	Gotlands län	Blekinge län	Till- sammans	Relativ- fördelning i %
Antecknade i församlingsboksutdraget	211	52	142	405	67
Ej antecknade i utdraget men å blind- li-ta	54	16	57	127	21
Varken antecknade i utdrag eller å blind- lista men å mantalsblankett	37	15	19	71	12
Summa blinda år 1930	302	83	218	603	100
» » » 1920	181	48	86	315	—

I dessa tre län är antalet för år 1930 redovisade blinda nästan dubbelt så stort som år 1920; i Blekinge län mer än dubbelt. Redan församlingsboksutdragen innehålla emellertid nu flera anteckningar om lytet än år 1920, tydligen beroende därpå, att pastor i många fall, i enlighet med centralbyråns instruktion, kompletterat församlingsbokens lytesuppgifter med tillhjälp av mantalsblanketterna.

Vid här framlagda undersökning har man för 10½ län med tillsammans c:a 2 400 blinda icke hunnit utnyttja mantalsblanketternas anteckning om lytet. Av nyssnämnda tablå att döma har man vid den fortsatta bearbet-

ningen att vänta en ökning i antalet blinda med 10 à 15 %, och dessas antal skulle härigenom uppgå till nära 6 000 personer. Ökningen torde dock i själva verket knappast bli fullt så stor för dessa 10½ län.

Det är emellertid framförallt i de högsta åldrarna, 60 år och däröver — vilka ha mindre betydelse för denna undersökning — som nu erhållna siffror visa en så stark ökning i jämförelse med 1920 års tal, 3 270 mot 1 316 personer. De nya material, som vid denna folkräkning utnyttjats för lytesstatistiken, nämligen blindföreningarnas listor samt mantalsblanketterna, ha säkerligen medverkat till att särskilt en mängd personer medräknats, som först på ålderdomen drabbats av lytet. Detta belyses till en del av följande tablå, sammanställd ur materialet för de tre nyss nämnda länen. (F = församlingsboksutdrag, B = blindlista, M = mantalsblankett.)

De blindas ålder	Hela antalet	Därav antecknade i F	Ej antecknade i F men i B	Ej antecknade i F och B men i M
0—16 år	21	17	3	1
16—60 "	202	158	36	8
60 år och däröver	380	231	87	62
Summa	603	406	126	71

IV. Angående ej ersättningsberättigade blinda.

Folkräkningsmaterialet lämnar naturligen inga hållpunkter för uppskattning av det antal blinda, som jämlikt § 2, mom. e, f, g och m i *förslaget till förordning om blindhetersättning* skola vara undantagna rätt till ersättning. Men även för en del övriga ej ersättningsberättigade grupper ger materialet endast ofullständiga upplysningar. Vad man kan erhålla anges här nedan.

1) Jämlikt § 2 mom. a äro utländska medborgare samt svenska medborgare, som icke äro mantalsskrivna i riket, undantagna. I hela materialet ha endast 11 sådana personer hittills påträffats.

2) Jämlikt § 2 mom. b äro blinda, som icke fyllt 16 år, undantagna. Deras antal utgör 253.

3) Jämlikt § 2 mom. d äro personer, som blivit blinda efter fyllda 60 år, undantagna. Av de förut meddelade upplysningarna om de blindas åldersfördelning att döma synes antagligt, att dessas antal är ganska stort, då nämligen åldersgruppen 60 år och däröver innehåller en oproportionerligt stor del av hela numerären. Själva folkräkningsmaterialet innehåller emellertid inga upplysningar om åldern vid blindhetens inträdande.

För belysning av blindfrekvensen för olika åldrar för åren 1930 och 1920 har efterföljande tabell sammanställts.

Åldersgrupper	1 9 3 0			1 9 2 0			Blindfrekvens 1930 i % större än 1920
	Blinda	Folkmängd i tusental	Blinda pr 10 000 invånare	Blinda	Folkmängd i tusental	Blinda pr 10 000 invånare	
0/20 år	395	2 084	1·9	318	2 287	1·4	35·7
20/30 "	379	1 063	3·6	301	961	3·1	16·1
30/40 "	417	885	4·7	344	785	4·4	6·8
40/50 "	537	737	7·8	394	640	6·2	17·7
50/60 "	685	587	11·7	417	511	8·2	42·7
60/70 "	844	430	19·6	523	405	12·9	51·9
70/w "	2 426	356	68·1	793	317	25·0	172·4
Summa	5 683	6 142	9·3	3 090	5 906	5·2	78·8

Om de blindas antal från 50/60-årsåldern (685) till 60/70-årsåldern och från denna till högre ålder reduceras med samma procenttal som hela folkmängden, borde man i åldrarna 60 år och däröver endast ha haft 940 blinda i stället för 3 270. Efter fyllda 60 år skulle alltså 2 330 personer, eller 71 %, ha blivit blinda. Ett stöd för denna kalkyl erhåller man ur uppgifterna om de blinda i Norge vid 1920 års folkräkning. Av de 1 707 blinda, som fyllt 60 år, hade 1 261 drabbats av lytet efter 60-årsåldern, d. v. s. 74 %.

4) Jämlikt § 2 mom. e, h, i och k äro personer intagna å vissa anstalter undantagna rätt till blindhetsersättning. Om dylika blinda kan folkräkningsmaterialeet endast lämna upplysning i den mån i församlingsboken antecknats, att den blinde vistas å blindskola, fattigvårdsanstalt etc. Summariskt särskiljande av sådana blindas antal har genomförts för c:a 5 millioner av rikets hela folkmängd, nämligen för hela stadsbefolkningen och för 3 millioner av landsbygdsbefolkningen. Denna räkning har lämnat följande resultat:

De blindas ålder	Blinda intagna å anstalter m. m.		
	Hela antalet	Därav skrivna	
		& landsbygd	i städer
Blinda i åldern 0—16 år	69	51	18
” ” ” 16—60 ”	251	136	115
” ” ” 60 år och däröver	443	260	183
Summa	763	447	316

5) Jämlikt § 2 mom. 1 skall sådan blind, vars egen eller vars försörjningspliktiga anhörigas ekonomiska ställning är sådan, att behov av blindersättning ej kan anses föreligga, vara undantagen rätt till ersättning. Folkräkningens uppgifter om inkomst och förmögenhet hämtas från inkomstdeklARATIONER och taxeringslängder. För befolkningsgrupper med låg arbetsinkomst lämna dessa material mycket ofullständiga upplysningar om de ekonomiska förhållandena, då sådana personer ofta ej haft beskattningsbar inkomst och därför ej avlämnat inkomstdeklaration. Ifrågakvarande material är dessutom endast bearbetat för en del av riket. Uppgifterna om de blindas och deras försörjningspliktiga anhörigas inkomst har endast bearbetats för en mindre del av rikets folkmängd, nämligen för c:a 1 million av stadsbefolkningen och $\frac{1}{2}$ million av landsbygdsbefolkningen. Inom dessa stickprovsområden har grupperingen efter de blindas egen inkomst utfallit på följande sätt.

	Inkomstgruppering för 1930			Summa
	0—500 kr.	500—1 000 kr.	minst 1 000 kr.	
Antal blinda i åldern 16—60 år	487	51	123	661
därav & landsbygden	241	16	11	268
i städerna	246	35	112	393
Antal blinda i åldern 60 år och däröver	775	29	69	873
därav & landsbygden	427	16	12	455
i städerna	348	13	57	418

Därest man förutsätter, att inkomstfördelningen är analog å landsbygd resp. städer för övriga blinda, som ej äro medtagna i stickprovsundersökningen, skulle man för hela riket erhålla följande tal.

Inkomstgruppering för 1930	Antal blinda i åldern		Summa
	16—60 år	60—w	
0—500 kr.	1 760	2 990	4 750
500—1 000 kr.	150	110	260
minst 1 000 kr.	250	170	420
Summa	2 160	3 270	5 430

Räknar man liksom ovan med, att i den högsta åldersgruppen 71 % bortgå, emedan de blivit blinda först sedan de fyllt 60 år, kan man förvänta, att bland blinda, som före 60-årsåldern drabbats av lytet, högst 200 haft egen inkomst mellan 500 och 1 000 kr. samt omkring 300 inkomst om minst 1 000 kr.

Förekomst av försörjningspliktiga anhöriga till blinda kan på grundval av folkräkningsmaterialet fastställas, endast om de äro skrivna å samma uppslag i församlingsboksutdraget som den blinde, men däremot (i allmänhet) ej, om de vistas å annan ort än denne. Den andel, varmed den försörjningspliktige kan bidraga till den blindes uppehåll, är även beroende av det antal övriga anhöriga, han har att försörja. Till dylika omständigheter har hänsyn icke kunnat tagas vid denna stickprovsundersökning. Där flera försörjningspliktiga till den blinde påträffats, har räknats med deras sammanlagda inkomst. Resultatet av stickprovsundersökningen, som omfattar samma material som kommit till användning vid grupperingen av den blindes egna inkomst, framlägges i följande tabell:

Inkomstgruppering för försörjningspliktiga gentemot sådana blinda, som för 1930 ej uppgivit egen inkomst eller endast inkomst understigande 500 kr.

De försörjningspliktigas inkomstgruppering	Antal blinda i åldern						Tillsammans
	16—60 år			60 år och däröver			
	Landsbygd	Städer	Summa	Landsbygd	Städer	Summa	
Under 500 kr.	171	149	320	323	268	591	911
500—1 000 kr.	19	10	29	43	15	58	87
1 000—2 000 "	32	19	51	42	23	65	116
2 000—3 000 "	15	29	44	14	15	29	73
3 000—5 000 "	3	22	25	4	15	19	44
5 000 kr. och däröver	1	17	18	1	12	13	31
Summa	241	246	487	427	348	775	1 262

Att med ledning av dessa siffror uppskatta de försörjningspliktigas inkomstfördelning för hela riket är givetvis mycket vanskligt. Därest man utgår från, att den i återstående delar av landsbygden resp. städerna är densamma som för stickprovet, erhåller man följande slutsiffror för riket.

De försörjningspliktigas inkomstgruppering	Antal blinda i åldern	
	16—60 år	60 år och däröver
Under 500 kr.	1 210	1 270
500—1 000 kr.	120	260
1 000—2 000 »	210	280
2 000—3 000 »	130	110
3 000—5 000 »	50	50
öfver 5 000 »	30	30
Summa	1 750	2 000

Att ur dessa approximativt kalkylerade siffror draga några slutsatser om antalet blinda, som på grund av de försörjningspliktigas ekonomiska förhållanden skulle vara undantagna rätt till blindersättning, är synnerligen vanskligt.

V. Bedömning av 1930 års preliminära blindsiffror jämförda med de definitiva siffrorna från 1920 års folkräkning.

Av tabellen sid. 79 framgår, att blindfrekvensen från 1920 till 1930 skulle ha ökats från 52 till 93 per 100 000 invånare eller med nära 80 %. För åldern 70 år och däröver är tillväxten ej mindre än 172 % och för åldern 60/70 år 52 %. Den lägsta tillväxten uppvisar blindfrekvensen för 30-års-åldern, 6·8 %, men stiger tämligen likformigt åt båda sidorna, för både yngre och äldre. Här nedan ha blindfrekvenstalen för samma åldersgrupper uträknats också för folkräkningsåret 1910 och jämförts med talen för 1920.

Åldersgrupper	Blinda per 10 000 invånare				
	1910	1920	för 1920 i % lägre än 1910	motsvarande procenttal för 1920/30	differens
0/20 år	1·8	1·4	— 22·2	+ 35·7	57·9
20/30 »	3·9	3·1	— 20·5	+ 16·1	36·6
30/40 »	5·0	4·4	— 12·0	+ 6·8	18·8
40/50 »	7·1	6·2	— 12·6	+ 17·7	30·3
50/60 »	9·3	8·2	— 11·8	+ 42·7	54·5
60/70 »	12·9	12·9	± 0	+ 51·9	51·9
70/w »	33·7	25·0	— 25·8	+ 172·4	198·2
Summa	6·2	5·2	— 16·1	+ 78·8	94·9

Ända sedan 1890, då antalet blinda uppgick till 83 per 100 000 invånare, har blindfrekvensen i Sverige oavbrutet sjunkit från folkräkning till folkräkning ända till 1920 — år 1900 var den 66. Det kan sålunda anses vara ställt utom varje tvivel, att den mycket kraftiga stegringen från 1920 till 1930 i varje fall till alldeles övervägande delen beror på, att nytt blindmaterial kommit folkräkningen till godo. Starka skäl tala t. o. m. för att antaga, att om materialet för 1930 varit av alldeles samma slag som för 1920, ingen ökning skulle ha ägt rum av blindfrekvensen. Möjligt är också, att blinda med gångsyn i *proportionsvis* något större utsträckning kommit med vid 1930 års folkräkning, och då närmast från mantalsuppgifterna — där blindbegreppet, såsom ovan framhållits, ej kunnat begränsas på samma sätt

som beträffande församlingsboksuppgifterna. Denna felkälla torde särskilt ha framträtt för Stockholm, där församlingsböcker ej föras.

Ovanstående tabells sista kolumn åskådliggör differenserna mellan blindfrekvensens utveckling åldersvis 1910/20 och 1920/30. De variera mellan 18·8 % för åldern 30/40 år (— 12 % resp. + 6·8 %) och 198·2 % för åldern minst 70 år (— 25·8 % och + 172·4 %). Differensen är minst för de arbetsföra åldrarna, 20/50 år, där blinduppgifterna a priori kunna antagas vara pålitligast och mest uttömmande.

Tabellens åldersdifferenstal för de bägge jämförelseperioderna talar starkt ej blott för, att de bägge nya blindmaterialen vid 1930 års folkräkning infört nya osäkerhetsmoment i blindbegreppets avgränsning, utan också för att de äldre folkräkningarnas blindsiffror varit för låga, i första rummet på grund av prästernas bristande personkännedom i stora församlingar, där blinduppgifterna till stor del tillkommit endast i samband med kyrkoboksanmälningar.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
Propositionen.	
Förslag till förordning om blindhetsersättning	2
Förslag till lag om kommunala pensionstillskott m. m.	6
Utdrag av statsrådsprotokollet den 19 januari 1934.	
<i>Inledning</i>	7
Gällande bestämmelser	7
Tidigare behandling av frågan	
Blindvårdssakkunnigas förslag av år 1922 s. 8. 1929 års riksdag s. 11. 1930 års riksdag s. 11. Rektor Eks förslag av år 1931 s. 12.	
1933 års förslag	14
<i>Föreliggande förslag till förordning om blindhetsersättning</i>	15
Förslagets huvudprinciper.	
Blindhetsersättningen som en lytesersättning	16
Begreppet blindhet och de blindas särställning i förhållande till andra invalider	17
Blindhetsersättningens belopp	20
Statens övertagande av kostnaderna för blindhetsersättningen	20
Blindhetsersättningens ställning till den allmänna pensionsförsäkringen m. m.	21
Förslagets samband med revisionen av den allmänna pensionsförsäkringen	22
Departementschefen	22
Förslagets särskilda bestämmelser	26
Kostnadsberäkningarna	36
<i>Förslag till ändring i lagen om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag</i>	38
Bilaga A (1933 års utredning).	
<i>Förslag till förordning om blindhetsersättning</i>	40
<i>Motivering</i>	44
Förslaget i allmänhet	44
Allmänna synpunkter s. 44. Blindhetsersättningen som en lytesersättning s. 44. Statens övertagande av kostnaderna för blindhetsersättningen s. 46. Bestämning av begreppet blindhet s. 47.	
Förslagets särskilda bestämmelser	53
Kostnadsberäkningar	55
Bilagor:	
Bilaga 1. Jämförelse mellan blindvårdssakkunnigas, rektor Eks och 1933 års författningsförslag	58
Bilaga 2. Sammanfattning av yttrandena över blindvårdssakkunnigas förslag och rektor Eks förslag	70
Bilaga 3. Preliminära siffror rörande förekomsten av blinda i Sverige enligt 1930 års folkräkningsmaterial	77